

уредник: Академик
Душица Лечић
Тошевски

Институт
за ментално
здравље

ПРВИХ 55 ГОДИНА

Београд, 2018.

ИНСТИТУТ ЗА
МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ – ПРВИХ 55 ГОДИНА

Уредник

Душица Лечић Тошевски

Сарадници

Ивана Гавриловић, Милутин Костић,
Маја Миловановић, Маја Милосављевић,
Чедо Д. Миљевић, Ивица Младеновић,
Сања Николић, Милица Пејовић Милованчевић,
Бојана Пејушковић, Амир Пељто,
Татјана Правиловић, Зора Поповић,
Слободан Симић, Златко Вујин,
Љубица Видић, Оливера Вуковић,
Олга Чоловић, Светлана Здравковић

Насловница

Мустафа Мусић, архитекта

Фотографије

Александар Летић

Издавач

Институт за ментално здравље, Београд
www.imh.org.rs

**ИНСТИТУТ ЗА
МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА**

Уредник

Академик Душица Лечић Тошевски

Београд 2018.

САДРЖАЈ

УВОДНА РЕЧ.....	9
ИСТОРИЈАТ – ПОЧЕТАК И РАЗВОЈ.....	11
ИНСТИТУТ ДАНАС.....	13
Кадрови.....	16
Задовољство запослених.....	17
Промена назива одељења и одсека.....	18
Инвестиције и радови инвестиционог одржавања у периоду од 2004. до 2017. године.....	18
ДИРЕКТОРИ ИНСТИТУТА ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ.....	22
КЛИНИКА ЗА ОДРАСЛЕ.....	30
<i>Историја</i>	30
Клиника за одрасле данас.....	34
Клиничко одељење за психотичне поремећаје.....	34
Клиничко одељење за кризна стања и афективне поремећаје.....	37
ДНЕВНА БОЛНИЦА ЗА ОДРАСЛЕ.....	39
ОДЕЉЕЊЕ ЗА СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО-КОНСУЛТАТИВНЕ ПРЕГЛЕДЕ (ДИСПАНЗЕР).....	41
<i>Историја</i>	41
Диспанзер данас.....	42
Одсек за брак и породицу.....	46
Кабинет за перинаталну и репродуктивну психијатрију.....	47
Кабинет за треће доба.....	48
Кабинет за судску психијатрију.....	49
КЛИНИКА ЗА БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ.....	51
<i>Историја</i>	52
Клиничко одељење за болести зависности.....	54
Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“.....	56
Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“.....	57
Дневна болница за болести зависности у адолесценцији.....	58
Превентивне активности Клинике за болести зависности.....	58

КЛИНИКА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ	61
<i>Историја</i>	61
Клиничко одељење за децу и адолесценте	62
Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер).....	64
Кабинет за заштиту деце од злостављања и занемаривања.....	66
Дневна болница за децу „Проф. др Светомир Бојанин“	68
Активности у току кризних година у Србији	70
ДНЕВНА БОЛНИЦА ЗА АДОЛЕСЦЕНТЕ	71
Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер).....	73
Саветовалиште за родитеље	73
Превентивне активности Клинике за децу и омладину	74
Едукација	75
ОДСЕК ЗА МЕДИЦИНСКУ ГЕНЕТИКУ „ПРОФ. ДР СЛАВКА МОРИЋ-ПЕТРОВИЋ“	77
ОДСЕК ЗА ЕПИЛЕПСИЈЕ И КЛИНИЧКУ НЕУРОФИЗИОЛОГИЈУ „ПРОФ. ДР ДРАГОСЛАВ ЕРЦЕГОВАЦ“	79
<i>Историја</i>	79
Школа ЕЕГ-а и епилептологије	81
Одсек данас	81
Истраживање	82
ЛЕЧЕЊЕ У ИНСТИТУТУ – МЕТОДЕ	84
ПСИХОТЕРАПИЈА У ИНСТИТУТУ.....	87
Кабинет за психотерапију	87
СЕСТРИНСТВО	89
Едукација	90
Радна терапија некад и сад	92
СЛУЖБА ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ДЕЛАТНОСТ (АПОТЕКА) И ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ	94
<i>Историја</i>	94
Кабинет за клиничке студије	96
Апотека	97
КЛУБОВИ ИНСТИТУТА ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ	98
Културни круг средом	98
<i>Ушисци њацијена</i>	103

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Клуб лечених алкохоличара „Паунов врт“	104
Клуб средом	105
Клуб за адолесценте „Пасаж“	106
Клуб „Треће доба“	107
Клуб „Палмотићева“	108
СЛУЖБА ЗА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ И ОБРАЗОВНУ ДЕЛАТНОСТ „ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ КАЛИЧАНИН“	109
Едукација	111
Едукација младих	112
Journal club	113
Едукација из системске породичне терапије	114
Форуми Института за ментално здравље	115
Конгреси	115
Истраживање	116
Међународни пројекти	116
Национални пројекти	118
Психосоцијални пројекти	119
СЛУЖБА ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ	121
Улога Института у реформи заштите менталног здравља	123
Сарадња са Светском здравственом организацијом – Колаборативни центар	125
Награде Института	127
Психијатрија данас	128
ПУБЛИКАЦИЈЕ ИНСТИТУТА	129
ГАЛЕРИЈА СЛИКА	143

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

УВОДНА РЕЧ

По подацима Светске здравствене организације једна од четири особе у току живота оболи од неког менталног поремећаја (анксиозност, депресија, психозе, болести зависности, поремећаји исхране итд.), тако да су ти поремећаји на самом врху узрока неспособности и нарушеног квалитета живота. Висока преваленца менталних поремећаја оптерећење је за појединца, породицу и друштвену заједницу у целини.

Заштита менталног здравља представља тројство вештине лечења, науке и уметности, а у средишту тог тројства налази се психијатрија, најплеменитија медицинска дисциплина. Када је пре педесет пет година основан Завод за ментално здравље, данашњи Институт, постављен је темељ савремене психијатрије и заштите менталног здравља. Болница у центру града, прва у региону са психосоцијалном оријентацијом, постала је Институт за ментално здравље који се од самог оснивања заснива на том тројству.

Монографија „Првих педесет пет година“ приказ је мапе путовања и развоја Института од оснивања до данас, када обележавамо значајан јубилеј. Она представља заједнички напор сарадника који су описали одељења на којима раде, а у која су уткани професионални животи наших оснивача и свих запослених који су следили њихову визију.

Рад Института заснован је на принципима добре клиничке, научне и едукативне праксе и на медицини усмереној на особу, односно на индивидуализацију дијагностике и третмана. Ти принципи омогућавају излечење многих менталних поремећаја, као и побољшање квалитета живота особа са хроничним поремећајима и њихово укључивање у друштвену заједницу, чиме се и опште здравље и квалитет живота популације подижу на виши ниво. Следећи достигнућа савремене психијатрије Институт је препознат и ван граница наше земље и као такав проглашен је најбољим регионалним институтом.

Најтачнија дефиниција патриотизма је да свако ради свој посао најбоље што може. У том духу посветили смо се нашим пацијентима и Институту, као и Колаборативном центру Светске здравствене организације. Следили смо визију оснивача, развијали је, ширили активности, сарађивали са најпознатијим стручњацима из света и са најбољим европским и светским психијатријским установама. Првих педесет пет година рада у Институту за ментално здравље, који је познатији као „Палмотићева“, приказано је у овој монографији.

Монографија и јубилеј који обележавамо у априлу ове године пролог су будућности коју ће остваривати млади сарадници. Надамо се да ће они даље развијати тројство, односно три основна стуба на којима се заснива Институт, а то су лечење, едукација и истраживање у служби националног капитала – менталног здравља наших пацијената и друштва у целини.

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

ИСТОРИЈАТ – ПОЧЕТАК И РАЗВОЈ

Крајем педесетих година прошлог века у свету су се догодиле велике промене у области психијатрије. Позиви друштва на хуманији однос према психијатријским пацијентима и њихово укључивање у заједницу, као и нова открића у фармакотерапији довели су до темељних промена дотадашњег схватања психијатрије и заштите менталног здравља.

Само пет година после увођења првог антипсихотика хлорпомазина и три године од открића првог трицикличног антидепресива, а 99 година од отварања прве психијатријске болнице у Србији (*Дом за с ума сишавше*), група српских психијатара окупљених око др Славке Морић-Петровић, професорке Медицинског факултета Универзитета у Београду (проф. др Душан Петровић, професор Факултета политичких наука, проф. др Милан Поповић, професор Филозофског факултета, проф. др Мирослав Антонијевић, професор Медицинског факултета, проф. др Предраг Каличанин, професор Медицинског факултета, и други) одлучила је да покрене пионирски посао увођења светских трендова у психијатрију и отвори прву социјално-психијатријску установу, не само у Југославији већ и на Балкану. После усвајања пројекта архитекте Владете Стојковића, 5. јуна 1960. године, положен је камен темељац на углу Палмотићеве и Улице 29. новембра. Ово је означило почетак радова на изградњи нове психијатријске болнице у Београду која је по много чему била јединствена у Југославији, на Балкану, али и на ширем простору.

Четрнаестог априла 1963. године званично је отворен Завод за ментално здравље. Тако је почела са радом прва психијатријска установа у овом делу Европе са свеобухватном социјално-психијатријском оријентацијом, која акценат лечења и подршку пацијентима у лечењу ставља у друштвену заједницу и уводи социјалне и психолошке методе лечења психијатријских болести.

Током наредних петнаест година Завод врло брзо постаје једна од најистакнутијих психијатријских установа СФРЈ и удвостручује стручни кадар. Завод се све више усмерава ка истраживачком раду и увођењу нових модела лечења. Тако је међу првима у земљи увео дневне болнице као полухоспитални вид психијатријског лечења, као и многобројне психотерапијске индивидуалне и групне психотерапијске методе. Године 1969. покренут је стручни часопис *Анали Завода за ментално здравље*, који је 1975. године преименован у *Психијатрија данас*, чиме се додатно утврдило место Завода као једне од водећих психијатријских установа у овом делу Европе (часопис је данас званични часопис Удружења психијатара Србије). Удвостручен је број доктора наука а поред Медицинског факултета, чија наставна база је Институт био од оснивања, почела је сарадња са неколико других факултета. Повећањем обима рада Завода испунили су се услови да се 20. новембра 1978. године усвоји нови статут у оквиру којег је једна од новина било и преименовање Завода у Институт за ментално здравље.

Семинар Завода за ментално здравље

И у наредном периоду наставља се са увођењем нових метода лечења, са циљем да се побољшају услуге, али и са пуном свешћу о друштвеној улози Института као установе која има задатак да усмерава токове заштите менталног здравља у целој земљи. Отварају се нове организационе јединице: Дневна болница за децу (деца до 12 година) почела је са радом 1988. године; фебруара 2008. године почела је са радом Дневна болница за адолесценте, јединствена на Балкану по систему рада; 2011. године основан је Одсек за судску психијатрију, а 2012. Одсек за перинаталну и репродуктивну психијатрију (први те врсте у Србији). Септембра 2009. године Институт је именован за Колаборативни центар Светске здравствене организације, поново 2013. и 2017. године.

ИНСТИТУТ ДАНАС

Рад Института за ментално здравље заснива се на три стуба: 1) лечење, 2) едукација и 3) истраживање.

Институт је здравствена установа терцијарног нивоа која обавља високо специјализовану диспанзерску и стационарну здравствену делатност из области психијатрије одраслих, психијатрије развојног доба, болести зависности, клиничке психологије, епилептологије и клиничке неурофизиологије, психофармакологије, психотерапије, превенције менталних поремећаја, као и заштите и унапређења менталног здравља, медицинске биохемије и медицинског снабдевања – фармацеутске делатности.

Институт је наставна база неколико факултета – Медицинског факултета, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Факултета политичких наука, Департмана за психологију и социјалну заштиту Универзитета Сингидунум – и школа – Високе струковне школе за социјални рад, Средње, Више и Високе медицинске школе струковних студија.

У оквиру својих делатности Институт се бави:

- лечењем менталних поремећаја примењујући утврђене стручне и доктринарне критеријуме, односно принципе добре клиничке праксе;
- превенцијом менталних поремећаја и унапређењем менталног здравља;
- школовањем (основне и последипломске студије), континуираном едукацијом, специјализацијом и ужом специјализацијом за своје сараднике, као и здравствене раднике и здравствене сараднике других здравствених установа и других правних субјеката;
- истраживањем из свих области психијатрије по принципима добре научне праксе;
- спровођењем мера спречавања могућих компликација и последица при пружању здравствене заштите, као и мера опште сигурности за време боравка грађана у Институту и обезбеђивањем сталне контроле спровођења ових мера;

Дисџансер

- организовањем и спровођењем унутрашње провере квалитета стручног рада;
- утврђивањем мера у елементарним непогодама и другим ванредним ситуацијама;
- учествује у реформи заштите менталног здравља;
- обавља и другу делатност у складу са законом.

У циљу ефикасног и рационалног обављања делатности у Институту постоје следеће организационе јединице:

КЛИНИКА ЗА ОДРАСЛЕ са 73 постеље, у оквиру које су:

- Клиничко одељење за психотичне поремећаје – интензивна нега – са 8 постеља;
- Клиничко одељење за психотичне поремећаје – полуинтензивна нега – са 30 постеља и
- Клиничко одељење за кризна стања и афективне поремећаје – са 35 постеља.
- Дневна болница за одрасле располаже са укупно 85 места и организована је као:
 - Дневна болница за психотичне поремећаје,
 - Дневна болница за неуротичне поремећаје и поремећаје личности и
 - Дневна болница за афективне поремећаје.

- Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер) у свом саставу има:
 - Одсек за брак и породицу,
 - Кабинет за перинаталну и репродуктивну психијатрију,
 - Кабинет за судску психијатрију,
 - Кабинет за кућно лечење,
 - Кабинет за треће доба,
 - Кабинет за психотерапију и
 - Кабинет за кризна стања.

КЛИНИКА ЗА БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ организована је у следеће организационе јединице:

- Клиничко одељење за болести зависности, са 27 постеља;
- Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“, са 25 места;
- Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“ (Паунова бр. 2), са 25 места и
- Дневна болница за болести зависности у адолесценцији (Паунова бр. 2), са 20 места.

КЛИНИКА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

- Клиничко одељење за децу и адолесценте, са 20 постеља;
- Дневна болница за децу „Проф. др Светомир Бојанин“, са 15 места;
- Дневна болница за адолесценте, са 30 места;
- Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер) Клинике за децу остварило је 3.730 прегледа у 2017. години;
- Кабинет за заштиту деце од злостављања и занемаривања.

*У њриземљу Инстџијуша
налазе се скулпуре
„Адам и Ева“,
џоклон вајара
Рајка Вулановића
2015. џодине*

ОДСЕК ЗА ЕПИЛЕПСИЈЕ И КЛИНИЧКУ НЕУРОФИЗИОЛОГИЈУ „Проф. др Драго-слав Ерцеговац“ – 6.322 прегледа у 2017. години;

ОДСЕК ЗА МЕДИЦИНСКУ ГЕНЕТИКУ „Проф. др Славка Морић-Петровић“ – 1.751 преглед у 2017. години;

СЛУЖБА ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ДЕЛАТНОСТ (АПТЕКА) И ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ – у оквиру које је организован Кабинет за клиничке студије – 65.507 анализа у 2017. години;

СЛУЖБА ЗА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ И ОБРАЗОВНУ ДЕЛАТНОСТ „Проф. др Предраг Каличанин“ у чијем саставу послује Кабинет за образовну делатност;

СЛУЖБА ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ састоји се од два одсека:

- Одсек за правне и опште послове и
- Одсек за финансијске послове.

У току 2017. године у Институту је обављено 34.039 прегледа а хоспитализовано 1.090 пацијената. Просечна дужина лечења у Институту је 27,7 дана, с тим што је у дневним болницама просечна дужина лечења 37 дана.

У току 2017. године у Институту за први преглед није било чекања, прегледи су обављани истог дана. У просеку чека се 7 дана само у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе деце и адолесцената и на Одсеку за епилепсију. Просечно време чекања за хоспитални третман је 7 дана.

Кадрови

У Институту је крајем 2017. године било запослено укупно 222 радника.

Структура запослених је следећа:

- (1) 51 лекар специјалиста,
- (2) 3 доктора медицине на специјализацији из психијатрије и
- (3) 1 доктор медицине.

У Институту раде: 1 професор, 2 доцента и 6 клиничких асистената Медицинског факултета у Београду; 1 доцент на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију; 1 доцент на Универзитету Сингидунум, 2 доцента на Високој школи за социјални рад; 14 доктора наука, 7 супспецијалиста (4 из психотерапије и 3 из судске психијатрије); 9 магистара, 8 примаријуса, 4 научна сарадника, 1 истраживач-сарадник; 1 дипломирани фармацеут;

Колеџијум Инстџиџуџа, јануар 2018. године

- 112 медицинских сестара – 59 виших, односно струковних сестара, од којих је 17 завршило специјализацију из области здравствене неге; 45 средњих медицинских сестара, 3 радна терапеута, 4 лаборанта и 1 фармацеутски техничар;
- 30 здравствених сарадника (11 психолога специјалиста од којих су 2 доктори наука, 3 психолога на специјализацији од којих су 2 мастер и 1 дипломирани психолог; 6 дипломираних социјалних радника од којих су 3 специјалисти и 1 доктор наука; 5 дипломираних специјалних педагога – 1 специјалиста, 2 магистра и 1 мастер; 3 дефектолога – 2 специјалисти, 1 магистар и 1 биолог, магистар;
- 24 немедицинска радника (6 са високом стручном спремом, 2 са вишом стручном спремом, 11 са ССС, 3 КВ радника и 2 ПК радника).

Задовољство запослених

На иницијативу Министарства здравља, од 2007. године спроводи се анкета о задовољству запослених у здравственим установама.

По оствареним резултатима, после анонимног изјашњавања запослених, у посматраних десет година мерења задовољства запослених, Институт седам година, а последње четири године у континуитету, остварује највишу просечну оцену и налази се на првом месту од 26 београдских здравствених установа.

Институт је члан Међународног колеџа за медицину усмерену на особу. Споразум о сарадњи са Клиником за психијатрију КЦ Крагујевац потписан је 2011. године, а са Клиником за неурологију КЦ Србије 2013. године.

Промена назива одељења и одсека

На иницијативу проф. др Душице Лечић Тошевски неколико организационих јединица добило је називе по учитељима и оснивачима:

- Одсек за медицинску генетику „Проф. др Славка Морић-Петровић“ – 2010. године;
- Служба за научноистраживачку и образовну делатност „Проф. др Предраг Каличанин“ – 2010. године;
- Дневна болница за децу „Проф. др Светомир Бојанин“ – 2012. године;
- Одсек за епилепсије и клиничку неурофизиологију „Проф. др Драгослав Ерцеговац“ – 2014. године;
- Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“ у Палмотићевој – 2014. године;
- Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“ у Пауновој улици – 2014. године.

Инвестиције и радови инвестиционог одржавања у периоду од 2004. до 2017. године

У последњих 13 година у Институту су урађени значајни инвестициони радови и радови инвестиционог одржавања простора за пацијенте и пословног простора. Осим где је то наведено, радови су урађени из средстава Института. Најзначајнији, по годинама, су следећи радови:

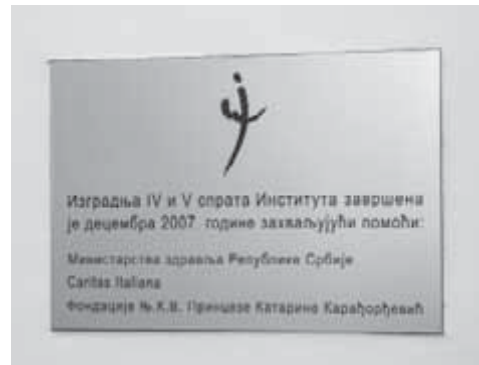
2004. година

- реновирање црвене сале за састанке и различите облике стручног усавршавања на четвртом спрату;
- изградња рампе за инвалиде и санација потпорног зида према Булевару деспота Стефана (у првом делу године);

- адаптација Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за децу и омладину.

2005. година

- отпочети радови на замени постојећих дрвених и металних прозора и улазних врата новом ПВЦ и алуминијском столаријом која је обављана постепено, континуирано, тако да су у потпуности замењени спољашња врата и прозори на зградама Института;
- комплетна реконструкција електроинсталације, инсталације централног грејања, водоводне и канализационе мреже у пословном простору;
- реконструкцијом постојећег стана формиране су просторије за Кабинет за треће доба у оквиру Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за одрасле;
- адаптација Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе за децу и проширење Дневне болнице за децу изградњом играонице – учионице из средстава донације *The Bridge of Life*;
- пресељење Одсека за епилепсије и клиничку неурофизиологију из сутерена на други спрат;
- измештање Одсека за финансијске и рачуноводствене послове;
- започети радови на доградњи четвртог и петог спрата у површини од 966 м² где су смештени Дневна болница за адолесценте, Одсек за генетику, Антистрес клуб, апартман, плава сала – оба спрата комплетно опремљена; средства Министарства здравља, мали део „*Caritas Italiana*“ и Фондације принцезе Катарине Карађорђевић;
- извршени радови на санацији и поправци фасаде Института (изузев фасаде Клинике за болести зависности).

2006. и 2007. година

- радови инвестиционог одржавања клиничких одељења Клинике за одрасле, као и Дневне болнице за одрасле – сопственим средствима и средствима донације Аеродрома „Београд“;
- реновиран и опремљен Клуб „Палмотићева“ за пацијенте и запослене средствима општине Стари град;
- извршени радови на санацији равног крова.

2008. година

- радови на адаптацији и уређењу просторија Управе на првом спрату.

Скулптуре из радионице студената Факултета примењених уметности

2009. година

- уређење дворишног круга постављањем декоративне металне ограде (аутор ограде је академски вајар Миодраг Роган), дрвених клупа и надстрешница; у дворишту су постављене скулптуре из радионице „Тераторија“ студената Факултета примењених уметности, захваљујући професору тог факултета Марку Лађушићу. Скулптуре се налазе и у диспанзеру и плавој сали Института.

2010, 2011, 2012, 2013. година

- настављени радови на текућем инвестиционом одржавању и поправци инфраструктуре пословног простора по организационим јединицама (замена прозора, молерско-фарбарски радови, санација мокрих чворова и др.).

2014. година

- радови инвестиционог одржавања у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за одрасле; замењен намештај.

2015. година

- извршена поправка инфраструктуре у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за децу и омладину; у целини замењен намештај.

2016. година

- у потпуности реновирана и опремљена Клиника за болести зависности.

2017. година

- радови на фасади Клинике за болести зависности и поправка бетонских прилаза у кругу Института за ментално здравље (средства Министарства здравља).

За све организационе јединице набављени су савремен канцеларијски намештај, рачунарска опрема, клима-уређаји, као и систем техничке заштите (камере).

Радови инвестиционог и текућег одржавања и набавка медицинске опреме (апарати за биохемијску и генетичку лабораторију, дигитални ЕЕГ апарат, дигитални холтер), рачунарске, канцеларијске и друге опреме (два путничка аутомобила, 2007. и 2014. године) обављени су из средстава Института за ментално здравље.

Два аутомобила марке „пежо“ добијена су донацијом Високог комесаријата за избеглице у току кризних година, а комби „мерцедес“ донацијом НВО INTERCARE 1999. године.

Аутомобил „флорида“ поклон је Скупштине општине Стари град.

Електрични клавир набављен је захваљујући донацији са хуманитарне вечери поезије академика Матије Бећковића у Звездара театру 2004. године. Клавир се налази у Дневној болници за адолесценте и често се може чути како пацијенти на њему свирају.

На улазу у Институт налази се скулптура „Глава девојчице“, поклон вајарке-радног терапеута из Психијатријске болнице Атика у Грчкој са којом је Институт потписао споразум о братимљењу. Поклон којом је вајарка представила главу своје ћерке уручен је приликом посете терапеута и пацијената те болнице у мају 1999. године, док је трајало бомбардовање Србије. Током посете, у црвеној сали Института пацијенти из Грчке су имали радионицу сликања – једна њихова слика која приказује бомбардовање налази се на зиду хола Института. У априлу те године, колеге из Грчке су Институту донеле 600 кг лекова, путујући преко Бугарске, због опасности од бомбардовања.

Нови лого Института ауторско је дело и поклон архитектке Мустафе Мусића 2008. године.

Мурал „20. октобар“ на згради Института, у делу који гледа на Булевар деспота Стефана, осликало је удружење „Креативно усмерено решавање ситуације“ (КУРС) 2014. године на основу сагласности Министарства културе и информисања РС и уз административну подршку Општине Стари град. Мурал је посвећен седамдесетој годишњици ослобођења Београда.

ДИРЕКТОРИ ИНСТИТУТА ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ

Проф. др Славка
Морић-Петровић
(1963–1979)

Оснивач и први директор Института за ментално здравље била је др Славка Морић-Петровић (1919–1998), неуропсихијатар, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду. Рођена је 1919. године у Повљима на острву Брачу, преминула је 1998. у Београду. Медицински факултет у Београду уписала је 1937. године и студирала је до избијања рата 1941. године. За време студија учествовала је у напредном студентском покрету и била председник Удружења студенткиња Београдског универзитета. Од 1941. године учествује у народно-ослободилачком покрету као илегални радник у Београду, а 1943. године одлази у партизанске одреде. Прекинуте студије медицине наставља 1951. године. Касније специјализира неуропсихијатрију и постаје асистент на Медицинском факултету за предмет неуропсихијатрија. Године 1963. одбранила је докторску дисертацију под називом *Неуропсихијатријски аспекти монолизма у НР Србији* и исте године изабрана је за доцента. Десет година радила је на Неуропсихијатријској клиници у Београду, од тога пет година на Дечјем одељењу. Од 1960. године велики део свог стручног интересовања посветила је организацији и изградњи Завода за ментално здравље, који је почео са радом априла 1963. године. Професорка Славка Морић-Петровић била је први директор Завода и на том положају остала је све до одласка у пензију 1979. године. Године 1966. основала је Лабораторију за хуману цитогенетику, а нешто касније и Саветовалиште за генпрофилактику. Аутор је великог броја научних радова. Објавила је пет монографија, три књиге и један уџбеник (књиге: *Хромозомска аномалија човека – Даунов синдром; Наслеђивање менталних обољења; Синдром фрагилног X хромозома*). Поред стручног рада у Институту била је активан друштвено-политички радник. Носилац је више одликовања, између осталих Партизанске споменице 1941. године и Ордена Републике са сребрним венцем. За научни рад награђена је Октобарском наградом Београда 1976. године и Седмојулском наградом Србије 1978. године.

У част професорке Славке Морић-Петровић Одсек за генетику Института од 2010. године носи њено име. Овој изузетној личности, оснивачу Института за ментално здравље, у холу диспанзера постављена је рељефна скулптура као спомен на њен велики подухват.

Оснивач и први директор Института за ментално здравље била је др Славка Морић-Петровић (1919–1998), неуропсихијатар, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду. Рођена је 1919. године у Повљима на острву Брачу, преминула је 1998. у Београду. Медицински факултет у Београду уписала је 1937. године и студирала је до избијања рата 1941. године. За време студија учествовала је у напредном студентском покрету и била председник Удружења студенткиња Београдског универзитета. Од 1941. године учествује у народно-ослободилачком покрету као илегални радник у Београду, а 1943. године одлази у партизанске одреде. Прекинуте студије медицине наставља 1951. године. Касније специјализира неуропсихијатрију и постаје асистент на Медицинском факултету за предмет неуропсихијатрија.

Проф. др Душан
Петровић
(1979–1983)

Др Душан Петровић (1924–), неуропсихијатар, доктор медицинских наука, редовни професор у пензији Факултета политичких наука Универзитета у Београду, стручни сарадник Православног пастирско-саветодавног центра Српске православне цркве. Рођен је у Новом Саду где је завршио гимназију. Студије медицине започео је у Сегедину (Мађарска) одакле се убрзо пребацио у Београд и дипломирао 1950. године. Специјализацију из неуропсихијатрије на Неуропсихијатријском одељењу Главне покрајинске болнице у Новом Саду завршио је крајем 1955. године. У периоду од јануара 1956. до краја 1962. године радио је у болници „Др Драгиша Мишовић“ као шеф психотерапеутског одсека Неуропсихијатријског одељења. Од 1963. године прикључује се групи психијатара ентузијаста и учествује у осмишљавању концепта и отварању Завода за ментално здравље, у којем је радио од његовог оснивања 1963. године до одласка у пензију. У почетку се налазио на функцији начелника Социјално-рехабилитационог одељења које се састојало од Психијатријског диспанзера за одрасле и Дневне болнице за 90 болесника. Касније је био шеф „Д секције“ (за депресије) Дневне болнице. У стручном раду залагао се за увођење тимског рада у психијатрију и унапређење ванболничке психијатријске заштите. Учествовао је у изради методологије научноистраживачког рада за област рехабилитације психијатријских болесника, као и планова за психогеријатријску заштиту. Учествовао је у програму психосоцијалне подршке избеглицама у оквиру Високог комесаријата ОУН-а за избеглице (UNHCR) чији координатор је при Институту за ментално здравље био проф. др Предраг Каличанин. Аутор је неколико књига и преко 200 стручних радова у престижним стручним часописима.

Проф. др Предраг
Каличанин
(1983–1987)

Др Предраг Каличанин (1927–2004), неуропсихијатар, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду, консултант Светске здравствене организације (СЗО) за ментално здравље, редовни члан Академије медицинских наука Српског лекарског друштва. Рођен је у Битољу. По завршетку Медицинског

факултета у Београду 1952. године, враћа се у Македонију где ради све до 1964. године, када прелази у Завод за ментално здравље. У нову средину прешао је као формиран неуропсихијатар и у звању асистента. Наставничку каријеру наставио је на Медицинском факултету у Београду, где је препознат као врстан предавач и учитељ. Дуго година био је начелник Научноистраживачког одељења Института. Бавио се епидемиологијом у психијатрији, генетиком и социјалном психијатријом. Током последњих двадесет година живота био је консултант Светске здравствене организације (СЗО) за ментално здравље. Био је главни истраживач и коистраживач осам научноистраживачких пројеката, пет са међународним учешћем, од којих су неки остварени у сарадњи са Националним институтом за ментално здравље из Вашингтона и СЗО. У иностранству је нарочито био познат и цењен по радовима из социјалне психијатрије и психијатријске епидемиологије. У нашој земљи дао је значајан допринос развоју модела заштите менталног здравља у друштвеној заједници, развоју психијатрије великих несрећа и катастрофа, збрињавању и менталнохигијенском поступању са избеглицама и прогнанима. Као велики родољуб у току кризних година у Србији, у сарадњи са Високим комесаријатом за избеглице (UNHCR), неколико година био је иницијатор и координатор Програма за превенцију последица стреса код избеглица који су преплавили Србију због рата у окружењу (око 700.000 избеглица и интерно расељених особа морало је да напусти своје домове и пронашло је уточиште у Србији). Био је изузетно плодан и надарен писац и стварао је до последњег дана свог живота. Објавио је 48 монографија, уџбеника и приручника, преко 180 научних радова и свој издавачки опус украсио тротомним делом *Психијатрија*. Био је уредник неколико часописа, уредник едиције *Стресови рата*, иницијатор и један од редактора превода МКБ-10 класификације.

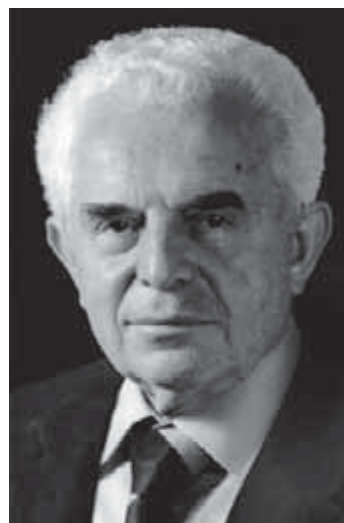
У част професора Предрага Каличанина Одсек за научноистраживање Института од 2010. године носи његово име.

Проф. др Јован
Букелић
(1987–2001)

Др Јован Букелић (1934–), неуропсихијатар, редовни професор Дефектолошког факултета Универзитета у Београду при Катедри за превенцију и ресоцијализацију лица са поремећајима у друштвеном понашању. Медицински факултет завршио је у Београду, а своју лекарску каријеру започео је у Заводу

за ментално здравље од његовог оснивања 1963. године. Током каријере успешно се бавио болестима зависности. Његова докторска дисертација *Медицински и социјални аспекти злоупотребе дрога у преадолесцентној и адолесцентној популацији Београда* (1979) прва је из ове области у Југославији и на Балкану. Учествовао је у научноистраживачким пројектима и био рецензент многих уџбеника и монографија. Добитник је више престижних награда, од којих су најважније – Седмојулска награда, три златне плакете, две повеље, као и јубиларна Златна плакета Завода за уџбенике и наставна средства за дугогодишњи успешан ауторски рад на писању уџбеника (1997). Аутор је и коаутор 18 књига (уџбеника и монографија) и преко сто научних радова. Објавио је и велики број есеја, фељтона и оригиналних литерарних радова у књижевним часописима и културним додацима многих листова. Најпознатије литерарно делу му је књига *Деца њакла*, по којој је приређена и истоимена монодрама која је награђена првом наградом на Међународном фестивалу монодраме 1997. године. Члан је Удружења књижевника Србије.

Проф. др Петар
Опалић
(2001–2004)

Др Петар Опалић (1947–2009), неуропсихијатар, психотерапеут, редовни професор на Одсеку социологије Филозофског факултета Универзитета у Београду. Рођен је 1947. године у Томингају у Лици, преминуо је јуна 2009. године у Београду. Студије медицине завршио је у Загребу 1971. године, а само три године касније дипломирао је филозофију и социологију на Филозофском

факултету Загребачког свеучилишта. Последипломске студије уписује на Филозофском факултету у Београду, на којем је магистрирао и докторирао. На том факултету изабран је за асистента 1976. године и током година достигао звање редовног професора на предмету социјална патологија, на Одељењу за социологију. У Институту за ментално здравље радио је од 1975. до 2009. године са прекидом у периоду од 1994. до 1998. године када је радио у Институту за психијатрију КЦС у којем је водио јединицу за психотерапију. Професор Петар Опалић примењивао је интердисциплинарни приступ темама које је обрађивао, инсистирајући на постојању нераскидиве везе између социологије и психијатрије. Посебан значај за њега имао је егзистенцијализам и као филозофски правац и као психотерапијско усмерење. Значајна научна и стручна постигнућа професор Опалић остварио је и у међународним оквирима. Као стипендиста Хумболтове фондације боравио је на Психијатријској клиници Универзитета у Марбургу (1984–1985), а од 1994. до 2006. године био је ангажован као гостујући професор на Психосоматској клиници Универзитета у Хајделбергу и у Мултидисциплинарном центру за истраживања, такође у Хајделбергу. Био је члан Америчког удружења за групну психотерапију, обављао је функцију председника Психотерапијске секције СЛД-а и потпредседника Савеза удружења психотерапеута Југославије. Био је члан редакције стручних часописа из области психијатрије, социологије, филозофије и психотерапије. Написао је девет књига, од тога пет ауторских. Објавио је преко 140 научних и стручних радова у водећим домаћим и међународним часописима.

Академик Душица
Лечић Тошевски
(2004–)

Др Душица Лечић Тошевски рођена је у Београду где је завршила основну школу и гимназију (као добитник Вукове дипломе) и Медицински факултет (са просечном оценом 9,77). Специјалиста је неуропсихијатрије и супспецијалиста психотерапије. До 1. октобра 2017. године била је редовни професор психијатрије и шеф Катедре за психијатрију Медицинског

факултета у Београду. Докторирала је на вези између дистимије и поремећаја личности. Прошла је сва наставна звања, од асистента на физиологији, асистента на психијатрији до редовног професора психијатрије.

Од 1981. до 1983. године била је асистент на физиологији Медицинског факултета (у то време на предлог студената добила је Априлску награду за најбољег асистента). Од 1983. до 1993. године радила је на Клиници за психијатрију Клиничког центра Србије (Одељење на Авали, у којем је са тимом колега ентузијаста основала Центар за поремећаје личности, први такав центар на Балкану). Од 1993. године ради у Институту за ментално здравље, најпре као шеф Клиничког одељења за афективне поремећаје, потом као шеф Клинике за стрес, шеф Одсека за научноистраживање, а од краја јуна 2004. године као директор.

У време кризних година у Србији, са професором Предрагом Каличанином иницирала је и координисала програм за превенцију последица стреса код избеглица. Руководила је психосоцијалним програмима за превенцију последица тортуре и за едукацију лекара примарне здравствене заштите у сарадњи са Комитетом за људска права Норвешког лекарског друштва. У тим годинама одржала је, по позиву, велики број пленарних предавања у иностранству на којима је приказивала резултате истраживања последица трауматског стреса у популацији Србије.

Бави се истраживањем поремећаја личности, пострауматског стреса, афективних поремећаја, коморбидитета менталних и соматских болести, превенцијом менталних поремећаја и унапређењем менталног здравља.

Активна је у Светском психијатријском удружењу (СПА) – шест година била је координатор психијатрије за Централну Европу и члан Борда, председник Радне групе за масовно насиље и ментално здравље и председник Секције за превентивну психијатрију (сада је почасни председник). До 2017.

године била је копредседавајући Комитета за публикације СПА, а сада је члан неколико секција (за поремећаје личности, за психотерапију, едукацију, ментално здравље жена, психијатрију катастрофа). У октобру 2017. изабрана је за члана Извршног комитета Секције за психотерапију СПА.

Члан је Краљевског колеца психијатара Велике Британије, истакнути члан (Distinguished fellow) Америчког и члан (Fellow) Европског психијатријског удружења, члан Међународног удружења за проучавање поремећаја личности, Светске федерације за ментално здравље и Међународног колеца за медицину усмерену на особу. Председник је Психијатријског удружења Балкана и Југоисточне Европе и Удружења психијатара Србије.

Под њеним вођством Институт за ментално здравље именован је за Колаборативни центар Светске здравствене организације (СЗО) за едукацију 2009. године, а на основу анализе резултата поново је именован за периоде 2013–2017. и 2017–2021. година. Национални је експерт за ментално здравље СЗО, члан је Радне групе СЗО за припрему нове, XI међународне класификације поремећаја личности. Учествовала је у припреми Хелсиншке декларације за заштиту менталног здравља усвојене 2005. године и новог Акционог плана за ментално здравље СЗО (2013–2020).

У Институту је основала Клинику за стрес, Дневну болницу за адолесценте, одсеке за треће доба, судску психијатрију и перинаталну и репродуктивну психијатрију, Journal Club за младе, као и Културни круг средом за хоспитализоване пацијенте. Склопила је споразум о сарадњи са једном од најпрестижнијих психијатријских установа у свету – Болницом Модсли /Maudsley Hospital/ (Институт за психијатрију) у Лондону. Организовала је седам форума Института, три национална конгреса под покровитељством Светске психијатријске асоцијације и многе друге стручне и научне скупове.

Посебну пажњу посветила је младим сарадницима (обновила је стручни кадар за више од 50%) и кроз билатералну сарадњу омогућила им усавршавање у познатим центрима (Лондон, Милано, Луисвил) и многобројним међународним школама (Берлин, Оксфорд, Стразбур, Фиренца, Минск итд.). Ментор је великог броја докторских дисертација, магистарских теза и ужих специјализација. Младе колеге подстиче у професионалном развоју, градећи чврсте основе за будућност српске психијатрије.

Неколико година била је председник Националне комисије за ментално здравље Министарства здравља која је организовала реформу заштите менталног здравља у Србији. У том периоду припремљена је Национална стратегија за заштиту менталног здравља коју је Влада Републике Србије усвојила 2007. године, као и Закон о заштити права ментално оболелих особа који је усвојен 2013. године.

Објавила је велики број радова на JCR листи. Аутор и коаутор је 11 књига (две иностране) и 24 поглавља у међународним књигама, међу њима и поглавља у два издања

*Оксфордској уџбеника психијатрије, уџбеника психијатрије и 46 поглавља у националним књигама. Одржала је 57 предавања по позиву у иностранству. Превела је 13 књига и организовала многе конгресе, симпозијуме и школе за младе сараднике. Координатор је десет међународних и пет националних пројеката. Главни уредник је часописа *Психијатрија данас*, члан је уредништва и рецензент многих међународних часописа.*

*Од Америчког психијатријског удружења добила је медаљу за *показану изузетност у студији*. Добитник је руске *Повеље за унапређење менталног здравља, Сократовој ордену као руководиоца најбољеј регионалној Института у науци и едукацији* на Самиту лидера у Лондону и повеље за *Светској лидера* у Хјустону. Почасни је члан Светског психијатријског удружења.*

За дописног члана САНУ изабрана је 2009. године, а за редовног 5. новембра 2015. године.

КЛИНИКА ЗА ОДРАСЛЕ

Историјат

По отварању некадашњег Завода за ментално здравље, а данашњег Института, 1963. године почиње са радом и отворено психијатријско одељење са капацитетом од 50 постеља распоређених на два одсека: мушки и женски. Први руководилац Клиничког одељења био је др Милан Поповић (професор Филозофског факултета), уз тим истакнутих психијатара: др Петар Милосављевић (професор Факултета политичких наука), др Јован Букелић (професор Дефектолошког факултета), прим. др Ђорђе Станојевић, прим. др Миран Мехле и др Милорад Дамјановић. Наредне године придружују им се др Милица Деспотовић и др Томислав Седмак (касније професор Факултета политичких наука). Извештаји из тог периода назначавају да су се на клиничко психијатријско одељење, односно отворено психијатријско одељење примали сви психијатријски болесници који се могу у краћем временском периоду испитати, опоравити или излечити (Годишњи извештај Завода за ментално здравље, 1966).

Отворено психијатријско одељење трансформише се 1974. године у *Клинички одсек за њсихозе, Клинички одсек за неурозе и гранична стања и Одсек за интензивну негу*. Први шеф Одсека за психозе био је проф. др Петар Милосављевић, а одељење је располагало са 36 постеља. Први шеф Одсека за интензивну негу био је проф. др Јован Букелић, а капацитет Одсека је био 9 плус 1 помоћни лежај. Главна сестра Одсека за психозе и интензивну негу у том периоду била је Илинка Крстић. У исто време на место руководиоца Одсека за неурозе и гранична стања постављен је др Миран Мехле који је радио са колегиницама др Милицом Деспотовић, др Зорком Лопичић и др Иваном Тимотијевић (професор

Клинику за одрасле Института за ментално здравље чине следеће организационе јединице:

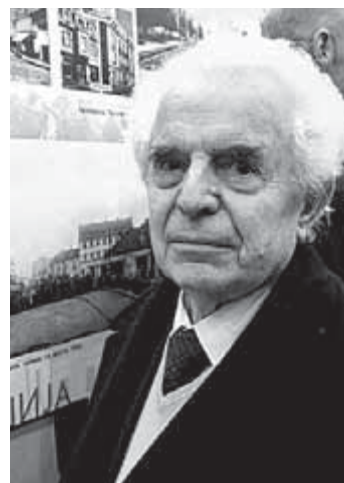
1. Клиничко одељење за психотичне поремећаје – интензивна нега,
2. Клиничко одељење за психотичне поремећаје – полуинтензивна нега,
3. Клиничко одељење за кризна стања и афективне поремећаје,
4. Дневна болница за одрасле
 - Дневна болница за психотичне поремећаје,
 - Дневна болница за неуротичне поремећаје и поремећаје личности,
 - Дневна болница за афективне поремећаје,
5. Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер).

*Проф. др Петар
Милосављевић*

*Проф. др Милан
Појовић*

*Проф. др Јован
Букелић*

Медицинског факултета). Тадашњи капацитет Одсека био је 28 плус 4 помоћна лежаја. На Одсеку су, поред проф. др Милосављевића, стални чланови тима били и проф. др Петар Опалић (професор Филозофског факултета), прим. др Ђорђе Станојевић, др Горан Зарић, др Љиљана Крстић, а убрзо су им се придружили и др Душанка Константиновић и др Марица Лазаревић, док је на Одсеку интензивне неге уз проф. др Букелића радио и др Томислав Томић.

Тим стручњака на клиничким одсецима у наредним годинама радио је посвећено. Просечна дужина лечења 1977. године износила је 80 дана, а касније је значајно смањена; уведена је породична терапија породица пацијената оболелих од шизофреније; на одсецима су свакодневно примењиване социотерапијске активности (радна терапија, терапијска заједница и друге), а тимови су поред лекара укључивали и клиничке психологе (Ема Кларин, Младен Костић) и социјалног радника (Томислав Мелцер). По одласку у пензију проф. др Петра Милосављевића и прим. др Ђорђа Станојевића место начелника Клиничког одсека за психозе и Одсека за интензивну негу преузима проф. др Томислав Седмак. Неколико година касније шеф Одсека за психозе постаје др Бранко Ђорић (професор Дефектолошког факултета), а шеф полуинтензивне неге др Томислав Томић.

Главна сестра Одсека за психозе била је Наталија Јовановић, а потом Татјана Правиловић. Главни техничар интензивне неге био је Будимир Нововић, а после њега Десимир Пржуљ. Поред наведених лекара на одсецима за психозе и интензивну негу били су и др Анђелија Вујовић, др Марица Лазаревић, др Марија Мандић, др Савета Драганић и др Душанка Константиновић. Почетком две хиљадитих година *Одсеком за психијатријске поремећаје и*

*Клиничко одељење за кризна стања и афективне поремећаје из ранијеј ериода.
У доњем реду слева наредно су: Милица Лукић, главна сестра, др Милица Десјотовић,
др Миран Мехле, шеф Одељења, Невенка Појовић, радни терапеути.
У горњем реду, слева наредно су: Свјетлана Пејровић, медицинска сестра, Марија Марковић,
медицинска сестра, др Зоран Илић, Најаша Пејровић, психолог, и др Зорка Лојичић.*

Одсеком интензивне неге руководио је др Чедо Миљевић (до 2005. године). Након тога шеф Одсека за психотичне поремећаје постаје др Горан Гајић, а шеф интензивне неге био је др Мило Јокановић, уз тим лекара др Биљану Лукић, др Милана Здравковића и др Љубицу Видић. Главна сестра интензивне неге у том периоду била је Радица Станчетић, а Одсека за психозе Слађана Милошевић.

После др Мехлеа руководиоца Одсека за неурозе и гранична стања била је др Милица Деспотовић, а потом и доц. др Зорка Лопичић, које су збрињавале пацијенте заједно са проф. др Иваном Тимотијевић и др Мирјаном Тодоровић, психолозима Илонком Шабић и Наташом Петровић, док је главна медицинска сестра била Милица Лукић. Током деведесетих година Одсек је преименован у Одељење за кризна стања и афективне поремећаје на којем почињу да раде и др Зоран Илић, др Дејан Флорикић, др Олга Чоловић и главна сестра Славица Горановић коју је наследила сестра Јулијана Арсеновић. Током 1993. године шеф одељења била је проф. др Душица Лечић Тошевски коју је наследила др Мирјана Тодоровић.

У склопу Одсека за неурозе и гранична стања 1994. године проф. др Душица Лечић Тошевски основала је Клинику за стрес, која је пружала психосоцијалну помоћ угроженом становништву у току кризних година (између осталог основан је теле-апел у току бомбардовања Београда). Поред тога, организована је едукација и истраживање поремећаја

удружених са стресом. Од 2001. до 2004. године тимом Клинике за стрес руководио је др Богдан Дракулић, а чланови су били др Зоран Илић и др Дејан Флорикић.

Од оснивања Института за ментално здравље 1963. године постоји и Дневна болница за одрасле, првобитно у оквиру „ванболничке службе“ заједно са Диспанзером за одрасле, а касније припојена клиничким одељењима, као саставни део Клинике за одрасле. По оснивању, била је то прва дневна болница на подручју тада Савезне Федеративне Републике Југославије и у региону, чиме је постављен камен темељац савременом приступу заштите менталног здравља у заједници. Лечење у оквирима Дневне болнице пружало је могућност да се пацијент активно лечи боравећи у својој породичној и социјалној средини. Овакво лечење било је алтернатива 24-часовној хоспитализацији, помажући пацијенту да што мање времена проводи у болничким условима.

Први руководилац Дневне болнице био је проф. др Душан Петровић, а главна сестра Мелита Вуковић. У том периоду Дневна болница састојала се од три одсека: *Одсек за неуротске поремећаје* (др Мирослав Антонијевић, професор Медицинског факултета), *Одсек за психотичне поремећаје* (др Бранко Гачић) и *Одсек за алкохолизам* (др Павле Кастел). Раних седамдесетих година запослени су лекари др Марклена Ивановић (Одсек за неуротске поремећаје) и др Марко Муњица, професор Медицинског факултета (Одсек за психотичне поремећаје), као и специјалиста психијатрије др Милица Јојић Миленковић (Одсек за неуротске поремећаје), а потом у другој половини седамдесетих у Одсеку почињу да раде и специјалисте др Маја Циндрић (1978) и др Марица Лазаревић (1979).

*Некада – Терапијска заједница
Дневне болнице за одрасле*

Одсек за алкохолизам се одваја и припаја Блоку за болести зависности почетком осамдесетих (када из Дневне болнице одлазе и др Бранко Гачић и др Марклена Ивановић) и оснива се *Одсек за депресије* у којем су радили проф. др Душан Петровић, др Зоја Вулетић и проф. др Ивана Тимотијевић. У наредним годинама, у такозваном „Д“ одсеку, односно Одсеку за депресије, током осамдесетих година прошлог века радили су и др Марклена Ивановић, др Мартина Рудо, др Марија Везмар, а потом и др Срђан Бокоњић и др Јасмина Павлов Софронијевић.

Колегијум Дневне болнице, некада

Током година Дневну болницу за одрасле чине три одвојене секције: Дневна болница за психотичне

поремећаје, раније позната као „Ц секција“, Дневна болница за афективне поремећаје или „Д секција“ и Дневна болница за неуротичне поремећаје и поремећаје личности, раније „Б секција“.

Током осамдесетих година сталну поставку лекара која је радила у Одсеку за неуротске поремећаје („Б секција“) чинили су др Зоја Коларевић, проф. др Мирослав Антонијевић (касније шеф Дневне болнице), др Стеван Видојковић и др Наташа Врањеш. У Секцији за неуротске поремећаје током осамдесетих година радио је и др Љубомир Ерић (професор Медицинског факултета) који је у том периоду био на челу Дневне болнице. По одласку у пензију др Стевана Видојковића и проф. др Мирослава Антонијевића, „Б секцијом“ Дневне болнице руководио је др Владан Старчевић (доцент Медицинског факултета) кога је касније заменила др Наташа Врањеш, уз тим лекара који се током година смењивао: др Невена Чаловска Херцог, др Иванка Јовановић Дуњић и др Анђелија Вујовић, а потом се Секцији прикључила и др Јасмина Павлов Софронијевић.

Крајем осамдесетих и деведесетих година у Одсеку за психотичне поремећаје („Ц секција“) радили су проф. др Томислав Седмак, др Маја Циндрић и проф. др Марко Муњица, а потом су се смењивали проф. др Бранко Ђорић, др Благоје Куљић, др Дејан Мандић, др Марија Грце, др Дејан Лапчевић и др Лидија Стефановић. Проф. др Бранко Ђорић је током деведесетих био и шеф Дневне болнице. Током двехиљадитих Одсеком за психотичне поремећаје руководио је др Богдан Дракулић, а у Одсеку су радили др Маја Милосављевић и др Милан Здравковић.

Координатори Дневне болнице за одрасле били су проф. др Марко Муњица, проф. др Бранко Ђорић и др Срђан Бокоњић.

Клиника за одрасле данас

Садашњу структуру пријема, збрињавања и лечења пацијената Клиника за одрасле поприма 2007. године од када је на месту начелника клинике др Горан Гајић. Садашња главна сестра клинике за одрасле је виша медицинска сестра Јулијана Арсеновић. Клиника располаже са 74 болничке постеље.

Клиничко одељење за психотичне поремећаје

Приједи пацијената на болничко лечење у оквиру Клинике за одрасле обављају се свакодневно, у складу са слободним капацитетима. Пријему на хоспитализацију претходи тимска процена пацијената у оквиру Диспанзера. Просечна дужина лечења на одељењима

*– Дневни боравак пацијената – Одељење за психичке поремећаје
На зиду је дело познатог сликара Лазара Вујаклије*

у оквиру Клинике 2017. године износила је 34 дана. Према потребама пацијената и у складу са њиховим психичким стањем могуће је остварити наставак лечења променом „по вертикали и хоризонтално“ у оквиру организационих јединица Клинике за одрасле.

Реформом из 2007. године формира се Клиника за одрасле, а у оквиру ње Одељење за психичке поремећаје – интензивна нега и Одељење за психичке поремећаје – полунинтензивна нега. Руководилац Клинике и одељења полуинтензивне неге те године постаје др Горан Гајић. Исте године за шефа интензивне неге Клиничког одељења за психичке поремећаје постављена је др Биљана Лукић која је ту функцију обављала до 2014. године, а њу је заменила др Љубица Замуровић Дунђеровић. На месту главне сестре Клиничког одељења за психичке поремећаје полуинтензивне неге од отварања Клинике за одрасле до 2011. године радила је виша медицинска сестра Слађана Милошевић, а од тада до данас то је виша медицинска сестра Милица Богојевић. Активности главне сестре у јединици интензивне неге од оснивања Клинике обавља виша медицинска сестра Данијела Видић Максимовић.

Данас на Одељењу полуинтензивне неге поред др Горана Гајића раде и др Бојана Пејучковић, др Александар Мисојчић, др Ана Подгорац и др Роберто Грујичић. Члан тима је и психолог Соња Ђорђевић, а главна сестра је виша медицинска сестра Милица Богојевић. У склопу Одељења полуинтензивне неге са вишом медицинском школом ради пет медицинских сестара и техничара (Ивана Манић, Марко Анђелковић, Марио Укмар, Јасмина Лукић, Соња Пајић), а са средњом њих шесторо (Маја Даниловић, Огњен Јовичић, Милош Колунџић, Наташа Млинар, Бојана Обрадовић и Милош Милић). На Одељењу

*Део тима клиничкој Одељења за психотичне поремећаје, децембар 2017. године
Вања Мандић Маравић, Ана Муњица, Бојана Пејушковић, Милица Бојојевић,
Роберто Грујичић, Ана Подјорац, Александар Мисојчић, Горан Гајић, Милица Везмар,
Љубица Замуровић Дунђеровић*

интензивне неге поред др Љубице Замуровић Дунђеровић чланови тима су и др Вања Мандић Маравић, др Милица Везмар, социјални радник Ивана Раковић и психолог Тијана Вранеш. Главна сестра је виша медицинска сестра Данијела Видић Максимовић, уз шесторо медицинских сестара и техничара са вишом спремом (Маријана Павловић, Срећко Величковић, Марко Шетка, Драган Дубичанин, Милан Ковачевић и Сања Главоњић) и четворо са средњом медицинском школом (Соња Николић, Љиљана Мунћан, Немања Лаолац и Тијана Гавриловић). На оба одељења као радни терапеут ради Далиборка Калајџић.

Капацитет Одељења за психотичне поремећаје је 37 постеља у полуинтензивној нези, док се у интензивној нези збрињава до 8 пацијената. Одељење интензивне неге функционише по свим принципима интензивне психијатријске и соматске неге за збрињавање акутно психотичних пацијената, пацијената са тешким депресивним епизодама психотичног нивоа, пацијената са високим суицидалним ризиком, као и свих пацијената који због природе поремећаја захтевају посебан надзор. У складу са наведеним, Одељење је опремљено видео-надзором.

На Одељењу полуинтензивне неге лече се пацијенти са психотичним и афективним поремећајима, поремећајима личности у декомпензацијама за које се тимским сагледавањем одређује мултидимензионална дијагностика и приступ лечењу. Спроводи се савремена психофармакотерапија, као и различити облици психотерапијског приступа (индивидуални и групни).

*Део тима Одељења за кризна стања и афективне поремећаје, јануар 2018. године
Јасмина Стојковић Павловић, Јулијана Арсеновић, Јелена Главоњић,
Јован Радојичић (седе). Анка Марјановић Радоњић, Цветанка Бајкин,
Љубица Видић, Биљана Иванковић, Најша Пейровић Стефановић,
Маја Милосављевић, Ана Муњица (стоје)*

Клиничко одељење за кризна стања и афективне поремећаје

Од оснивања Клинике за одрасле до 2011. године на месту руководиоца Одељења за кризна стања и афективне поремећаје била је др Мирјана Тодоровић коју је наследила др Цветана Црнобарић до 2015. године. Те године за шефа је постављена др Маја Милосављевић, клинички асистент, уз тим лекара др Јасмину Стојковић Павловић, др Љубицу Видић (до краја 2017. године на Одељењу је радио и др Марко Вуковић, а од почетка 2018. године у тиму је др Ана Муњица). Чланови тима су клинички психолози Наташа Петровић Стефановић и Анка Марјановић Радоњић и радни терапеут Цветанка Бајкин, као и главна сестра виша медицинска сестра Биљана Иванковић, петоро сестара и медицинских техничара са вишом стручном спремом (Оливера Лаолац, Јелена Грујић, Драгана Радић, Жељко Јаковљевић и Јован Радојичић) и три медицинске сестре и један техничар са средњом спремом (Светлана Димић, Гордана Павловић, Никола Михаиловић и Јелена Главоњић).

У оквиру Одељења хоспитализују се пацијенти који се лече под разноврсним дијагностичким категоријама, укључујући афективне поремећаје (униполарне и биполарне), поремећаје личности у декомпензацијама, поремећаје у вези са стресом, анксиозне поремећаје и друге, а који у значајној мери ремеће функционалност пацијената и отежавају њихово свакодневно функционисање. Лечење пацијената на одељењу је интегративно, индивидуално, оријентисано на сваког пацијента појединачно у складу са његовим когнитивним, бихевиоралним и вољним капацитетима, а све у складу са добром клиничком праксом и савременим терапијским смерницама. Примењују се најновији психофармаци доступни у нашој земљи, психотерапија (индивидуална и групна), експресивне терапије као што су арт-терапија, терапија филмом, музикотерапија. Неизоставни део лечења чине социјална и радна терапија. Одељење располаже капацитетом од 29 постеља.

ДНЕВНА БОЛНИЦА ЗА ОДРАСЛЕ

У оквиру Института за ментално здравље данас постоји право богатство дневних болница: Дневна болница за одрасле коју чине три одвојене секције (Дневна болница за психотичне поремећаје, Дневна болница за афективне поремећаје и Дневна болница за неуротичне поремећаје и поремећаје личности), Дневна болница за болести зависности (у Институту и Пауновој улици), Дневна болница за болести зависности у адолесценцији, Дневна болница за децу и Дневна болница за адолесценте.

Шеф Дневне болнице Клинике за одрасле је доц. др Оливера Вуковић, а главна сестра виша медицинска сестра Зорица Молдован. Доц. др Оливера Вуковић је и шеф Дневне болнице за афективне поремећаје у чијем саставу још раде и др Срђан Бокоњић, др Милутин Костић, од 2018. године др Марко Вуковић, уз вишу медицинску сестру Јовану Нинковић и средњу медицинску сестру Љиљану Петковић. У саставу Дневне болнице за психотичне поремећаје шеф је др Биљана Лукић уз тим који чине др Амир Пељто, др Милан Здравковић, др Јелена Дракулић Ђорђевић и две медицинске сестре са средњом школском спремом – Марија Мијић и Маја Голубовић. Шеф Дневне болнице за неуротичне поремећаје и поремећаје личности до краја 2017. године била је др Јасмина Павлов Софронијевић, а њу је наследила др Весна Дуканац, доцент у Високој школи за социјални рад (претходно је била члан тима Дневне болнице за афективне поремећаје) у чијем тиму раде др Ирена Филиповић, виша медицинска сестра Видинка Младеновић и виша медицинска сестра Драгица Илић. Сарадници у свим секцијама Дневне болнице Клинике за одрасле су радни терапеут Бранка Судар, клинички психолози Зоран Милојковић и Јелена Ристић.

Капацитет за смештај пацијената је по 25 места у Дневној болници за психотичне поремећаје и у Дневној болници за неуротичне поремећаје и поремећаје личности, док Дневна болница за афективне поремећаје може да збрине 35 пацијената. Просечна дужина лечења у Дневној болници за одрасле током 2017. године износила је 40 дана. Пацијенти у Дневној болници бораве у периоду од 8.30 до 14 часова радним данима.

У раду Дневне болнице за одрасле врши се опсервација, дијагностика, лечење и рехабилитација пацијената са психотичним, афективним поремећајима и неуротичним поремећајима, као и поремећајима личности. У складу са тимском проценом за сваког пацијента индивидуално се врши избор најадекватнијих терапијских метода, и то: фармакотерапија, супортативна психотерапија, групна психотерапија (аналитичког и системског усмерења), индивидуална психотерапија (аналитичка, когнитивно-бихевиорална и системска), породична психотерапија, групна социотерапија, окупациона терапија, рекреативна терапија и релаксациона групна терапија.

Улаз у Дневну болницу

*Тим Дневне болнице за одрасле, јануар 2018. године
Видинка Младеновић, Јована Нинковић, Љиљана Пејковић, Драгица Илић,
Зорица Молдован, Маја Голубовић, Бранка Судар, Јелена Рисџић, Весна Дуканац,
Марко Вуковић, Срђан Бокоњић, Ирена Филиповић, Амир Пелџио, Марија Мијић,
Милушин Косџић, Оливера Вуковић, Биљана Лукић, Јелена Дракулић Ђорђевић*

ОДЕЉЕЊЕ ЗА СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО- -КОНСУЛТАТИВНЕ ПРЕГЛЕДЕ (ДИСПАНЗЕР)

Историјат

Назив психијатријски диспанзер за одрасле потиче још из 1966. године. Представљао је специјализовани диспанзер за заштиту менталног здравља одраслих и припадао је социјално-рехабилитационом одељењу тадашњег Завода за ментално здравље а чинио је функционално јединство са болничким и ванболничким службама.

Основни задаци Диспанзера односили су се на примарну превенцију, рано откривање и дијагностиковање менталних поремећаја код одраслих особа, као и лечење и рехабилитацију особа са менталним поремећајима. Било је ангажовано 12 неуропсихијатара, два клиничка психолога и два социјална радника. Рад у Диспанзеру био је организован тако да су лекари претежни део свог радног времена проводили на стационарним одељењима, а са једном трећином радног времена радили су у Диспанзеру на пријему, лечењу и социјално-психијатријском праћењу пацијената, као и у раду са породицама и радним окружењем.

У циљу свеобухватног приступа, сагледавања и решавања проблема пацијената, коришћен је тимски метод рада са екипама у којима су учествовали: неуропсихијатар, клинички психолог, социјални радник, медицинска сестра, лекар опште медицине и социјални радник радне организације или надлежног центра за социјални рад. Сви подаци уносили су се у одређене обрасце: психијатријски лист, социо-психијатријски лист и лист психолошке обраде и потом чували у картотеци Диспанзера. Поред ове постојале су и друге картотеке за идентификацију хоспитализованих пацијената и у појединим саветовалиштима.

У оквиру Диспанзера постојали су: Саветовалиште за питање брака, Саветовалиште за алкохолизам, Саветовалиште за студенте, социотерапијски клубови и Саветовалиште за старе. Од 1983. године у оквиру Диспанзера интензивира се социјално-психијатријско праћење зависника и активности за превенцију самоубиства. Исте године у Диспанзеру се развија савремени концепт психијатријске заштите у заједници, оснивањем Одсека свеобухватне психијатријске заштите као самосталне јединице. Одсек је спроводио кућно лечење психијатријских пацијената у сарадњи са другим здравственим и социјалним институцијама.

Саветовалиште за питање брака, касније Одсек, реорганизацијом постаје самостална методолошка јединица. Одсек се афирмисао у пружању помоћи паровима и породицама, али и другим институцијама које се баве породицом и браком. Део Одсека било је Саветовалиште за породичну терапију схизофрених болесника. Саветовалиште за студенте такође

постаје самостална јединица. Активности су се обављале у Студентској поликлиници и Студентском граду. Посебна пажња поклањана је примарној превенцији и ментално-хи- гијенском просвећивању студената.

Шефови Диспанзера од оснивања били су: др Угљеша Васић, др Милорад Дамњановић, др Наташа Аранђеловић, др Благоје Куљић и др Љубица Видић.

Диспанзер данас

Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе је структурисана служба везана за ванхоспитални психијатријски третман. Одељење обезбеђује психијатријско-психолошку дијагностику, као и психотерапију и медикаментозни третман пацијената. Тимови Диспанзера решавају случајеве пацијената са сложеном дијагностичко-терапијском проблематиком и учествују у процени за пријем на болничко лечење. Сви запослени здравствени радници и сарадници у оквиру Клинике за одрасле ангажовани су два радна дана у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе (осим наставника који један дан раде у Диспанзеру). Сви пацијенти који долазе први пут у Диспанзер обављају преглед у истом дану (лекар у приправности и у односу на проблем одговарајући лекар).

Шеф Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе је др Сања Николић, спец. психијатрије, *mr sc. med.*, системски породични психотерапеут. Главни техничар Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе је Златко Вујин, виши медицински техничар, специјалиста здравствене неге у психијатрији.

У оквиру Одељења функционишу следеће организационе јединице: Одсек за брак и породицу; Кабинет за перинаталну и репродуктивну психијатрију; Кабинет за судску психијатрију; Кабинет за треће доба; Кабинет за психотерапију; Кабинет за кризна стања.

Стални тим Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе су:

1. Др Сања Николић, спец. психијатрије, *mr sc. med.*
2. Др Богдан Дракулић, спец. психијатрије, *dr sc. med.*
3. Др Слободан Симић, спец. психијатрије, супспецијалиста судске психијатрије
4. Др Олга Чоловић, спец. психијатрије, *mr sc. med.*, супспецијалиста психотерапије
5. Др Дејан Флорикић, спец. психијатрије
6. Др Јасмина Павлов Софронијевић, спец. психијатрије
7. Светлана Здравковић, клинички психолог, *dr sc.*
8. Десанка Нагулић, клинички психолог

Дисџансер – на зиду је слика Лазара Вујаклије

9. Ивана Перуничкић, психолог
10. Снежана Стојановић, дипл. социјални радник
11. Марина Пауновић, дипл. социјални радник
12. Златко Вујин
13. Јелена Пушица Тасић
14. Мирјана Степановић
15. Светлана Шебељ
16. Ружица Матејић
17. Ивана Бакочевећ
18. Ивана Остојић
19. Нада Џомбић
20. Станојка Маринковић
21. Светлана Пантелић Стевановић
22. Ана Зарић
23. Марија Милатовић.

У Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе пружа се широк спектар здравствених услуга дијагностичког, терапијског, саветодавног и психоедукативног типа. Одељење је организовано тако да сви пацијенти који се јаве са здравственом књижицом

Ходник Диспанзера

и упутом обаве преглед у истом дану. Први преглед обавља тријажни лекар (лекар у приправности) који пацијенте у зависности од врсте проблема упућује на одређене лекаре ради психијатријског лечења. Сваког дана у Одељењу раде од 4 до 8 психијатара, социјални радник и психолог. Уколико психијатар процени да постоје индикације, током лечења се укључују и здравствени сарадници (социјални радник, психолог).

Тим за пријем пацијената за хоспитално лечење у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе одржава се понедељком од 12.30 и четвртком од 11.00 часова. Тим чине начелник Клинике за одрасле, шеф Дневне болнице за одрасле, шеф Диспанзера, главни техничар и лекари који приказују пацијента. Обавља се тимска процена одабира адекватног модела лечења у складу са смерницама добре клиничке праксе и психијатрије усмерене на особу или ради пријема на хоспитално лечење. У Диспанзеру се годишње обави око 34.000 прегледа (податак из 2017. године). Организован је и административни пријем за пацијенте који имају заказан пријем на клиничка одељења Института за ментално здравље.

Тим Диспанзера за одрасле
Први ред: Злајко Вујин, Ивана Остојић, Олија Чоловић, Дејан Флорикић,
Други ред: Снежана Стојановић, Свејлана Здравковић, Десанка Најулић,
Сања Николић, Свејлана Пантелић Стевановић, Нада Џомбић,
Марија Милајновић, Јелена Пушица Тасић

У оквиру Диспанзера континуирано се спроводи социотерапијски третман пацијената кроз рад три клуба:

- Клуб психоза (водителј Марина Пауновић, дипл. социјални радник),
- Клуб лечених алкохоличара (водителј Снежана Филиповић, дипл. социјални радник),
- Клуб за треће доба (водителј др Љубица Видић).

Значајне групне активности које се у Диспанзеру одржавају су: велика системска група хроничних психоза, група неуротичних, афективних и граничних поремећаја, група родитеља са децом са посебним потребама, група трудница и група породиља, као и две аналитичке мале групе.

Диспанзер је реновиран и опремљен 2014. године.

Одсек за брак и породицу

Одсек за брак и породицу је организациона јединица Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе. Одсек је основан 1966. године под називом Саветовалиште за питање брака које је своје активности развијало у складу са моделима мултидисциплинарног тимског рада и социјално психијатријском оријентацијом. Осамдесетих година прошлог века у оквиру Одсека основано је Саветовалиште за предбрачна питања у Дому омладине у Београду. У даљем развоју Одсек проширује своје активности ка дијагностичкој процени родитељства и тимским одлукама везаним за поверавање деце у компликованим разводима на захтев судова и центара за социјални рад на националном нивоу. Промовисање савремене породичне терапије са нагласком на системском приступу, организовање едукације са међународном акредитацијом, праћење промена у социјалном контексту и континуирана сарадња са различитим институцијама доприносе да се Одсек за брак и породицу препознаје као важан чинилац у заштити интереса породице у целини.

Тим Одсека за брак и породицу пружа клијентима различите облике помоћи дијагностичког, терапијског, саветодавног и психоедукативног типа у циљу заштите породице на више различитих нивоа – терапијском и превентивном. Састав тима је мултидисциплинаран и чине га психијатар, психолог и социјални радник са едукацијом из породичне терапије и породичног саветовања. У Одсеку се спроводи низ различитих активности:

- Брачна и партнерска терапија;
- Терапија развода у оквиру предразводних и постразводних криза, рад са паром и појединцем, медијација;
- Породична терапија / саветодавни рад са породицама када се препознају тешкоће у функционисању породице у различитим околностима (развојне кризе, комуникација деце и родитеља, болест члана породице, тешкоће везане за неочекиване промене и др.);
- Саветодавни и психоедукативни рад са родитељима у циљу развијања родитељских вештина и родитељске компетентности;
- Психоедукативна група родитеља са ментално оболелим чланом у циљу стицања знања о менталним поремећајима и развијања одговарајућих стратегија помоћи и подршке оболелом члану.

Едукација из системске породичне терапије организује се од 1996. године у оквиру Кабинета за образовну делатност Института. Програм је акредитован од 2004. године (*European*

Accredited Psychotherapy Training Institute – EAPTI). Полазници едукације су лекари, психолози, социјални радници, специјални педагози и други.

Шефови Одсека за брак и породицу су били афирмисани стручњаци, психијатри и терапеути – др Милица Јојић Миленковић, доц. др Марклена Ивановић Милојковић, др Невена Чаловска Херцог, доц. др Савета Драганић Гајић и др Марија Грце. Од јануара 2018. године шеф је др Јасмина Павлов Софронијевић. Консултант Одсека је др Сања Николић.

Кабинет за перинаталну и репродуктивну психијатрију

Институт је као први на Балкану почео да се бави менталним здрављем жена. Тако је 2011. године постао богатији за још једну организациону јединицу – Кабинет за перинаталну и репродуктивну психијатрију, који је основан у оквиру Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе. Први шеф Кабинета била је др Сања Николић, у чијем тиму су били др Чедо Миљевић, клинички асистент, и др Александар Мисојчић, уз социјалног радника Снежану Стојановић и психолога Ивану Перуничкић. Током година састав тима се мењао, придружила му се др Маја Милосављевић, клинички асистент, која је наследила др Сању Николић на месту шефа Кабинета. Сада уз др Милосављевић у Кабинету раде доц. др Оливера Вуковић, др Јасмина Стојковић Павловић, социјални радник Снежана Стојановић и психолози Анка Марјановић Радоњић и Тијана Вранеш.

Тим кабинета за перинаталну и репродуктивну психијатрију је мултидисциплинаран, бави се дијагностиком, терапијским, саветодавним и психоедукативним радом са женама током планирања и трајања трудноће, као и у првој години након порођаја. Третман подразумева медикаментозну терапију, партнерску, групну или индивидуалну психотерапију и саветовање у зависности од индивидуалних потреба пацијенткиња, а све у складу са принципима добре клиничке праксе. У оквиру Кабинета одвија се групна терапија, по принципу отворених група, са темама: психолошка подршка у трудноћи и припрема за здраво родитељство. Пацијенткиње се у Кабинет могу јавити самоиницијативно или их упућују лекари опште медицине и лекари других специјалности (најчешће гинеколози). Благовремена процена и одговарајуће интервенције у раду са женама које имају психичке тегобе у перинаталном периоду од кључног су значаја за постизање и унапређење њиховог здравља, за развој адекватног односа мајке и новорођенчета, као и складнијег породичног функционисања.

У оквиру Кабинета збрињавају се и жене са психичким проблемима у току лечења стерилитета, током пубертета или менопаузе, као и свих других деликатних промена повезаних са специфичним фазама у животном циклусу жена. По потреби пацијенткиње се хоспитално

лече у оквирима дневних болница или клиничких одељења Института за ментално здравље. Значај Кабинета лежи и у едукативном раду усмереном на лекаре у примарној здравственој заштити. Рад у Кабинету подразумева и интензивну сарадњу са здравственим радницима свих других специјалности (гинеколозима, педијатрима и сл.).

Кабинет за треће доба

Проф. др Душан Петровић радио је у Саветовалишту за геријатрију у оквиру општег диспанзера, са два диспанзерска дана. У публикацији из 1969. године наведено је да је то било једино такво саветовалиште у земљи. Пажња је посвећивана проблемима афективних поремећаја, специфичним методама превенције, лечења и рехабилитације менталних поремећаја старих особа. Тим су сачињавали психијатар, психолог и социјални радник, а консултанти су били офталмолог, кардиолог и радиолог.

Садашњи Кабинет за треће доба основан је у оквиру Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за одрасле Института за ментално здравље априла 2007. године. У тиму су психијатар др Љубица Видић, шеф, социјални радник и виша медицинска сестра-радни терапеут. Сви чланови тима на пословима рада у Кабинету су ангажовани са по два радна дана током седмице, док остало радно време проводе на матичним одељењима.

Циљна популација корисника услуга овог кабинета су особе изнад 65 година живота са когнитивно-мнестичким, афективним и вољно-нагонским поремећајима, укључујући и пацијенте који развијају когнитивно-мнестички дефицит пре наведеног старосног ограничења. У зависности од потреба пацијената активности запослених односе се на непосредно лечење актуелних тегоба, препознавање и откривање коморбидних стања, сарадњу са лекарима различитих специјалистичких области, едукативни рад са члановима породица и подршку усамљеним болесним особама. Чланови породица пацијената активно су укључени у лечење својих ближњих и едуковани о њиховим дијагностикованим стањима. Периодично, у складу са индикацијама, реализују се консултације са колегама унутар одсека и служби Института за ментално здравље: ЕЕГ кабинет, неуролог, хематолошко-биохемијска лабораторија, као и са стручњацима других релевантних институција (Институт за неурологију КЦС).

Диспанзерски рад Кабинета за треће доба је организован понедељком и четвртком, од 8 до 15 часова.

*Кабинет за њређе гоба
Сесѝра Верѝца Милошев и др Љубѝца Вѝдић*

Кабинет за судску психијатрију

Кабинет је формиран 2011. године. Бави се судском психијатријом која представља специјалну грану психијатрије, са задатком проучавања и формирања критеријума за процену душевног стања особа и њихових способности у склопу судских поступака и сагледава и тумачи психичке феномене и менталне поремећаје за потребе правне теорије и праксе.

Кабинет за судску психијатрију обавља следеће:

1. судско-медицинско вештачење из области делатности Института, а у складу са Правилником о начину и поступку вештачења у Институту:
 - процену психичког стања особа које су у судском спору;
 - индивидуалну процену психичког стања, развоја и функционисања детета, адолесцента и одрасле особе; процену капацитета за адекватно учешће у судском поступку и изражавање аутентичног мишљења детета по питањима из предмета спора;

- процену постојања и степена зависности од алкохола и других психоактивних супстанци код деце, адолесцената и одраслих;
 - вештачења списа судског поступка;
 - остале процене стања менталног здравља странака које су у судском спору, из домена делатности Института за ментално здравље;
2. пружање психотерапијских здравствених услуга одређеним особама, на предлог суда;
 3. мултидисциплинарна едукација кадрова из области судске психијатрије и
 4. мултидисциплинарни научноистраживачки рад из области судске психијатрије.

Шеф Кабинета за судску психијатрију је прим. др Слободан Симић, специјалиста психијатрије, супспецијалиста судске психијатрије. У раду се ангажују психијатри и психолози Института, у складу са захтевима предметног вештачења.

*Клиника за болести зависности Института за ментално здравље
после реновирања 2017. године*

КЛИНИКА ЗА БОЛЕСТИ ЗАВИСНОСТИ

Клиника за болести зависности Института за ментално здравље (даље у тексту: Клиника) бави се дијагностиком, лечењем и превенцијом следећих болести зависности: алкохолизам, злоупотреба и зависност од таблета, марихуане, амфетамина, злоупотреба/зависност од интернета и патолошко коцкање. Организација Клинике омогућава да се највећем броју пацијената који се јављају у нашу установу пружи адекватна помоћ, с обзиром на то да је лечење интегративан, индивидуализован процес који је оријентисан на особу, а међу организационим јединицама постоји хоризонтална и вертикална повезаност.

Основни модел третмана на Клиници је системска терапија, која се углавном спроводи кроз призму породичне терапије, што подразумева укључивање чланова породице, али и других значајних особа из пацијентовог професионалног и социјалног окружења. У контексту интегративне терапије осим структуралног и стратешког системског приступа

користе се и психодинамски, когнитивно-бихевиорални и егзистенцијалистички приступ. Терапија се спроводи преко специјализованих програма у полухоспиталним и хоспиталним условима, углавном кроз групну психотерапију, али се примењују и индивидуална психотерапија, терапијска заједница, социотерапија и окупационо-радна терапија. После интензивне фазе лечења спроводи се продужно лечење у виду психотерапијских група једном недељно у периоду од две године, са циљем стабилизације и унапређења постигнутог стања и социјалне рехабилитације.

Структура Клинике прати заокружен терапијски процес који пацијенти могу добити у нашој установи, тако што се први контакт са пацијентом остварује у Одељењу за специјалистичко-консултативне прегледе, а специјализовани програми реализују се у следећим организационим јединицама:

- а) Клиничко одељење за болести зависности,
- б) Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“,
- в) Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“,
- г) Дневна болница за болести зависности у адолесценцији.

У свим организационим јединицама Клинике терапијски програм спроводи се у три фазе:

- 1) припремно-оријентациона фаза, 1–7 дана,
- 2) интензивна фаза, 6–12 недеља,
- 3) рехабилитациона фаза, 1–2 године.

Клиника свој данашњи облик поприма 2003. године, када је оформљена и најмлађа организациона јединица клинике – *Дневна болница за болести зависности у адолесценцији*. Начелник Клинике постаје прим. др Петар Настасић, који остаје на тој дужности до одласка из Института за ментално здравље, 2008. године, када на чело Клинике долази проф. др Бранко Ђорић. Од 2013. године на дужности начелника Клинике за болести зависности Института за ментално здравље налази се прим. др Ивица Младеновић, а главна сестра клинике је виша медицинска сестра Милка Јавор.

Историјат

Алкохолизам се у Институту лечи од оснивања Завода за ментално здравље, 1963. године. Захваљујући пионирима алкохологије у Институту за ментално здравље (др Павле Кастел – др Бранко Гачић – дипломирани социјални радник Јовица Потребих), а пре свега др Бранку Гачићу, 1973. године уводи се нови револуционарни приступ у лечењу алкохолизма – породична терапија алкохолизма, која убрзо добија и данас у свету препознатљиву физиономију у виду *Београдске школе алкохологије*.

У почетку су алкохоличари лечени у Диспанзеру за одрасле, а 1967. године почиње са радом Саветовалиште за алкохолизам. У оквиру Дневне болнице Завода за ментално здравље 1969. године формиран је Одсек за алкохолизам, са сталним тимом на челу са прим. др Павлом Кастелом. Мотивациона група при Саветовалишту за алкохолизам, као вид екстра-хоспиталног лечења уз рад, почиње са радом 1977. године. Од Одсека за алкохолизам Дневне болнице одваја се 1978. године део стручног тима на челу са прим. др Бранком Гачићем и формира се Центар за ванболничку породичну терапију алкохолизма, који је од 1982. године смештен у Пауновој улици у општини Вождовац. Следеће године у овом центру формира се Клуб лечених алкохоличара *Породични клуб*.

У Диспанзеру за ментално здравље при Дому здравља на Новом Београду, 1984. године почињу са радом Саветовалиште и Клуб лечених алкохоличара. Када је 1987. године оформљено Клиничко одељење за лечење алкохолизма у Институту за ментално здравље, комплетиране су све организационе јединице за третман алкохолизма и повезане у Блок за лечење алкохолизма, а Клиника за болести зависности Института за ментално здравље свој данашњи облик поприма 2003. године.

Терапијски приступ зависницима од алкохола у Институту за ментално здравље прошао је кроз неколико фаза док се није искристалисала *Београдска школа алкохологије*. У формирању и развоју овог препознатљивог терапијског модела Института за ментално здравље, осим наведених пионира алкохологије (прве генерације), значајну улогу имала је и тзв. друга генерација која се углавном бавила промовисањем овог приступа и едуковањем нових терапеута широм Србије. У другу генерацију *Београдске школе алкохологије* спадају: др Зоран Станковић, др Радмила Грчић Мишовић, др Петар Настасић, др Иван Димитријевић, др Вера Трбић, др Драгомир Поповић, др Нарциса Достанић, др Љубица Стојковић и др Јованка Павловић. О значају и утемељености овог приступа најбоље говори чињеница да је на стручној алкохолошкој сцени Србије увелико присутна трећа генерација *Београдске школе алкохологије* која наставља светлу традицију утемељивача овог приступа.

*Први стручни тим алкохолога у ИМЗ
Бранко Гачић, Павле Касиел,
Јовица Појребић, Рада Качаревић,
Кристијана Боневић*

*Алкохолози ИМЗ на њослави јодиињице Инсџииуџа деведесетих...
Томислав Седмак, Петар Насџасић, Љиљана Крсџић,
Јовица Поџребић, Павле Касџел, Рагмила Грчић Мићовић*

Клиничко одељење за болести зависности

Клиничко одељење за лечење алкохолизма у Институту за ментално здравље оформљено је 1987. године, по преласку Блока за алкохолизам у нову зграду, а 2003. године, по формирању Клинике за болести зависности, Одељење добија нови назив. Први шеф Одељења био је прим. др Павле Кастел, кога по одласку у пензију наслеђује др Јованка Павловић, а по њеном одласку из Института 2001. године, шеф постаје прим. др Петар Настасић, који остаје на тој функцији до 2008. године. У периоду од 2008. до 2013. године на месту шефа Одељења налази се проф. др Бранко Ђорић, а крајем 2013. године шеф Одељења био је кратко др Ивица Младеновић.

*Диспансер Клинике за болести
зависности*

Група соба пацијената

Клиничко одељење за болести зависности има капацитет од 27 постеља. У њему се лече зависници са тежим облицима апстиненцијалног синдрома, као и пацијенти са коморбидним менталним поремећајима чије лечење је отежано у ванболничким условима или у Дневној болници. Клиничко одељење је отворено и у њему се спроводи структурисано лечење зависника, по програму, а 10 постеља резервисано је за пацијенте женског пола. У Клиници је наглашена вертикална повезаност међу организационим јединицама, тако да пацијенти често после почетне стабилизације на одељењу прелазе на даљи третман у дневноболничке услове.

*Прим. др Павле Касиел, дугогодишњи шеф Одељења
и Блока за алкохолизам и Јовица Појуревић, први
терапевти СТКЛА „Палмошићева“*

На челу Клиничког одељења за болести зависности сада је прим. др Роза Паноски, а у тиму су др Горан Лажетић и др Никола Јовановић. Извесно време на Одељењу су радили др Љубица Стојковић, др Александар Рамах и др Мило Јокановић. Главна сестра Одељења је виша медицинска сестра Милка Јавор, а дуго низ година главна сестра била је виша медицинска сестра Љиља Лутовац. На Одељењу раде и специјалиста медицинске психологије Маја Петровић, три више медицинске сестре (Јелена Петковић, Јелена Касаповић, Снежана Бјелобаба), као и четири медицинске сестре са средњом стручном спремом (Емилија Панајотов, Душанка Миленковић, Тијана Марковић Бранковић и Катарина Милошевић).

Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“

Дневна болница за болести зависности оформљена је 1969. године као Одсек за алкохолизам Дневне болнице Института за ментално здравље, са сталним тимом на челу са прим. др Павлом Кастелом. Када је 1987. године оформљен Блок за лечење алкохолизма у садашњој згради, Дневна болница за алкохолизам добија просторије у којима се налази и данас, а на њено чело долази прим. др Зоран Станковић. Формирањем Клинике за болести зависности 2003. године, Дневна болница добија назив Дневна болница за болести зависности.

Прим. др Зоран Станковић био је дугогодишњи шеф Дневне болнице за алкохолизам, промотер Системске групне породичне терапије алкохолизма (СПГТА), истински борац против алкохолизма и заговорник здравог живота. Др Зоран Станковић рођен је 1949. године у Београду, а преминуо је 2008. године. Поштујући његов допринос развоју и афирмацији ове организационе јединице, Дневна болница од 2014. године носи назив – Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“.

Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“ има 25 места, а на лечење се примају зависници са члановима породице, који се потом укључују у програм системске породичне терапије по индивидуалном плану за сваког пацијента. Терапијски процес одвија се кроз два програма: *Програм породичне терапије болести зависности* и *Психоедукативни програм*. У оквиру Дневне болнице функционише и *Саветовалиште за болести зависности* које је организовано ради помоћи члановима породице и другим особама заинтересованим да мотивишу зависника за долазак на лечење. Саставни део Дневне болнице је и Социотерапијски клуб лечених алкохоличара „Палмотићева“, најстарији и најорганизованији клуб ове врсте на Балкану.

Од 2008. године на месту шефа Дневне болнице за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“ налази се прим. др Ивица Младеновић. У тиму су и др Александар Репац,

Прим. др Зоран
Станковић

социјални радник dr sc. Снежана Филиповић, специјални педагог Слађана Милошевић и главна сестра виша медицинска сестра Дорина Микић.

Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“

Од Одсека за алкохолизам – Дневне болнице Института за ментално здравље одваја се 1978. године део стручног тима на челу са прим. др Бранком Гачићем и формира Центар за породичну терапију алкохолизма (ЦПТА), недалеко од Института за ментално здравље у Улици војводе Добриња. По добијању просторија од Скупштине града на Бањици, ЦПТА се 1982. године трајно смешта у Пауновој улици. По формирању Клинике 2003. године, ЦПТА добија име Центар за породичну терапију алкохолизма, а на месту шефа налази се прим. др Вера Трбић. Током кратког периода 2009.

Дневна болница

године шеф Дневне болнице била је прим. др Роза Паноски. Од 2014. године ова дневна болница носи назив – Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“.

Прим. др Бранко Гачић рођен је 1931. године у Нишу, а преминуо је 2014. године. Др Гачић 1967. године организује прво отворено, савремено (без белих мантила) саветовалиште за младе у Дому омладине у Београду. После експерименталне фазе, на основу личног и професионалног искуства, 1973. године у Институту за ментално здравље у Београду он иницира и организује први програм системске породичне терапије алкохолизма, из којег „израста“ Београдска школа породичне терапије алкохолизма (Београдска школа алкохолотије).

Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“ има 25 места, а програм рада сличан је програму Дневне болнице за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“ и заснива се на системској породичној терапији. У оквиру Дневне болнице функционише и Саветовалиште за болести зависности, а саставни део Дневне болнице је и Породични клуб Пауново јеро, који је оформљен 2014. године.

Прим. др Бранко
Гачић

Од 2010. године на месту шефа Дневне болнице „Прим. др Бранко Гачић“ налази се др Владан Југовић. У овој дневној болници раде и др Мило Јокановић, социјални радник Слађана Зорић, специјални педагог mr sc. Даница Бошковић Ђукић, виша медицинска сестра Славица Савић и главна сестра виша медицинска сестра Јелена Бајић.

Дневна болница за болести зависности у адолесценцији

Дневна болница за болести зависности у адолесценцији је најмлађа организациона јединица Клинике за болести зависности Института за ментално здравље која је оформљена 2003. године у Пауновој улици. Први шеф ове дневне болнице био је др Светислав Митровић. Године 2005. долази до обједињавање рада стручњака две организационе јединице у „Пауновој“ са једним руководиоцем и једним великим стручним тимом. Омогућено је да свака дневна болница има свој мини стручни тим.

Дневна болница за болести зависности у адолесценцији има 20 места, и прима на лечење адолесценте узраста 12–18 година, са знацима злоупотребе и/или зависности од алкохола и других психоактивних супстанци, са родитељима или старатељима као сарадницима у лечењу. По обављеној дијагностици примењује се породична терапија, као и специјално-педагошки или социотерапијски програм, успоставља се контакт са школама и центрима за социјални рад, по специфично индивидуализованом плану. Ова болница представља савремени начин лечења у заједници.

На месту шефа Дневне болнице за болести зависности у адолесценцији налази се др Владан Југовић. У овој дневној болници раде и др Светислав Митровић, др Драган Пајић, специјални педагог mr sc. Тања Адамовић, виша медицинска сестра Слађана Аксентијевић и медицински техничар Ђорђе Лака.

Превентивне активности Клинике за болести зависности

У оквиру Клинике за болести зависности одвијају се и едукативни програми за лекаре и медицинске сестре/техничаре из Србије акредитовани уз подршку Института за ментално здравље. Постоје две едукације – једна која укључује едукацију медицинских сестара и техничара у току двосеместралне наставе коју воде прим. др Роза Паноски, шеф Клиничког одељења, и главна сестра Клинике Милка Јавор. Друга се односи на двогодишњу едукацију из лечења болести зависности, намењена је стручњацима свих профила а воде др прим. др Ивица Младеновић и др Горан Лажетић.

*Део тима Клинике за болести зависности ИМЗ, 2017. године
Емилија Панајотов, Јелена Стојковић, Роза Паноски, Милка Јавор,
Дорина Микић (седе). Слађана Милошевић, Никола Јовановић,
Ивица Младеновић, Александар Реџац, Горан Лажетић,
Јелена Пејковић (стоје).*

Састанци Националне комисије за алкохолизам одвијају се у Институту за ментално здравље а на челу комисије је прим. др Ивица Младеновић.

У изради „Националног водича за алкохолизам“ учествовали су и лекари из Клинике – прим. др Ивица Младеновић и др Горан Лажетић.

У закључку овог дела нагласићемо да се алкохолизам у нашој кући лечи од оснивања Завода за ментално здравље 1963. године. Захваљујући пионирима алкохологије у Институту за ментално здравље (Кастел–Гачић–Потребић), а пре свега др Бранку Гачићу, 1973. године у Институт се уводи нов, револуционарни приступ у лечењу алкохолизма – породична терапија алкохолизма, која убрзо добија и данас у свету препознатљиву физиономију *Београдске школе алкохологије*. Током година ширио се „спектар делатности“, тако да се данас у Клиници за болести зависности Института за ментално здравље лече све зависности изузев хероинске.

Клиника за болести зависности свој данашњи облик поприма 2003. године. Зграда Клинике у Палмотићевој комплетно је реновирана 2017. године, сопственим средствима, док је фасаду и део унутрашњих радова финансирао Министарство здравља. Научноистраживачким радом и издаваштвом трудили смо се да наша земља никада не заостаје за „светом“ у области болести зависности и, надамо се, успевали у томе.

Соба сјручној шима Клинике за болести зависности

*Део шима Дневне болнице „Прим. др Бранко Гачић“ (Паунова)
Тања Адамовић, Јелена Бајић, Славица Савић, Даница Бошковић Ђукић (први ред).
Драјан Пајић, Мило Јокановић, Владан Јујовић, Светислав Мићровић, Ђорђе Лака (други ред)*

КЛИНИКА ЗА ДЕЦУ И ОМЛАДИНУ

Историјат

прим. др Наташа Станојевић, први шеф Клиничког одељења др Невенка Тадић, а први шеф Диспанзера за децу био је др Светомир Бојанин.

Програм рада Одељења били су рано откривање, лечење и превенција сметњи и поремећаја менталног здравља деце и омладине. У циљу бољег лечења, а посебно ресоцијализације деце и младих, рад с пацијентима на Одељењу организован је на начелима терапијске заједнице у којој учествују пацијенти и особље. Коришћене су дијагностичке методе психодинамске психологије и социјалне психијатрије, педагошке и психолошке методе, а у лечењу игра, психотерапијско, педагошко и дефектолошко саветовање, индивидуална и групна психоаналитичка психотерапија, медикаментозна терапија, а веома ретко и ЕКТ (последњи пут ЕКТ је примењен 1993. године на одраслом пацијенту). Стручњаци су се приближили пацијентима у свакодневним активностима и задужењима, чиме је смањена хијерархијска пирамида, што је од запослених изискивало развијање комуникацијских вештина и индивидуализацију третмана (пацијент је у фокусу). У складу са тада савременим концептом Завода, будућег Института, рад са децом и младима имао је социјално-психијатријску оријентацију.

У Диспанзеру за децу и омладину 1964. године основан је Клуб за адолесценте у оквиру којег је примењиван социотерапијски групни рад који је имао за циљ рехабилитацију и ресоцијализацију младих који су прошли кроз болничко лечење.

Нова димензија рада, која није била примењивана у класичним психијатријским установама, био је „корак ка кориснику“, тј. одлазак у заједницу. Ово је омогућено радом стручњака који су као тим одлазили у локалну заједницу и пратили интегрисаност и функционисање пацијента. Године 1973. основана је Служба за свеобухватну психијатријску заштиту деце и омладине на територији општине Стари град, којом је руководила психолог Ковиљка Радловић. Служба је била заснована на савременим принципима социјалне психијатрије, а према моделу рада Центра за ментално здравље 13. арондисмана у Паризу, прилагођеног нашим животним условима. Задаци службе били су рано откривање и превенција сметњи

Клинику чине:

1. Клиничко одељење за децу и омладину,
2. Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (за децу узраста до 15 година). У оквиру Одељења је Кабинет за заштиту деце од злостављања и занемаривања,
3. Дечја дневна болница „Проф. др Светомир Бојанин“,
4. Дневна болница за адолесценте.

У оквиру Завода за ментално здравље од оснивања постоји Одељење за децу и омладину које се на почетку састојало од Клиничког одељења и Диспанзера. Први начелник Одељења била је

и поремећаја у психичком развоју деце и младих у предшколским и школским установама, као и ресоцијализација лечених пацијената. Свако дете и адолесцент су тимски процењивани, а тим су чинили лекари, психолози, педагози, дефектолози, социјални радник и медицинске сестре.

Када су деца и млади у питању, овај сегмент је за дечју психијатрију био од великог значаја и јединствен у нашој средини. Уведена је едукација из менталне хигијене стручњака који се баве децом и младима. Супервизор психотерапијског рада био је, све до његовог повлачења из непосредне праксе, професор Војин Матић (који је радио на Катедри за психологију Филозофског факултета у Београду). Посебно је била важна едукација запослених која се спроводила кроз групне активности (заједничко читање стручне литературе, супервизије и сл.).

Године 1988. основана је Дневна болница за децу узраста до 12 година, са капацитетом од 15 места, која је значајно реновирана и проширена децембра 2004. године уз подршку и помоћ НВО *The Bridge of Life*. Психотраума центар за децу и младе основан је 1996. године са циљем да се обезбеди помоћ угроженим групама – деци и младима у кризи која је била провоцирана ратним дешавањима у окружењу.

С развојем Института, поједине јединице за децу мењају свој назив. Блок за развојно доба добио је назив Клиника за децу и адолесценте, а Одељење за децу и омладину Клиничко одељење за децу и адолесценте. Клинику за децу и омладину годинама су брижљиво градили и унапређивали следећи лекари: др Наташа Станојевић, др Невенка Тадић (професор Дефектолошког факултета), др Светомир Бојанин (професор Дефектолошког факултета), др Андреа Крајгер Гузина (професор Дефектолошког факултета), др Вероника Ишпановић (професор Дефектолошког факултета), др Смиљка Поповић Деушић (касније доцент, па ванредни професор Медицинског факултета), др Милана Живков Старчевић, др Вера Ђорђевић, др Велислав Ђотуновић, др Вида Ракић, др Дејан Радојковић, др Сања Вулетић Пецо, др Сабина Јаховић, др Милан Митић; психолози: др Ковиљка Радуловић, Миодраг Митић, Јасминка Шуљагић, Мима Шербеџија; дипломирани социјални радници: Живка Антонић, Душанка Калањ; логопеди и дефектолози: Татјана Говедарица, Биљана Мердовић, Мира Костић; специјални педагози: Драгана Лазић, Мишко Павловић и главне медицинске сестре: Вера Кручков, Зора Опсеница, Рада Ђокић, Нада Пантелић, Милица Бошњак, Зора Савчић Петровић и Душанка Петровић.

Клиничко одељење за децу и адолесценте

Клиничко одељење бави се хоспиталним лечењем пацијената из Београда и унутрашњости узраста до 18 година, са капацитетом од 20 постеља (непромењено од оснивања ИМЗ-а). Први шеф Одељења била је др Наташа Станојевић, а касније су одељење водиле проф. др Невенка Тадић, др Вера Ђорђевић, проф. др Андреа Крајгер Гузина и проф. др Смиљка

*Тим Клиничкој одељења за децу и адолесценције, децембра 2017. године
Немања Николић, Ана Радојковић, Јелена Радосављевић Кирђански,
Емина Гарибовић, Оливера Алексић Хил, Милица Пејовић Милованчевић,
Милена Рајковић, Марина Лучић, Зорана Милић*

Поповић Деушић. Садашњи шеф је др Милица Пејовић Милованчевић, доцент Медицинског факултета. Главне сестре Одељења биле су Вера Кручков, Зора Опсеница, Рада Ђокић, Нада Пантелић, Милица Бошњак, Зора Савчић Петровић, Оливера Крстевски, а сада је главна сестра Одељења Марина Лучић.

На Одељењу раде др Емина Гарибовић, супспецијалиста психотерапије, др Оливера Алексић Хил, *mr sc.*, др Наташа Љубомировић (доцент на Високој школи за социјални рад), клинички психолог Јелена Радосављевић Кирђански (доцент на Департману за психологију Универзитета Сингидунум), дефектолог Ана Радојковић и специјални педагог Милена Рајковић, 12 медицинских сестара (пет са високом струковном школом и седам са средњом стручном спремом).

Сви поступци и процедуре са децом и младима на Одељењу спроводе се у складу са најбољим интересом деце и младих, односно по принципима добре клиничке праксе. Индикације за пријем представљају тешкоће у развоју и психијатријски поремећаји који се јављају током развојног доба, осим болести зависности. Деца испод осам година старости, односно деца која због природе стања нису у могућности да се одвоје од родитеља, примају се на Одељење у пратњи родитеља.

Активности на Клиничком одељењу за децу и адолесценте су: јутарњи састанак са пацијентима, радна терапија која је организована као редовна активност три пута недељно по 90 минута, индивидуални психотерапијски разговори, психосоцијални групни третман, састанак терапијске заједнице (петком), групни рад са родитељима-пратиоцима болнички лечене деце (средом и петком), групни рад са родитељима и децом (петком), тимски састанак (четвртком), дефектолошки третман деце која се болнички лече, саветодавни групни рад са мајкама мале деце (уторком, средом, четвртком).

У оквиру Клиничког одељења за децу и омладину обавља се савремена дијагностика и третман проблема менталног здравља деце и омладине, дефектолошка дијагностика и третман и специјални педагошки третман. Информације о поступцима током лечења добијају се од надлежног психијатра, израђују се индивидуални планови дијагностичких и терапијских процедура са дететом/адолесцентом и породицом. Родитељи и сарадници активни су учесници у терапијским поступцима. Тим Одељења за децу и омладину чине: лекари, медицинске сестре и техничари, дефектолог, социјални радник, психолог и специјални педагог.

Радна терапија омогућава ангажовање детета, усмеравање његове пажње на креативне активности и ресоцијализацију у групи. Пацијенти сходно својим потенцијалима и расположењу бирају технике и средства креативног изражавања, чиме се помаже да онај део који не могу да освесте на другачији начин искажу кроз групни или индивидуални приступ у радној терапији. Група са радном терапијом има неформални, опуштајући карактер, али се на основу увида у ангажовање пацијента и његову емоционалну експресију може доћи до додатних података који су важни како у дијагностици тако и у третману.

Од 2017. године обновљен је уговор с Основном школом „Др Драган Херцог“ и спроводи се настава за ученике који бораве на Клиничком одељењу, односно у Дневној болници за децу.

Одељење за специјалистичко-консултативне прегледе (Диспанзер)

Диспанзер за децу постоји од оснивања Института. Први шеф био је др Светомир Бојанин, затим др Велисав Ђотуновић и др Ненад Рудић. Садашњи шеф Диспанзера је др Оливера Алексић Хил, а главна сестра је Биљана Милићевић. У Диспанзеру раде др Оливер Видојевић, Теодора Минчић, клинички психолог, Марко Калањ, психолог, Виола Повше Ивкић, дефектолог, Јованка Топић, специјални педагог, и Мина Ђурић, социјални радник.

Диспанзер је део Клинике за децу и омладину и бави се ванболничким лечењем деце и адолесцената узраста до 15 година. То је и место првог сусрета малих пацијената и њихових родитеља с нашом установом. У оквиру Диспанзера функционише и Кабинет за заштиту деце од злостављања и занемаривања. Одељење је неколико пута реновирано – 2004. године уз помоћ организације *The Bridge of Life*, а 2016. године из сопствених средстава Института.

Поред индивидуалног психотерапијског, дефектолошког и специјално-педагошког третмана, спроводе се и групне активности, као што су: Клуб адолесцената „12+“, Групе мајки са малом децом до три године (циљ групе је превенција поремећаја у односу мајка–дете). Сваке недеље одржавају се тимски састанци, са циљем сагледавања комплексних случајева.

Диспансер за децу

*Сеге: Андреа Крајџер Гузина, Живка Анђонић, Миодраг Милић,
Невенка Тадић, Светомир Бојанин, Смиљка Појовић Деушић.
Своје: Милица Пејовић Милованчевић, Ненад Рудић,
Вероника Ишиановић Радојковић, Оливера Алексић Хил, Јово Судар,
Велислав Ђојуновић, Биљана Мердовић, Теодора Минчић (децембра 2017)*

Одељење за специјалистичко-консултативне прејеледе
Стоје: Теодора Минчић, Оливера Алексић Хил, Мина Ђурић, Марко Калањ,
Биљана Милићевић, Томислав Чумић.
Седе: Јованка Тојић, Оливер Видојевић, Драгица Гавриловић

Оно што Институт за ментално здравље издваја, поред осталог, у раду од осталих психијатријских установа је рад са децом и младима на индивидуалном и на групном нивоу, уз групни рад са родитељима који је незаобилазан сегмент третмана, јер брига о деци подразумева и бригу о њиховим породицама. С тим у вези остварује се и сарадња са органима старатељства, васпитним, социјалним, предшколским и школским установама, као и многим другим установама, удружењима и невладиним организацијама. Током последњих година интензивира се сарадња са Уницефом, као и Удружењем педијатара Србије која се реализује кроз различите програме који су, пре свега, посвећени раном развоју и заштити деце од злостављања и занемаривања.

Кабинет за заштиту деце од злостављања и занемаривања

Тим за заштиту деце од злостављања и занемаривања основан је 2000. године. Циљ тима био је да обезбеди директну подршку и бригу (превенција, третман, рехабилитација и реинтеграција) злостављане и занемариване деце и њихових породица. Тим је промовисан у Одсек 2001. године, први шеф био је др Оливер Видојевић, а главна сестра Биљана Милићевић. Одсек је тада подразумевао сарадњу најмање 15 искусних стручњака са богатим психотерапијским, процедуралним (правник, социјални радник) и истраживачким

*Тим Кабинета за заштити деце од злостављања и занемаривања
Милица Пејовић Милованчевић, Марија Митковић Вончина, Јелена Радосављевић Кирћански,
Жељка Кошутевић, Снежана Стојановић, Теодора Минчић, Томислав Чумић*

искуством. Од 2006. године Одсек је преименован у Кабинет који се од свог оснивања бави пријавом и регистрацијом злостављане и занемарене деце и младих до 18. године старости. Кабинет има консултативну улогу у раду са злостављаном и занемариваном децом намењену свим запосленима у Институту који уоче децу/младе жртве злостављања/занемаривања. Кабинет сарађује и са центрима за социјални рад и осталим надлежним установама у регистрованим случајевима злостављања и занемаривања деце. Кабинет су водили др Милица Пејовић Милованчевић и др Жељка Кошутевић, а актуелни шеф је др Марија Митковић Вончина. Чланови стручног тима за заштиту деце од злостављања и занемаривања су доц. др Милица Пејовић Милованчевић, др Жељка Кошутевић, Теодора Минчић, Јелена Радосављевић Кирћански, Снежана Стојановић, Мина Ђурић и Томислав Чумић.

Под покровитељством Министарства здравља РС, у сарадњи с Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, а уз финансијску подршку Уницефа, у периоду од 2011. до 2017. године Кабинет је реализовао пројекте чији циљ је био да се допринесе превенцији и заштити деце од злостављања и занемаривања у Србији у систему здравствене заштите. Чланови Кабинета учествовали су у изради *Посебної йроїкокола система здравствене заштити за заштити деце од злостављања и занемаривања (верзија 2009 и верзија 2017)* и *Приручника за йриму Посебної йроїкокола система здравствене заштити за заштити деце од злостављања и занемаривања* и реализовали су многобројне едукативне семинаре здравствених радника и сарадника.

Дневна болница за децу

Дневна болница за децу „Проф. др Светомир Бојанин“

Дневна болница за децу отворена је 1988. године као прва дневна болница овога типа у нашој средини. Први шеф Дневне болница био је проф. др Светомир Бојанин, а главна сестра Милица Бошњак. Садашњи изглед добила је после реновирања и проширења 2004. године. Тада је уз залагање директора Института за ментално здравље, а уз финансијску подршку НВО „*Bridge of Life*“ и породице Вауп, постојећа дворишна зграда проширена, чиме је омогућено увођење савремених метода рада. Садашњи шеф Дневне болница за децу је др Ненад Рудић, главна сестра је Емилија Ђорђевић. У знак захвалности оснивачу у септембру 2012. године Дневна болница добила је име „Проф. др Светомир Бојанин“.

Дневна болница за децу пружа свеобухватан начин сагледавања и лечења психијатријских поремећаја у развојном периоду. Капацитет је 15 деце, узраста 3–12 година. Индикације за пријем су поремећаји из спектра аутизма, мешовити развојни поремећаји (развојне дисхармоније), као и друга стања сложених развојних и емоционалних тешкоћа у детињству.

*Проф. др Светомир
Бојанин*

*Тим Дневне болнице за децу
Стефан Недељковић, Јованка Дачин, Милена Каровић Бањац, Емилија Ђорђевић,
Ненад Рудић, Јулијана Васић, Даница Јанковић*

Стални тим чине: лекар, две медицинске сестре (Емилија Ђорђевић и Јованка Дачин), дефектолог-логопед Милена Бањац Каровић, две васпитачице (предшколска установа „Савски венац“), учитељица (Основна школа „Др Драган Херцог“), као и психолог и социјални радник Клинике за децу и омладину.

Деца бораве у топлом и пријатном амбијенту у којем се одвијају дневне активности које својом организацијом и начином извођења имају за циљ подстицање активног учествовања детета у различитим видовима спонтаних и вођених активности, у складу са развојним потребама и индивидуалним могућностима. Примена партнерског модела рада са родитељима омогућава квалитетнију процену стања детета, опсервацију односа дете–родитељ и пружање психоедукативне и емоционалне подршке.

Процена природе тешкоћа одвија се у оквиру тимског сагледавања од стране дечјег психијатра, дефектолога и психолога. Дијагностичка процена укључује анализу понашања детета у контексту дневних активности, адаптивног функционисања и коморбидних стања, као и породичног функционисања.

Индивидуализоване интервенције, поред опште стимулације развоја у свим доменима и третмана специфичних тешкоћа, за најважнији циљ имају унапређење квалитета социјалних интеракција и комуникације детета и напретка на плану адаптивног функционисања детета (понашање, игра, емоционална регулација). У остварењу тих циљева заједно су ангажовани особље и родитељи детета.

Основне компоненте интервенције инспирисане су начелима срединске терапије. Особље је ангажовано у постављању захтева и стварању услова за обogaћивање интеракција са децом, како током игре, тако и током свих других дневних захтева (нпр. током obroка, хигијенских радњи). Интеракција особља са дететом представља значајан извор информација и ослонац у дискусији природе тешкоћа, као и у креирању циљева интервенција у сарадњи са родитељима.

Специфичне интервенције укључују свакодневни рад детета са дефектологом и логопедом, индивидуално и у мањим групама, са ослоном на игру детета и активности вођене самим дететом. Третман подразумева примену метода реедукације психомоторике, логопедски третман, окупационе активности и игру, бихевиоралне методе модификације понашања, учење социјалних вештина, школске активности, као и индивидуални и групни рад са родитељима. Током трајања третмана у Дневној болници, у складу са индивидуалним планом, остварује се контакт и сарадња са предшколским установама и школама.

Активности у току кризних година у Србији

Клиника за децу и омладину је током година кризе, ратова и избеглиштва у сарадњи са државним и невладиним организацијама (Министарство спољних послова Краљевине Холандије, *Intercare*, *Admira* из Холандије, Уницеф, *Save the Children* Шведске и Норвешке) спроводила различите активности усмерене на едукацију стручњака примарне здравствене заштите (развојних саветовалишта) за превенцију и третман психосоцијалних последица рата и кризе на децу, младе и њихове родитеље. Једна од активности била је оснивање клубова младих, као психосоцијална интервенција која смањује патњу и спречава негативне исходе трауматских искустава код адолесцената изложених трауматизму рата и избеглиштва. Од 1992. године стручњаци Клинике за децу и омладину водили су клубове младих у осам школских интерната у Београду, у којима је тада живело око 2.400 ученика, укључујући и 400 избеглица. Током 1993–1994. године активности клубова подржавала је британска хуманитарна организација OKSFAM, а од 1995. године холандска хуманитарна организација INTERCARE.

ДНЕВНА БОЛНИЦА ЗА АДОЛЕСЦЕНТЕ

Дневна болница за адолесцените (ДБА) са капацитетом од 30 места почела је са радом 28. јануара 2008. године у новоопремљеном и модерном простору на 500 квадратних метара. Овај велики подухват омогућен је захваљујући напорима директора и разумевању и финансијској подршци Министарства здравља. Изграђена су нова два спрата Института, четврти и пети – на четвртом је смештена ДБА са потпуном савременом опремом (дневни боравак, учионица, соба за групни рад, лекарске собе). ДБА је конципирана по моделу париске Дневне болнице „*La Maison de*

Solenn“ (Дом Солен) чији директор је био професор Марсел Рифо (Marcel Rufo). Ту болницу је посетила проф. Душица Лечић Тошевски и модел њеног рада користила као инспирацију.

Концепт ДБА обезбеђује адолесцентима парцијалну хоспитализацију која је програмом дијагностичких и терапијских активности, мултидисциплинарним саставом стручног тима и својим дизајном прилагођена потребама адолесцентног развојног доба и специфичностима њихове психопатологије. У њој се лече адолесценти узраста од 15 до 25 година.

Први шеф Дневне болнице за адолесцените, од оснивања до краја 2017. године, била је др Загорка Брадић, супспецијалиста психотерапије, а главна сестра од оснивања је Оливера Милошевић. Супервизор Дневне болнице је проф. Мишел Ботбол, дечји и адолесцентни психијатар, директор болнице за адолесцените у Бресту (Француска), раније директор болнице Дипре (Clinique Dupré) за адолесцените у Паризу.

Дневна болница за адолесцените прима младе у средњој, позној и постадолесцентној фази, узраста од 15 до 24 године, чији унутрашњи и спољашњи проблеми воде дисфункционалности у различитим доменама: социјалном и образовном (ризично понашање, нестабилно расположење, тешкоће у одрастању и успостављању идентитета итд.).

Ходник и њријемни њулић (јоре) и дневни боравак (горе) Дневне болнице за адолесцените

Тим Дневне болнице за адолесценције
Својоје: Дејан Тодоровић, Марија Радовановић, Марија Вишњић.
Седе: Нина Оскоруш, Ивана Раковић, Мина Ђурић, Александар Пеулић,
Жељка Кошутинић, Зајорка Брадић, Данило Пешић, Милица Лазаревић,
Марија Јерић, Зорица Мичић и Ана Муњиза

Садашњи шеф ДБА је др Жељка Кошутинић, а у тиму су др Дејан Тодоровић, др Данило Пешић, др Марија Митковић Вончина, психолози Александар Пеулић и Милица Лазаревић и социјална радница Ивана Раковић. У ДБА ради осам медицинских сестара, од којих су четири с вишом школом.

Дневна болница за адолесценте функционише по принципима *milieu* терапије, као психотерапија у контексту свакодневних интеракција између адолесцената и чланова тима, применом следећих метода лечења: индивидуална, групна, психодрамска и породична психотерапија; арт и радна терапија; асертивни тренинг; библиотерапија; примењено позориште; дискусионе и психоедукативне групе; атеље вештина; терапија музиком и филмом; скупштина адолесцената и терапијска заједница. За сваког адолесцента прави се индивидуални план лечења чије језгро чини „*case management*“ (СМ) тим. СМ тим чине психијатар, психолог, социјални радник и медицинска сестра. Задатак тима је да са различитих стручних позиција прати адолесцента, ради са њим и размењује промишљања и искуства сваког дана у тиму за синтезу.

Концептом рада ДБА традиционални медицински модел лечења проширен је на модел интервенције у заједници, у којој ДБА има улогу иницијатора, чиме се не прекида веза адолесцената са породицом, школом и социјалним окружењем из којег долазе, и у које се враћају по завршетку хоспитализације.

У оквиру ДБА постоје следеће организационе јединице:

Одељење за специјалистичко- консултативне прегледе (Диспанзер)

Диспанзер ради сваког дана од 8 до 20 часова. Пре подне се обављају први и контролни прегледи, а после подне контролни прегледи и психотерапија. У оквиру Диспанзера је и социотерапијски клуб за адолесценте „Пасаж“, као и продужена група за асертивни тренинг, намењени пацијентима који су завршили хоспитално лечење у ДБА. Клуб „Пасаж“ ради по принципима социотерапијске групе, која делом користи технику групне анализе, а делом технику експресивне терапије. Асертивни тренинг користи технике групног рада заснованог на принципима когнитивно-бихевиоралне терапије (КБТ). Обе групне активности за циљ имају успостављање стабилне ремисије и превенцију рецидива менталних поремећаја.

Груйна соба и учионица адолесцената

*Тим ДБА са суйервизором, њроф. Мишелом
Бойболом*

Саветовалиште за родитеље

У Саветовалишту се обавља рад са родитељима болнички и ванболнички лечених пацијената. Рад се одвија кроз циклусе психоедукативних група, индивидуалног саветовања и породичну психотерапију. Примењује се системска породична терапија, психодрама, психодинамска психотерапија и КБТ. Саветовалиште сарађује са школама, институцијама социјалне заштите и правним институцијама.

Чекаоница

Утисци пацијената:

*Драги сви,
Желим вам срећну и успешну нову 2018. годину!
Хвала вам на свим лепим тренуцима и мудростима које сте поделили са мном.
Надам се да нећете посустати и да ћете наставити да тежите ка најбољим
верзијама себе, а ја ћу бити увек ту негде да вам у томе правим друштво.
Недоставјате ми!
Пуно поздрава од другара из Холандије!
П. М.
28. 12. 2017.*

Текст честитке коју је при крају 2017. године послао адолесцент који је раније лечен у ДБА, а сада је на докторату у Холандији, по позиву факултета. Честитка је упућена адолесцентима ДБА и адолесцентима клуба „Пасаж“, у који је долазио више година, као и целом тиму ДБА.

...

*У прошли петак сам био у кафићу у Хиландарској са друшвом. Другар је паркирао у Палм-
ићевој. Око 1 ујутро, кад смо се враћали, показао сам им иззор Дневне болнице и баш им
рекао колико ми је све то значило. Колико је Дневна болница једна од најважнијих и најлепших
ствари која ми се десила у животи.*

Превентивне активности Клинике за децу и омладину

Клиника за децу и омладину својом сарадњом с организацијама и службама за заштиту здравља деце и младих учествује у различитим превентивним програмима, с циљем побољшања здравственог стања деце и омладине. Посебно издвајамо програме *Превенција насиља код деце и младих* и *Превенција суицида и самоубилачких понашања младих*, који су спроведени током 2008. године, уз подршку Министарства здравља РС. Програм *Здраво родитељство* спроводи се уназад неколико година у више домова здравља у Београду.

Едукација

Од оснивања до данас Клиника организује и спроводи едукацију стручњака који су укључени у рад с децом, младима, родитељима/старатељима (педијатри, логопеди, дефектолози, наставници, васпитачи и др.) организујући предавања, курсеве, семинаре. Клиника учествује у практичној и теоријској дипломској и последипломској настави студената Медицинског факултета, Филозофског факултета (Катедра за психологију), Дефектолошког факултета (сада ФАСПЕР), Факултета за медије и комуникацију Универзитета Сингидунум и др.

Едукација с најдужим стажом је Ментална хигијена развојног доба која се континуирано одвија од 1978. године. У њеном извођењу учествују најистакнутији стручњаци из ове области у нашој средини, вођени визијом и прегалаштвом који и даље инспиришу проф. Невенке Тадић, проф. Светомира Бојанина и проф. Веронике Ишпановић. Програм едукације највише је усмерен на стручњаке у оквиру примарне здравствене заштите, као и васпитно-образовних и социјалних установа, са циљем унапређења бриге о менталном здрављу деце и младих, посебно угрожених група. Едукација је имала значајну улогу за рад у развојним саветовалиштима, која се организују при педијатријским службама домова здравља. Кроз едукацију је у периоду од четрдесет година прошло више од петсто стручњака.

Од 2002. године Клиника за децу и омладину организује једногодишњу едукацију: Општа реедукација психомоторике и релаксације (први семестар) и Специфична реедукација психомоторике са дефектолошком дијагностиком (други семестар) које сваке године похађа око сто едуканата. Циљеви едукације су проширивање и обогаћивање стручних знања потребних за рано препознавање, дијагностиковање и адекватан третман деце са сметњама у развоју моторике, говора, емоција и сазнајних способности. Полазници ове едукације у највећем броју су дефектолози свих профила, психолози, педагози, као и лекари, из свих бивших република и из свих крајева Србије, који су запослени у здравству, просвети и социјалној заштити.

Осим поменутих, Клиника је изводила, а и даље изводи следеће едукације: Основи психодинамског саветовања и психотерапије деце и адолесцената, Терапија игром, Здраво родитељство, Уводни курс из психодинамског разумевања дечјег развоја, Обука здравствених радника и сарадника за примену Посебног протокола система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Здравствени систем у интерсекторској мрежи заштите деце од злостављања и занемаривања и др.

Запослени Клинике учествовали су у више међународних и националних научних пројеката (сви пројекти су детаљније наведени у делу Истраживачки пројекти). Пројекти су спровођени у сарадњи и с подршком Министарства здравља РС, Министарства науке и технолошког развоја РС, Европске комисије и Европске заједнице, Светске здравствене организације, „*Save the Children*“ Норвешке и Шведске, Уницефа – Канцеларије за Србију, Савезног завода за међународну научну и техничку сарадњу, National Institute of Handicap Research из Вашингтона, САД, Burden Neurological Institute из Бристола, Велика Британија, Института за здравствену заштиту мајке и детета Србије „Др Вукан Чупић“, Друштва за дечју и адолесцентну психијатрију и сродне струке (ДЕАПС) и др.

ОДСЕК ЗА МЕДИЦИНСКУ ГЕНЕТИКУ „ПРОФ. ДР СЛАВКА МОРИЋ-ПЕТРОВИЋ“

Одсек за медицинску генетику основан је под окриљем Института за ментално здравље 1966. године од стране проф. др Славке Морић-Петровић, чије име Одсек данас носи. Састоји се од генетичког саветовалишта и генетичке лабораторије.

У оквиру генетичког саветовалишта пружа се генетички савет у вези са ризиком за преношење, оболевање и превенцију наследних обољења. У оквиру генетичке лабораторије врше се анализе на цитогенетичком нивоу на ћелијама добијеним из плодове воде (амнио-

центеза), ћелија из феталне крви (кордоцентеза), ћелије добијене биопсијом хорионских чупица, лимфоцита из периферне крви, ћелија из абортног материјала и ћелија добијених биопсијом коже пробанта (фибробласт коже). Примењује се и метода молекуларне цитогенетике *FISH* (флуоресцентна *in situ* хибридизација), којом се анализирају нативне ћелије плодове воде у циљу брзе дијагностике најчешћих нумеричких хромозомских аберација.

Одсек има велику базу регистрованих особа са Дауновим синдромом (Sy. Down), синдромом фрагилног X (Sy. FraXq), као и са другим синдромима који су понекад удружени са психијатријским обољењима. Тим Одсека бави се и едукацијом, истраживањем и одржавањем базе података.

Чланови тима Одсека за медицинску генетику „Проф. Др Славка Морић-Петровић“:

- Др Марко Јелисавчић, специјалиста педијатрије – шеф Одсека,
- Др Снежана Никшић, неуропсихијатар, dr sc. med. – истраживач сарадник, ангажована Уговором о привременим-повременим пословима (дугогодишњи шеф Одсека),
- Гордана Радивојевић, MSc, молекуларни биолог и физиолог,
- Петромила Субота, лабораторијски техничар,
- Данијела Лукић, виша медицинска сестра.

*Хумана цитогенетичка лабораторија
Седи проф. др Славка Морић-Петровић,
стоји асист. др Предрај Каличанин*

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Чекаоница

Радно време Одсека за медицинску генетику „Проф. др Славка Морић-Петровић“ је сваког радног дана од 8 до 15 часова, осим уторком од 8 до 16 часова.

Радно време генетичког саветовалишта: понедељак, уторак и петак од 9 до 13 часова.

Лабораторија Одсека за генетику

ОДСЕК ЗА ЕПИЛЕПСИЈЕ И КЛИНИЧКУ НЕУРОФИЗИОЛОГИЈУ „ПРОФ. ДР ДРАГОСЛАВ ЕРЦЕГОВАЦ“

Историјат

Одсек за епилепсије и енцефалопатије, са уже специјализованим службама и саветовалиштем за фебрилне конвулзије, основан је 1963. године под руководством прим. др Косаре Барјактаровић-Николић. Одсек за психофизиологију и клиничку неурофизиологију основао је 1969. године прим. др Драгослав Ерцеговац, касније професор у Центру за мултидисциплинарне студије Универзитета у Београду. У овом одсеку започет је развој југословенске клиничке неурофизиологије, установљени су савремени стандарди за рад електроенцефалографских (ЕЕГ) лабораторија и започета едукација кадрова за ЕЕГ и епилептологију. Поред клиничког рада, Одсек је развијао нове методе у епилептологији и ЕЕГ-у, па је тако 1981. године уведена метода одређивања концентрације антиепилептика у серуму, 1982. године метода мерења евоцираних потенцијала (визуелних, можданог стабла и соматосензорних), а крајем осамдесетих година први когнитивни евоцирани потенцијали (CNV и P300) и квантитативна анализа ЕЕГ сигнала.

Ова два одсека су 1994. године интегрисана у Одсек за епилепсије, клиничку неурофизиологију и когнитивне неуронауке што је, осим савременије терминологије, означило и веће ангажовање на праћењу најновијих светских трендова у неуронаукама и развој нових метода анализе ЕЕГ сигнала. Данашњем називу – Одсек за епилепсије и клиничку неурофизиологију, 2014. године је додато и име „Проф. др Драгослав Ерцеговац“ у част његовог доприноса развоју Одсека.

У периоду од 1995. до 2010. године руководиоца Одсека био је др Жарко Мартиновић, редовни професор неурологије Медицинског факултета Универзитета у Београду, који је обављао функцију председника Удружења за клиничку неурофизиологију Србије и Црне Горе.

Проф. др Драгослав
Ерцеговац

Проф. др Жарко
Мартиновић

Симпозијум неурофизиолошких асистената, ВМА 2009.

Одсек је био седиште овог удружења које је члан Међународне федерације за клиничку неурофизиологију. У том периоду Удружење је организовало четири национална конгреса клиничке неурофизиологије са међународним учешћем (1997, 2001, 2005. и 2009. године) и шест симпозијума клиничке неурофизиологије, као и већи број континуираних медицинских едукација из свих грана клиничке неурофизиологије (ЕЕГ, евоцирани потенцијали, ЕМНГ) и шест симпозијума неурофизиолошких асистената. У сарадњи са другим националним центрима за клиничку неурофизиологију публиковани су стандарди за главне неурофизиолошке методе (клиничку електроенцефалографију, квантитативну ЕЕГ анализу, дуготрајни ЕЕГ мониторинг епилепсије и све модалитете евоцираних потенцијала).

У Одсеку је 2001. године уведена метода дигиталне електроенцефалографије која омогућава да се добије прецизан узорак мождане електрокортикалне активности на великом броју канала. Висока временска резолуција је најзначајнија предност наведених техника која их чини незаменљивим у анализи епилептичних поремећаја, физиолошких и патолошких стања свести и у анализи когнитивних функција.

Од 2010. године до данас, Одсек је опремљен савременим дигиталним ЕЕГ апаратима са великим бројем канала и могућношћу видео-ЕЕГ мониторинга као и савременим холтер ЕЕГ апаратом за дуготрајно амбулаторно снимање.

Школа ЕЕГ-а и епилептологије

Проф. др Драгослав Ерцеговац је 1969. године основао и потом водио прву Школу електроенцефалографије са систематском теоријском и практичном едукацијом у области клиничке електроенцефалографије и полиграфије, која је 1970. године званично призната од стране Удружења за клиничку неурофизиологију Југославије и Савеза лига за борбу против епилепсија. У периоду од 1970. до 1995. године шестомесечну едукацију за лекаре специјалисте завршило је 128 специјалиста неуролога, неуропсихијатара, неурохирурга, инфектолога и неуропедијатара СФРЈ. Од 1996. до 2010. године „ЕЕГ школу“ под руководством проф. др Жарка Мартиновића, а под окриљем Удружења за клиничку неурофизиологију Србије и Црне Горе, завршило је 38 лекара специјалиста (неуролога, психијатара, педијатара, неурохирурга). Истовремено, организована је и едукација медицинских техничара из области примене ЕЕГ-а код деце и одраслих, која је активна и данас, у оквиру које полазници стичу теоријске основе и овладавају техником практичног ЕЕГ снимања у циљу оспособљавања за самостални рад. Од 1970. до 1994. године школу за техничаре завршило је 148 ЕЕГ техничара, а од 1994 до 2017. године још 78 техничара.

Одсек данас

Одсек је, као и до сада, диспанзерски организован. Садашњи шеф је др Маја Миловановић, доцент неурологије на Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију и научни сарадник. У Одсеку су запослена и три неуропсихијатра: прим. др Невенка Будер, *mr sci.*, др Мирјана Јовановић, *mr sci.* и др Влада Радивојевић, 1 психолог и 1 социјални радник. Главна сестра Одсека је Снежана Златанов, виша медицинска сестра, а запослени су неурофизиолошки асистенти: Мирослава Мајсторовић, виша медицинска сестра, Даница Босиљчић, виша медицинска сестра, Велимирка Лилић, виша медицинска сестра, Милица

Део тима Одсека за епилепсије и клиничку неурофизиологију, 1996. године

Редли, медицинска сестра, Милена Клипић, медицинска сестра, Далиборка Видаковић, виша медицинска сестра, Весна Михаиловић, виша медицинска сестра и Марија Вељовић, виша медицинска сестра.

Одсек је опремљен савременим ЕЕГ лабораторијама које имају могућност стандардног и продуженог видео-ЕЕГ мониторинга, 24-часовног холтер ЕЕГ-а и компјутеризоване анализе ЕЕГ сигнала. ЕЕГ снимања обављају се на савременим дигиталним апаратима Viasys NicoletOne V44, Natus NicoletOne V32, као и на Холтер ЕЕГ дигиталном апарату Trackit МКЗ, Lifelines Ltd., УК. Сва снимања врше се у складу са правилником Међународног удружења за клиничку неурофизиологију (IFCN, 1999) и националним прописима. Великим ангажовањем др Владе Радивојевића, у овом периоду развијене су и објављене нове методе анализе ЕЕГ сигнала засноване на теорији детерминистичког хаоса и употреби неуронских мрежа.

У оквиру Одсека обављају се дијагностика и лечење пацијената са епилепсијом и епилептичним поремећајима, примарним главобољама, епилептичним и другим енцефалопатијама, органским менталним поремећајима, развојним поремећајима, психогеним не-епилептичним нападима и другим пароксизмалним неуропсихијатријским поремећајима. Превенција и лечење психијатријских поремећаја код особа са епилепсијом, мигреном и другим неуропсихијатријским поремећајима обављају се у сарадњи са другим организационим јединицама Института.

У Одсеку се обављају и дијагностика примарних главобоља (мигрене, тензионе главобоље, кластер и других типова главобоља) као и симптоматских главобоља, превенција хроничне главобоље и лечење примарних главобоља које укључује специфичну фармакотерапију. Неуропсихолошку процену когнитивног и психолошког функционисања, као и утврђивање евентуалних последица болести мозга на интелектуално функционисање и понашање, обавља специјалиста психолог.

Годишње се прегледа преко 6.500 пацијената из Београда и унутрашњости, деце и одраслих са епилепсијом, стањима после повреде главе, синдромом главобоље, психичким и развојним поремећајима, органским психосиндромом и другим болестима и стањима.

Истраживање

У оквиру заједничког пројекта Института за ментално здравље и Burden Neurological Institute из Бристолa (Велика Британија) под називом: „Процена и рехабилитација након траума мозга у деце“, којим су руководили проф. др Драган Ерцеговац и проф. Вероника Ишпановић, истраживачи др Невенка Будер, др Влада Радивојевић, др Милица Косановић и др Чеда Савић обавили су четворомесечне студијске боравке у Burden Neurological Institute у периоду од 1989. до 1992. године. Остали пројекти наведени су касније у оквиру Одсека за научноистраживачки рад.

*Део њима Одсека за епилепсије и клиничку неурофизиологију, децембра 2017. године
Невенка Бугер, Снежана Злајанов, Маја Миловановић, Влада Радивојевић,
Мирјана Јовановић, Даница Босиљчић, Милица Редли, Велимирка Лилић*

Доц. др Маја Миловановић од 2015. године, на предлог Савеза лига за борбу против епилепсије Србије и Црне Горе, обавља функцију националног координатора Европског регистра епилепсије и трудноће – ЕУРАП (<http://www.eurapinternational.org/>), интернационалног пројекта који има циљ да утврди компаративни ризик за појаву малформација плода код трудница које узимају антиепилептичке лекове због епилепсије или из других разлога. Сви лекари Одсека су активни истраживачи у овом пројекту.

У оквиру свог дугогодишњег стручног интересовања и ангажовања у области главобоља, др Мирјана Јовановић, *mr sc. med.*, активан је члан Националног удружења за главобоље Србије (НУГС) и коистраживач интернационалне студије дечје и адолесцентне главобоље „Глобални терет болести“ у оквиру глобалне кампање против главобоље под називом „Отклањање терета болести“ (*Lifting the Burden*) Светске здравствене организације.

У оквиру континуиране сарадње са другим јединицама Института за ментално здравље, Одсек учествује у истраживању „Аутизам и епилепсије“ у сарадњи са Клиником за децу и адолесценте.

Одсек за епилепсије је дуги низ година истраживачки центар у склопу клиничких студија испитивања ефикасности и подношљивости нових антиепилептичких и антимигренских лекова. Сви лекари учествују у програмима континуиране медицинске едукације из области епилептологије, као и на интернационалним и европским конгресима клиничке неурофизиологије и епилептологије.

ЛЕЧЕЊЕ У ИНСТИТУТУ – МЕТОДЕ

Убрзо по оснивању, Институт је постао једна од најистакнутијих психијатријских установа бивше Југославије, иноватор и носилац многих иницијатива из области заштите и унапређења менталног здравља. Применом светских трендова тога доба, пре свега енглеског (Tavistock клиника) и француског модела (Болница *Salpêtrière*) у организовању секторске заштите менталног здравља, проф. др Славка Морић-Петровић са својим сарадницима основала је Институт као прву психијатријску институцију на Балкану са свеобухватним психосоцијалним приступом.

Смештен у централној општини главног града Београда, ИМЗ је увео принцип „отворених врата“ и мобилних тимова за третман особа са менталним проблемима у заједници. За разлику од класичног институционалног третмана, заштита менталног здравља у заједници заснива се на потпуно другачијем приступу пацијенту и представља основу савремене психијатрије и део акционог плана свих земаља чланица СЗО.

Континуирани третман у ИМЗ-у подразумева кретање пацијената од једне до друге службе – ванболничког типа, одељења за парцијалну хоспитализацију и стационарних одељења, зависно од врсте, тежине и фазе поремећаја. Премештањем тежишта са стационарног на ванболничке терапијске оквире, настао је јединствен модел установе са првом дневном болницом у Србији и великим бројем диспанзера и саветовалишта (саветовалишта за превенцију суицида, за брак и породицу, за епилепсије, за психогеријатрију, за студенте и сл.).

Данас у Институту постоји осам дневних болница – Дневна болница за одрасле (Дневна болница за афективне поремећаје, Дневна болница за психотичне поремећаје и Дневна болница за неуротичне поремећаје и поремећаје личности), Дневна болница за децу „Проф. др Светомир Бојанин“, Дневна болница за болести зависности „Прим. др Зоран Станковић“, Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“ (Паунова 2), Дневна болница за младе у заједници у којој се ради са пацијентима са болестима зависности (Паунова 2) и Дневна болница за адолесценте.

Дневно се прегледа око 300 особа у Диспанзеру, у којем ради мултидисциплинарни тим стручњака амбулантно и у оквиру специјализованих одсека и кабинета. Преко диспанзера остварује се непосредна сарадња са службама примарне здравствене и социјалне заштите.

Основа рада Института је тимски, вишедимензионални приступ који је усмерен на личност као индивидуу. Активности Института подједнако су усмерене на унапређење третмана менталних поремећаја, превенцију менталних поремећаја и унапређење менталног здравља уз примену највиших етичких стандарда психијатријске праксе.

Метод рада је интегративан, а подразумева комбиновану примену различитих психотерапијских модалитета (индивидуалних и групних), социотерапије и фармакотерапије. У ИМЗ-у се у складу са Кодексом добре клиничке праксе (*Good clinical practice*) примењују најсавременији облици фармакотерапије у корак са светским трендовима, а запослени у Институту активно су учествовали у изради националних водича добре клиничке праксе за лечење депресије (2011), шизофреније (2013) и алкохолизма (2013), Министарства здравља Републике Србије.

Већина психијатара завршила је неку форму психотерапијског тренинга, а психотерапија се примењује како у хоспиталним тако и у диспанзерским условима.

У Институту се спроводе многобројни социотерапијски поступци и методе. Један од облика специјалне примене институционалне социјалне структуре у циљу лечења и реадaptације болесника јесу састанци терапијске заједнице. Поред тога, значајно место имају групна терапија, терапија средином, односно миље терапија, окупациона, радна терапија и рекреативна терапија, са посебним акцентом на *fitness* (антистрес) клуб који је на располагању како пацијентима, тако и запосленима Института.

Социотерапијски клубови Института (Културни круг средом, Клуб лечених алкохоличара „Паунов врт“, Клуб средом, Клуб за адолесценте „Пасаж“ и Клуб „Треће доба“) представљају значајан модалитет социотерапије, чији су циљеви многоструки: одржавање ремисије, спречавање рецидива, рехабилитација здравих капацитета и опоравак, као и унапређење менталног здравља.

Посебан значај укључивања „значајних других“ (*network therapy*) има своје место у програму лечења алкохолне зависности. Београдски екосистемски третман алкохолизма, чији је творац прим. др Бранко Гачић (1978. године), признат је у светској стручној јавности. Овај облик лечења и даље је окосница третмана зависника у оквиру Клинике за болести зависности ИМЗ-а.

Поред чланова породице, у процес лечења многобројних менталних поремећаја активно су укључени и радна средина болесника, волонтери, као и удружења психијатријских пацијената и њихових породица – Удружење грађана и корисника услуга „Интегра“, које је започело са радом 26. јануара 2005. године а основали су га успешно лечени зависници од психоактивних супстанци и чланови њихових породица, који су своје лечење завршили у Клиници за болести зависности ИМЗ, затим Група деце и адолесцената са мигреном, од јануара 2006. године, Група за самопомоћ особа са епилепсијом, од јула 2006. године итд.

Распон и начини реаговања појединаца или група након трауматских догађаја важна су лекција и изазов за запослене у области менталног здравља. Ова искуства подстакла су развој специфичних третмана, програма усмерених на превенцију и истраживања психијатријске психопатологије која се јавља након трауматских догађаја.

ИМЗ има добру сарадњу са невладиним организацијама. Реализовани су многи заједнички програми за заштиту менталног здравља избеглица, бивших затвореника логора, трауматизоване деце и старијих особа у сарадњи са UNHCR-ом, Уницефом, Save the Children, Caritas Italiana, Swiss Disaster Relief, ИОМ-ом, Међународним Црвеним крстом итд. Спровели смо и антистигма кампање у сарадњи са невладиним организацијама („Удружене боје душе“, 2004; „И ја имам право“, 2008) у сарадњи са Министарством здравља, СЗО и Caritas Italiana.

Институт за ментално здравље је установа у којој се негује уметност. Поред фармакотерапије, индивидуалних психотерапијских облика лечења и социо-терапијских група, спроводе се и експресивне терапије (арт-терапија, слушање музике, гледање филма). Арт-терапија одржава се на свим одељењима једном недељно у трајању од сат времена, током којих пацијенти првих 20 минута у структурисаним условима раде цртеж на задату тему, а наредних 40 минута у групи води се дискусија. Поред тога, пацијенти Дневне болнице једном недељно посећују Ботаничку башту, са циљем смањења стреса утицајем релаксационе зелене средине.

Прва стална поставка пројекта под називом „Тераторија – уметност даривања“, промовисана је 4. новембра 2008. у дворишту Института за ментално здравље.

ПСИХОТЕРАПИЈА У ИНСТИТУТУ

Кабинет за психотерапију

Од оснивања Института за ментално здравље индивидуална и групна психотерапија примењиване су у Диспанзеру за одрасле. Институт за ментално здравље био је седиште Школе психоаналитичке психотерапије чији је организатор био Медицински факултет у Београду. Руководиоци Школе психоаналитичке психотерапије у Институту били су проф. др Невенка Тадић, проф. др Милан Поповић, проф. др Мирослав Антонијевић и доц. др Зорка Лопичић.

Одлука да се организује Кабинет за психотерапију донета је 1983. године, и од тада Кабинет функционише у склопу Одељења за специјалистичко-консултативне прегледе Клинике за одрасле. Први шеф Кабинета за психотерапију била је др Тања Ђукић, а следећи шефови били су: проф. др Петар Опалић, доц. др Зорка Лопичић, прим. др sc. др Лелица Костић, mr sc. др Сања Николић и актуелно прим. др Олга Чоловић, mr sc. med., супспецијалиста психотерапије.

Данас у Институту има седамнаест едукованих психотерапеута различитих психотерапијских оријентација (психоанализа, психоаналитичка психотерапија – групна и индивидуална, аналитичка психологија – Јунговска анализа, рационално-емотивно бихевиорална психотерапија, КБТ, индивидуална системска психотерапија). У Кабинету за психотерапију ради девет психотерапеута, остали психотерапеути раде у Клиници за децу и омладину.

У оквиру Кабинета за психотерапију спроводи се више терапијских модалитета психотерапије. Ради могућности пружања психотерапијске услуге што већем броју пацијената Института, сви психотерапијски модалитети временски су ограничени. Ординирајући психијатар прави прву процену индикација и подобности за психотерапију, уколико сматра да је медицински оправдана и да пацијент поседује основне услове подобности за психотерапију, упутиће га код психотерапеута.

У Кабинету се спроводе следећи психотерапијски модалитети:

- кратка психоаналитичка психотерапија,
- кратка јунгијанска психотерапија,

- психодинамски оријентисана психотерапија подршке,
- рационално-емотивно бихевиорална психотерапија (РЕБТ),
- индивидуална системска психотерапија,
- системска група неуротичних, граничних и афективних поремећаја и
- групна психоаналитичка психотерапија.

Према досадашњим истраживањима социодемографских и клиничких карактеристика пацијената који користе услуге Кабинета за психотерапију, резултати говоре да су у трогодишњем периоду (јануар 2013 – јануар 2016) 344 пацијента Института за ментално здравље користила неки вид психотерапије. Од тога је 214 (64,1%) жена, а 120 (35,9%) мушкараца. Највише је пацијената са непсихотичним депресивним поремећајем (65%), затим пацијената са неким поремећајем из групе анксиозних поремећаја (19,2%), док су сви остали били из других група непсихотичних поремећаја – пре свега поремећаја повезаних са стресом, поремећаја личности, као и соматоформних и дисоцијативних поремећаја (15,8%). Од средине 2015. године у оквиру Кабинета за психотерапију започета је и спроводи се планирана дугогодишња проспективна студија ефеката психотерапијског третмана (као додатне мере лечења пацијената у Институту) на психијатријску симптомологију, механизме одбране и квалитет живота пацијената.

*Јединствена улога медицинске сестре је
помаћи појединцу, болесном или здравом,
у обављању оних активности које приносе
здрављу или опоравку (или мирној смрти), а
које би појединац обављао самостално када
би имао потребну снагу, вољу и знање.*

Вирџинија Хендерсон

СЕСТРИНСТВО

Од оснивања Института за ментално здравље, као савремене психијатријске институције са снажном социјално-психијатријском оријентацијом, наглашена је потреба за едукацијом медицинских сестара да би оне биле у могућности да активно учествују у раду тима, да разумеју пацијентове потребе и испуне их на најбољи могући начин.

Област рада медицинских сестара у Институту је широк, од учења деце прању руку, адолесцената вештинама одрастања, одраслих очувању и унапређењу менталног здравља, до руковођења високо софистицираном медицинском технологијом којом се ради дијагностика у оквиру ЕЕГ кабинета и лабораторија.

Медицинска сестра мора бити стабилна особа како би могла разумети и носити се са људским патњама, хитним стањима, здравственим проблемима и етичким недоумицама. Мора бити кадрa да разуме пацијентова осећања и понашање у одређеној ситуацији, спремна да прихвати одговорност, ради самостално, али и тимски у сарадњи са другим сарадницима у здравству.

Давне 1963. године у Заводу за ментално здравље радило је укупно 45 медицинских сестара и техничара, од чега је њих 11 имало завршену Вишу медицинску школу. Поред њих, на Одељењу за децу и омладину радиле су и две дечје неговатељице.

Данас у Институту ради 105 медицинских сестара и техничара. Сестре Института су се усавршавале, тако да у Институту има 17 специјалиста здравствене неге – област психијатрија, 45 струковних медицинских сестара, 11 виших и 45 сестара са средњом медицинском школом.

Активности медицинских сестара и техничара захтевају високостручан рад и знање, које намећу специфичности радних места у оквиру Института за ментално здравље. Активности које сестре обављају су многобројне, уз делимичну сличност рада у одељењима за специјалистичко-консултативне прегледе, дневним болницама, клиничким одељењима, кабинетима и одсецима ИМЗ-а.

Семинар медицинских сестара некад

Данас сестре поред свакодневних активности воде и психотерапијске групе, активно учествују у раду клубова лечених пацијената, и важан су део тимова на свим клиникама Института за ментално здравље, у којима посао медицинске сестре има своје специфичности и захтева континуирану едукацију и праћење најновијих тенденција у лечењу и нези особа са менталним поремећајем.

Едукација

Едукација медицинских сестара и техничара у Институту за ментално здравље је одувек била важан сегмент у раду медицинских сестара и техничара. Од самог оснивања, едукација се одржавала кроз практичан рад, усавршавање кроз стручне састанке, семинаре, конгресе, како у организацији Института за ментално здравље тако и ван њега. Циљ едукације је обука и стицање вештина у раду са психијатријским пацијентима.

Године 2015. главна сестра Института за ментално здравље Татјана Правиловић, специјалиста здравствене неге – област психијатрија, постављена је за координатора

*Колеџијум сестара 2017. године
Таџјана Правиловић, Данијела Лукић, Јулијана Арсеновић, Снежана Злајанов,
Биљана Иванковић, Јелена Чумић (седе). Милица Бојојевић, Зорица
Мичић, Љиљана Луковић, Биљана Милићевић, Марина Лучић,
Данијела Видић Максимовић, Милка Јавор, Зорица Молдован,
Злајко Вујин (стоје).*

едукације за медицинске сестре и техничаре из области здравствене неге у психијатрији, а за њеног заменика Оливера Милошевић, специјалиста здравствене неге – област психијатрија. Од 2016. године, редовно се одржава едукација за младе медицинске сестре и техничаре.

Искусне сестре Института за ментално здравље су предавачи и сарадници на Високој школи струковних студија у Земуну (Татјана Правиловић, Златко Вујин, Марина Лучић и Зорица Молдован).

Седиште Председништва друштва психијатријских сестара и техничара се дуги низ година налазило у Институту за ментално здравље, а дугогодишњи председник Друштва психијатријских сестара и техничара био је Златко Вујин, специјалиста здравствене неге – област психијатрија. Данас сестре ИМЗ-а активно учествују у раду Скупштине Друштва психијатријских сестара и техничара Србије – ДПСТС и Тима за едукацију ДПСТС.

Из досадашњег рада и искуства проистекле су и књиге које су написале сестре, а које и данас служе за едукацију сестара за рад у установама за заштиту менталног здравља.

1. *Приручник за рад медицинске сестре-техничара у дечијој психијатрији* – Зора Петровић;
2. *Процес здравствене неге у психијатријској пракси* – Зора Петровић и Душанка Крајчиновић;
3. *Психијатријска здравствена нега* – Ксенија Ковачевић и Душанка Добрашиновић.

Главне сестре одељења су чланови Колегијума сестара ИМЗ, а главна сестра Института Татјана Правиловић члан је ужег Колегијума Института.

Главне сестре Института за ментално здравље од оснивања су:

1. Вера Велимировић
2. Душанка Крајчиновић
3. Душанка Добрашиновић
4. Зора Петровић
5. Рада Медић
6. Зорка Ђирић
7. Татјана Правиловић.

Радна терапија некад и сад

Радна терапија и даље представља важан начин ангажовања болесника, процене његовог стања, уз све остале повољне ефекте на телесне и психичке функције пацијената. Поред тога долази до формирања завршне дијагнозе, разматрања терапије, одлучивања о даљем лечењу и ошљусу.

Из извештаја о раду 1971. године
Завод за ментално здравље, Београд

Наведеним постулатима радна терапија служи се и данас, одржава се континуитет и у вајају се нове смернице у радноокупационим третманима. Од седамдесетих година прошлог века радна терапија била је саставни део лечења пацијената тада Завода, а данас Института за ментално здравље.

Традиција радне терапије грађена је на одељењима за психотичне и неуротичне поремећаје и у Дневној болници за одрасле, а од 1975. године званично радну терапију добија и Дечје одељење. Радна терапија спада у свакодневне активности, а унутар Института заступљена је у оквиру Клинике за одрасле и Клинике за децу и адолесценте.

Услед изузетно позитивног искуства пацијената чији су радови излагани, као и због терапијског дејства, интерне изложбе радова постају стандардни догађај тако да се организују три пута годишње у Институту – поводом празника за Ускрс, Дан жена и Нову годину. Од 2011. године повремено се одржавају јавне изложбе радова пацијената Института под називом „Наш мали допринос има велику вредност“.

Године 2013. Институт постаје седиште председништва Друштва радних терапеута Србије на челу са струковним радним терапеутом Бранком Судар. Тако по први пут установа која се бави менталним здрављем постаје седиште једине организације која окупља радне терапеуте у Србији.

Едукација за радне терапеуте се редовно одржава у Институту, а од 2014. године организовано је више курсева и конгреса на којима су учествовали радни терапеути из области менталног здравља, социјалне заштите и образовног система.

Данас Институт има три радна терапеута – Бранка Судар, Далиборка Калајџић и Цветанка Бајкин – који активно учествују у тимским активностима и њихова улога је препозната као једна од важних карика у току лечења наших пацијената у Институту.

СЛУЖБА ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ДЕЛАТНОСТ (АПОТЕКА) И ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Историјат

Службу за фармацеутску делатност и лабораторијску дијагностику чине три организационе јединице:

1. Биохемијска лабораторија,
2. Кабинет за клиничке студије,
3. Апотека.

Од самог оснивања Завода (касније Института) за ментално здравље у Београду, сада већ давне 1963. године, постојале су Лабораторија и Апотека (која није била у саставу Лабораторије). У то време могућности Лабораторије као и њена опремљеност биле су мале, док је Апотека обављала основне делатности. У Лабораторији су вршени хематолошки и биохемијски прегледи крви, ликвора и урина хоспитализованих и диспанзерских болесника Завода. У Лабораторији су тада радила два лаборанта – Ружица Јеремић и Станица Илић – и биохемичар Вера Илић.

У то време (шездесетих година) биохемијске анализе рађене су на спектрофотометру Gilford 300 Т. Припрема реагенаса и анализа се изводила ручно, како за биохемијске тако и за хематолошке анализе. Хематолошке анализе (хемоглобин и еритроцити) читавале су се на колориметру. Коморе које су се користиле за бројање крвних ћелија под микроскопом биле су Neubauer-ова за леукоците и еритроците и Burker-Turk-ова за тромбоците и еритроците.

Упркос скромним капацитетима и у то доба рађена су научна истраживања јона фосфора, алкалне фосфатазе и фосфолипида у крвном серуму, као и јетрене пробе (хепатограм и протеинограм) код болесника са шизофренијом; вршена су испитивања функције јетре код пацијената зависних од алкохола (хепатограм, псеудохолинестераза, фосфор и алкална фосфатаза, електрофореза беланчевина у серуму и беланчевина). Број извршених анализа у том периоду по години био је у просеку око 13.500. Године 1971. у Биохемијској лабораторији просечан број анализа је порастао на 16.000.

Године 1981. започета је реорганизација Лабораторије са циљем да се биохемијска обрада пацијената повеже са клиничком и да се већа пажња посвети примени и праћењу фармаколошке терапије. Поред биохемичара – Мирјане Стојковић и три лаборанта (Ружица Јеремић, Станица Илић и Весна Шивић) – у Лабораторији тада ради и неуропсихијатар који руководи овом јединицом. Одвојен је рутински лабораторијски рад од посебних програма биохемијских испитивања пацијената који су на фармаколошкој терапији.

*Тим Службе за фармацеутичку делатност и лабораторијску дијагностику
Чедо Миљевић, Љиљана Луковић, Весна Урошевић, Ирена Сивановић, Зорица Вуковић,
Мирјана Лаловић, Маја Симојисављевић, Александра Тодоровић*

Поред описаног праћења терапије антиепилептицима у сарадњи са Одсеком за епилепсију и енцефалопатије и Одсеком за психофизиологију и неурофизиологију, развијена је и сарадња са Дневном болницом за депресије. Отвара се Клиника за литијум 1981. године, а оснивач је била проф. др Тимотијевић. Уз то се формира база података, разрађује методологија истраживања и едукују се пацијенти и њихове породице, али и лекари и други стручњаци. На основу фармакокинетских показатеља одређује се најадекватнија доза литијума, али и других стабилизатора расположења (валпроат, карбамазепин). У бази података до сада је регистровано преко 1.000 пацијената на терапији литијумом. У оквиру Лабораторије ради и Саветовалиште за афективне поремећаје.

Биохемијска лабораторија 1990. године добија савремени биохемијски анализатор који ради на принципу спектрофотометрије COBAS MIRA. Тако је олакшан и убрзан рад у лабораторији, као и добијање резултата у краћем временском року. Иако су деведесете године биле по много чему кризне, услед чега многе лабораторије у Србији нису радиле због недостатка реагенаса, Биохемијска лабораторија Института је у то време несметано вршила анализе крви захваљујући одличним залихама хемикалија у сувој супстанци које су омогућиле прављење реагенаса, а тиме и одређивање биохемијских параметара. Лабораторија је све време испуњавала стандарде издавајући тачне и прецизне резултате, што су потврђивале шестомесечне спољне контроле Института за биохемију Клиничког центра Србије.

Центар за психофармакотерапију оснива се 1990. године. Центар је представљао мулти-дисциплинарни јединицу која је функционално повезивала биолошку психијатрију и клиничку психофармакологију са различитим делатностима у психијатрији. Као такав Центар се бавио превенцијом, терапијом, истраживањем и едукацијом. Центром је руководила проф. др Ивана Тимотијевић. У то време у Институту по први пут почињу да се изводе и клиничке студије. Деведесетих година број анализа за годину дана у просеку је био око 20.000. Лабораторија 1994. године добија још два лаборанта – Мирјану Лаловић и Љиљану Луковић, као и биохемичара по уговору Милену Павичић 1995. године, која до данас сарађује са Институтом и води рачуна о прецизности и тачности рада и резултата у лабораторији. Милена Павичић у сарадњи са Ружицом Величковић, која је тих година била шеф Апотеке а касније и шеф Лабораторије, бави се одређивањем концентрације лекова. Након одласка лаборанткиње Весне Шевић 2000. године, запошљава се Весна Урошевић. У Лабораторији је радио и Зоран Здравковић.

Служба за фармацеутску делатност и лабораторијску дијагностику настаје 2010. године. Делатност Службе одвија се кроз рад Кабинета за клиничке студије, Апотеке и Лабораторије. Први, уједно и садашњи шеф службе је клинички асистент др Чедо Д. Миљевић, dr sc. med. Лабораторија се 2011. године опрема новим биохемијским анализатором *COBAS INTEGROM 400 plus*. Нови анализатор омогућава одређивање електролита (Na, K, Cl i Li) тако да пламена фотометрија одлази у прошлост. У лабораторији се 2012. године запошљава нови лаборант Ирена Стевановић.

Коначно, 2017. година. Служба за лабораторијску дијагностику опремљена је савременим биохемијским и хематолошким апаратима и осталим средствима и материјалима неопходним за квалитетну лабораторијску дијагностику. Годишње се уради око 40.000 анализа за око 4.000 пацијената Института.

У оквиру биохемијске лабораторије свакодневно се одређују рутински хематолошки, биохемијски параметри крви и урина како за свакодневни клинички рад тако и за фармакокинетичке анализе. Посебно треба истаћи сталну бригу и улагање Института у најсавременије апарате лабораторије тако да данас Лабораторија поседује богату опрему. Комплетно селективни анализатор *COBAS INTEGRA 400 plus* омогућава одређивање и електролита (Na, K, Cl i Li) али уз додатак одговарајућих реагенаса и преко 100 препарата у биолошком материјалу. Поред њега у Лабораторији се налазе и центрифуге од 3.000 и 5.000 обртаја, замрзивачи до -20 степени Целзијуса, фрижидери, микроскоп и сл.

Кабинет за клиничке студије

Кабинет изводи испитивање лекова у II и III фази. У Кабинету се изводе клиничке студије из области психијатрије одраслих, дечје и адолесцентне психијатрије, као и неурологије. Изводе се и студије IV фазе, али и праћење лекова који су на нашем тржишту краће од десет година.

Испитивање нових психофармака је суштинска делатност Кабинета и ове студије су најчешће мултинационалне, рандомизоване и дупло-слепе а спонзорисане су од стране фармацеутских кућа и изводе се под контролом CRO фирми (*Contract Research Organisation*). CRO представљају независне организације које изводе независна истраживања лекова након што фармацеутске фирме синтетишу обећавајуће нове молекуле. Клиничко испитивање лекова обавља се у циљу одређивања ефикасности и подношљивости нових препарата код људи. Усвојена и разрађена методологија испитивања лекова у наведеним фазама и високи професионални ниво пружају гаранције за поуздане резултате код увођења нових лекова у клиничку праксу.

Клиничка испитивања лекова заснивају се на „доброј клиничкој пракси“ (*Good clinical practice – GCP*). Неопходно је напоменути да је рад Кабинета под сталном контролом и домаће агенције, али и страних медицинских агенција. Тако је Кабинет у више наврата прошао контроле националне агенције за лекове, али и страних агенција од којих је најзначајнија контрола америчке агенције за храну и лекове (FDA), и то као први психијатријски центар у Србији! Имајући у виду изузетан значај Кабинета у функционисању Института, он се налази под непосредном директном контролом, бригом и свакодневним старањем директора Института, што је и омогућило његов успешан рад током протеклих година. У Кабинету редовно раде шеф Кабинета и два медицинске сестре (Татјана Правиловић и Маја Стојисављевић).

Апотека

Апотека обавља фармацеутску здравствену делатност у складу са Законом о здравственој делатности, законом којим се уређује област лекова и медицинских средстава, и уређује здравствено осигурање, као и у складу са *Добром ајоџекарском љаксом*, а све у циљу одговорног снабдевања лековима и медицинским средствима, обезбеђивања рационалне фармакотерапије ради лечења, побољшања и одржавања квалитета живота пацијената, као и континуираног процеса побољшавања употребе лекова и медицинских средстава.

Апотека је ангажована на снабдевању и дистрибуцији лекова унутар Института и затвореног је типа. Набавка, складиштење и издавање врши се за потребе клиничких одељења Института. Осим лекова и потрошног санитетског материјала, Апотека набавља и издаје инфузионе растворе и дезинфекциона средства.

Ради одржавања потребног стручног нивоа знања, запослени у Апотеци учествују у програмима континуиране едукације, који су предуслов за праћење иновација о лековима и фармакотерапији. У Апотеци су стално запослени један фармацеут – Александра Тодоровић, и један фармацеутски техничар – Зорица Вуковић. Запослени имају одговарајуће квалификације за рад у фармацеутској здравственој служби. Дипломирани фармацеут има лиценцу Фармацеутске коморе Србије, а фармацеутски техничар поседује лиценцу Коморе медицинских сестара и техничара Србије.

КЛУБОВИ ИНСТИТУТА ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ

У Институту за ментално здравље, већ дуги низ година, постоји пет клубова пацијената. То су: Културни круг средом, Клуб лечених алкохоличара „Паунов врт“, Клуб средом, Клуб за адолесценте „Пасаж“ и Клуб „Треће доба“. Њихов рад пружа прилику пацијентима да успоставе продужену и обогаћену комуникацију са нашом установом. Пажња се посвећује развијању креативности, неговању здравих капацитета личности, као и побољшању функционалности. У неким од клубова пацијенти, као и чланови њихових породица, добијају информације и едукују се о психијатријским поремећајима, пружа им се психосоцијална подршка и подржава рехабилитација. Осим тога, примењују се разни видови радне, окупационе и арт-терапије. Неке активности клубова одвијају се и ван Института, кроз посете, обиласке, дружења и сарадњу са другим друштвеним, културним, уметничким и спортским организацијама.

Културни круг средом

Када је у јесен 2004. године проф. др Душица Лечић Тошевски постала директор Института за ментално здравље, формиран је програм културних дешавања за наше пацијенте који су на хоспиталном третману. Предложила је назив „Културни круг средом“ и асоцијације на Фројдов „Психоаналитички круг средом“ и Хесеов „Кавкаски круг кредом“ нису нимало случајне!

Исте године оформљена је Комисија за културу, коју су од 2004. до почетка 2007. године чинили др Мирјана Јовановић, психолог Наташа Петровић Стефановић и др Милица Пејовић Милованчевић. Од 2012. године ову комисију чине др Светлана Здравковић, доктор психологије, координатор, др Ана Муњиза, др Ана Подгорац и Цветана Бајкин, радни терапеут.

Први циклус програма садржао је концерте, представе, презентације културних установа и сусрете са истакнутим личностима културног и јавног живота града. Гости Института за ментално здравље били су: Вук Бојовић, директор „Бео зоо-врта“, квартет „Camerata Serbica“, хор „Обилић“, АКУД „Бранко Крсмановић“, група „Ортодокс Келтс“, радиофонски студио ФДУ, шаховски велемајстор Светозар Глигорић, глумица позоришта „Бошко Буха“ Зорица Јовановић, група „Кустурица и забрањено Пушење“ (два пута), новинар Јован Мемедовић, редитељ Алиса Стојановић, академски хор „Collegium musicum“, академик Владета Јеротић, трио „Азуро“, Зорица Циврић, кустос Музеја Николе Тесле.

Циљ сусрета средом је да се пацијентима омогући контакт са уметничким и духовним вредностима. „Културни круг средом“ је драгоцен део терапијског процеса. Уметници из различитих области долазе како би, без икакве материјалне надокнаде, хоспитализованим и диспанзерским пацијентима Института за ментално здравље подарили лепе и незаборавне тренутке.

Након периода затишја, од јесени 2012. године, у Институту поново почиње са радом *Културни круг средом*. Наступи се одржавају сваке друге среде у месецу од 18 сати. Уметници који долазе у Културни круг средом наставили су да наше пацијенте доводе у додир са уметничким и духовним вредностима. Кроз овакву врсту комуникације смањује се постојање осећања ускраћености, условљеног болешћу, и подстиче дестигматизација особа са проблемима менталног здравља.

Једна од најважнијих улога Културног круга средом је едуковање пацијената и њихових ближњих о важности успостављања контакта са креативношћу, јер... „шта друго значи култура ако не измамљивање оног најфинијег, најнежнијег и најсуптилнијег из грубе материје живота, путем уметности и љубави?“ (*Јучерашњи свей*, Стефан Цвајг).

Током другог циклуса Културног круга средом, од октобра 2012. до децембра 2017. године, одржани су следећи наступи:

- децембар 2017 – Трио „Allilulia“
- новембар 2017 – концерт др Милоша Николића и Одсека за српско традиционално певање и свирање музичке школе „Мокрањац“
- октобар 2017 – вече руских и ромских песама
- јун 2017 – концерт Трија „Сенсартика“
- мај 2017 – гостовање књижевника Дејана Тиага Станковића
- април 2017 – концерт хора Филолошког факултета „Лучинушка“

Квартет „Сенсартика“

Хор „Лучинушка“

- март 2017 – концерт др Милоша Николића и сарадника
- фебруар 2016 – концерт хора „Браћа Барух“
- децембар 2016 – гостовање хора „ARS VOCALIS“
- новембар 2016 – гостовање бенда „Plutonia“
- јун 2016 – гостовање квартета „ГРМ“
- мај 2016 – концерт хора Филолошког факултета „Лучинушка“
- април 2016 – песничко вече (Милица Милосављевић, Марта Радовановић, Никола Ђурић, Маша Томановић)
- март 2016 – гостовање Данице и сликара Милана Цилета Маринковића
- фебруар 2016 – наступ хора „Браћа Барух“
- децембар 2015 – концерт браће Теофиловић
- новембар 2015 – наступ групе плесача
- октобар 2015 – концерт Ирене и Ане Симонути
- јун 2015 – концерт бенда Бајага и „Инструктори“
- мај 2015 – наступ Института Танго Натурал (ИТН)
- април 2015 – песничко вече (Слободан Николић, Мајо Даниловић, Тамара Шушкић и Смиљка Јовановић)
- март 2015 – наступ хора Филолошког факултета „Лучинушка“
- фебруар 2015 – концерт квартета „Сенсартика“

Дивна Љубојевић и „Мелоди“

Бајага и „Инструктори“

- децембар 2014 – гостовање академика Владете Јеротића
- новембар 2014 – песничко вече (Гордана Влајић, Новак Ђукић, Данило Лучић и Сара Радојковић)
- октобар 2014 – наступ Института „Танго Натурал“ (ИТН)
- јун 2014 – наступ кабареа „Grbave tange show“
- мај 2014 – наступ композиторског дуа „Halbstar i Umbra“
- април 2014 – наступ хора Филолошког факултета „Лучинушка“
- март 2014 – концертна пројекција
- фебруар 2014 – наступ играча Битеф театра
- децембар 2013 – презентација позоришне представе засноване на Чеховљевом „Вишњику“
- децембар 2013 – песничко вече (Мајо Даниловић, Новак Ђукић, Ана Марија Грбић)
- новембар 2013 – наступ хора и студија „Мелоди“
- октобар 2013 – концерт ансамбла „Краљ Петар Први“
- јун 2013 – концерт „Jet Clock“ хора и бенда „Милан и Божа Трио“
- мај 2013 – гостовање фламенко групе „Nuestra Luz“
- април 2013 – гостовање рониоца Владимира Талеског и пројекција филма „Џин на дну мора“
- март 2013 – песничко вече (Мајо Даниловић, Слободан Николић, Ања Марковић и Јасна Милићев)

Инстџиуи „Танго натурал“

Дејан Тиаго Сџанковић

Бенд „Plutonia“

Академик Владета Јероњић

- фебруар 2013 – концерт квартета „Сенсартика“
- јануар 2013 – песничко вече (Љиљана Црнић, Новак Ђукић, Невена Угреновић, Бојана Поповић)
- децембар 2012 – наступ играча Битеф театра
- новембар 2012 – гостовање илустратора Добросава Боба Живковића
- октобар 2012 – наступ „Дуо Маска“ (Соња Калајић и Вањушка Мартиновић)

Утисци пацијената

Наступи гостију у Културном кругу средом увек изазивају велико задовољство и одушевљење наших пацијената. Њихови утисци су многобројни и, неретко, дирљиви. Ово су само неки од њих:

Бајаја и „Инструктори“

Звук клавира у комбинацији са звуком пијаре – мелем за душу... Усхићености у комбинацији са правом дозом оптимизма... Речи њесама оилемењују душу. На тренутиак зрачак светлости...

Био сам узбуђен и срећан, пријала ми је њихова музика и искористио бих ову прилику да се захвалим целој екипи што су ипак поред свих њихових обавеза нашли времена за нас. Ово је за мене било ипаквено изненађење! Још увек не могу да верујем да сам коначно видела и чула Бајају који је за мене жива легенда и врхунски уметник у свом послу!

Хор „Лучинушка“

Прелепо је било као да смо били у некој бајци!

Слушајући њесме и музику хора „Лучинушка“ осећао сам најлепше на скали наших осећања: радосно ипаквено нам ипаквено, лепоу звука са хармонике и пијаре и најлепше су ме додирнули њасови чланова хора...

Сујер сам се иповела и баш је било лепо, желела бих оиети да ирисусујем ипаквено доићају.

Академик Владета Јерошић

Предавање је било врло оптимистичко и свеобухватно. Владета Јерошић је кроз лекцију примера који се односе на љубав и емоције између ипаквено саилегао и ипаквено нам једну велику зајонетику.

Др Владета Јерошић ме је одушевио и желим да свако од нас ипаквено примени у животи.

Фасциниран сам ипаквено, ипаквено ипаквено и објашњавањем различитих тема и ипаквено сам се да ипаквено сваку реченицу!

Институт „Танго на ипаквено“

Хвала вам што сте нам улепшали вече и унели среће, осмеха, новој искуства. Било нам је задовољство и захвални смо у име ипаквено.

Хвала на дивној вечери. После овога уиисујем дефинитивно танго!

Плес ипаквено љубави, љубоморе и завођења.

Прелепо вече. Плес танго ме је ипаквено на дриблин Марадоне!

Дивни људи. Учили су нас новим ипаквено и лепој живљења у складу са танго ипаквено.

Играчи „Бишеф театра“

Импресионирана сам!

Предивно и незаборавно!

Представа је фантастична, перфектна, као и дивна музика која их доуњује.

Културни круг средом баш је оилеменио јучерашње вече. Посебно ми се допао начин на који се причају приче, без речи, говором тела, покретом... савршено!

Изванредан психолошки моменат за мој мозак. Учесници су унели огромну дозу радосности, лепоте, среће и свежег зрака. После тога била сам поносна и на себе, јер сам осетила да сам жива и да могу изразити емоцију.

Дивна Љубојевић и „Мелоди“

Предивно вече које ме је увело у стање нирване.

Предиван осећај среће и мира душе.

Предивно искуство, осетила сам мир и спокој.

Њихова музика ме је поanela у свети блаженства и спокоја. Нема речи хвале које то могу описати!

Да су у дворани падале пахуље снега, мислила бих да то анђели тихо силазе с неба, да нам својим бољојудним гласовима пожеле лаку ноћ и одведу нас у снове љубави.

Клуб лечених алкохоличара „Паунов врт“

Током 1973. године др Бранко Гачић у оквиру Института за ментално здравље уводи револуционарни приступ у лечењу алкохолизма – породичну терапију алкохолизма (ПТА) – који је заснован на Београдској школи алкохологије. У 1978. години отвара се Центар за ванболничку породичну терапију алкохолизма, 1982. године Центар у Пауновој улици, а 1983. године почиње са радом „Породични клуб“ који води социјални радник Мира Бранковић.

Након извесног затишја, 2004. године долази до реактивирања клуба. Током 2006. године формирано је Удружење грађана „Паунов врт“ уз подршку стручног тима Дневне болнице. У њему се одвија значајан број активности културног и спортског садржаја (литерарне вечери, конкурси, уметничке радионице, авио-моделарство, шаховска секција и др.). Десетог априла 2014. године одржана је оснивачка скупштина породичног клуба „Паунова“, чији је оснивач Дневна болница за болести зависности „Прим. др Бранко Гачић“, Клинике за болести зависности Института за ментално здравље.

Корисници Клуба су пацијенти који се лече у Дневној болници, а чланом Клуба могу постати после испита након завршене фазе лечења у Дневној болници, што се дешава паралелно са фазом рехабилитације. Поред њих, у раду Клуба могу учествовати пацијенти из диспанзера, саветовалишта, као и бивши пацијенти. Укључивање у Клуб је добровољно.

Клуб има своје просторије које одржавају чланови. Ту се налазе библиотека и други важни садржаји. Сусрети се одржавају четвртком од 17.30 до 19.30. Сваки састанак има три фазе: окупљање, тематски – терапијски део и завршна друштвено-рекреативна фаза.

Рад Клуба остварује се кроз стручна предавања терапеута, предавања чланова Клуба, трибине по слободном избору чланова и теме гостију – чланова других клубова лечених алкохоличара. Значајан део активности чланова реализује се и осталим данима ван просторија Клуба и кроз рад следећих секција: културно-информативне, секције за међуклупску сарадњу, спортске секције, секције домаћина и секције за прихват нових чланова.

До сада су издата три броја часописа *Пауново њеро* у којем су приказани реализовани садржаји рада клуба: организација новогодишње прославе за пацијенте Дневне болнице у Пауновој, литерарни и фото-конкурси, разноврсне ликовне, плесне, као и друге креативно-уметничке радионице. Часописи су штампани уз подршку Института за ментално здравље. Терапеути клуба су: mr sc. Даница Бошковић Ђукић, спец. педагог и mr sc. Тања Адамовић, специјални педагог.

Клуб средом

Током 1966. године у Институту за ментално здравље почиње са радом социотерапијски клуб психоза под називом „Петком у 18“. На састанцима је тада било око 28 пацијената. Садржај рада Клуба имао је углавном карактер индивидуалног рада и рада у малим групама, у поређењу са радом у великим групама који је пре тога доминирао. Индивидуални рад састојао се од социјалног саветовања или индивидуалне психотерапије, групне психотерапије и групног саветовања. Клуб је произашао из ранијих клубова и саветовалишта за рехабилитацију ментално оболелих особа. У Клубу су радили психијатар, социјални радник и медицинска сестра.

У наредним деценијама Клуб је доживљавао извесне модификације. Од 1995. године у њему је радила социјални радник Марина Пауновић. Садашњи клуб броји преко 40 чланова. Усмерен је на социјалне активности, дружење, радно-окупациону терапију и арт-терапију. Фокус је стављен на креативност, индивидуално и групно ангажовање, као и изражавање себе кроз здраве капацитете личности. Састанци Клуба одвијају се у пријатном амбијенту Клуба „Палмотићева“.

У Клубу се спроводи рехабилитација пацијената који болују од хроничних психијатријских поремећаја. Клуб пацијентима омогућава да бар један део дана проведу у социотерапијској средини. У њему добијају прилику да смање осећање усамљености и да се друже са групом људи који болују од истих поремећаја. Чланови Клуба састају се средом. Током састанка организују се предавања на којима пацијенти могу сазнати више о свом обољењу и лековима које узимају, разменити искуства са другима, договорити се о заједничким акцијама, дружити се и забављати. Време одржавања клуба је сваке среде од 15 до 17 сати.

Сликарске радионице одржавају се једном месечно у оквиру Клуба. Циљеви радионица односе се на психосоцијалну подршку: на подстицање иницијативе, опажања, маште, слободе израза, на смањење пасивности, на јачање мотивације, побољшање структурисања времена и контаката међу учесницима. Радионицу годинама води прим. др Богданка Чабак, лекар опште медицине и сликарка, са великим ентузијазмом и без икакве новчане надокнаде. Уз сарадњу и договор са лекарима Института, пацијент може постати члан Клуба. Њега чине искључиво пацијенти Института и чланови њихових породица. Клуб воде: Марина Пауновић, дипломирани социјални радник, психотерапеут, раније Верица Милошев, виша медицинска сестра, лекари предавачи из Института за ментално здравље и прим. др Богданка Чабак, лекар опште медицине.

Слике пацијената Клуба биле су на неколико изложби, а њима су украшени ходници Института.

Клуб за адолесценте „Пасаж“

Клуб за адолесценте „Пасаж“ основан је 28. јануара 2008. године. Покренула га је др Загорка Брадић, шеф Дневне болнице за адолесценте. Клуб је отворен сваке прве среде у месецу од 17 до 20 сати и намењен је пацијентима који су завршили хоспитално лечење у Дневној болници за адолесценте.

„Пасаж“ ради по принципима социотерапијске групе која делом користи технику групне анализе усмерене ка релационим поремећајима, а делом технику експресивне терапије, све у циљу успостављања стабилне ремисије и превенције рецидива менталних поремећаја адолесцената и младих. Клуб воде психијатар-психотерапеут и медицинска сестра, а у реализовање креативних активности укључују се и пацијенти. То резултира честим изложбама фотографија, читањем сопствене поезије и прозе, разменом искустава у конкурисању за стипендије и са путовања, као и есејистичким извештајима по повратку адолесцената са њих.

Кроз „Пасаж“ је припремљен аудио-комрад „Подстанари-Unterwohner“ којим су адолесценти кроз тројезичну игру речима и звуцима приказали своју потрагу за идентитетом, вођену сплитингом и пројективном идентификацијом. Доказ успешне интеграције је сам живот ове радио-драме, која је после премијерног извођења на „Пасажу“, под називом „Аудио разгледница из Београда“, у форми звучне инсталације представљена у галеријском простору Lothringer 13/laden у Минхену, а у оквиру изложбе EXIT (*Ausgang*). О овом догађају писано је у *Књижевном листу*, бр. 95/96 под насловом „Разумемо се (...кад хоћемо).“

У оквиру „Пасажа“ повремено се формирају вршњачке групе самопомоћи које су активне у борби за људска права, у превенцији самоубиства младих и дестигматизацији менталних поремећаја.

Клуб „Треће доба“

У годинама непосредно након оснивања Института за ментално здравље, проф. др Душан Петровић водио је Саветовалиште за геријатрију у оквиру Диспанзера. У то време било је то једино саветовалиште тог типа у земљи. Примењиване су специфичне методе превенције, лечења и рехабилитације менталних поремећаја старих особа. Тим су сачињавали психијатар, психолог и социјални радник, а консултанци су били офталмолог, кардиолог и радиолог.

Клуб (као и Кабинет за треће доба) основан је 2007. године. Клуб је почео је са радом 7. априла 2008. године и окупља заинтересоване пацијенте сваког понедељка у термину од 15 до 17 сати. Циљна популација корисника су особе са когнитивно-мнестичким, афективним и вољно-нагонским поремећајима изнад 65 година живота, укључујући и пацијенте који развијају когнитивно-мнестички дефицит пре наведеног старосног ограничења. Клуб води шеф Кабинета за треће доба др Љубица Видић.

Активности Клуба односе се на различите начине анимације учесника, окупационо-радну терапију, ресоцијализацију, супортативну и групну психотерапију, вежбе релаксације и кондиционирање меморијске активности. Подстиче се дружење чланова Клуба које укључује и представнике породица, као и свих оних који желе да се ангажују око неге и бриге о старим особама. Број чланова Клуба је релативно константан, а активности организатора и чланова се сваком годином обogaћују уз успешну реализацију друштвених, културних и социјалних потреба и иницијатива.

Клуб „Палмоџићева“

Клуб „Палмотићева“

Клуб „Палмотићева“ реновиран је 2007. године. Представља место које својим пријатним амбијентом пружа оптималне услове за окупљање и опуштене сусрете пацијената и запослених.

СЛУЖБА ЗА
НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКУ
И ОБРАЗОВНУ
ДЕЛАТНОСТ
„ПРОФ. ДР ПРЕДРАГ
КАЛИЧАНИН“

Научноистраживачко одељење Института за ментално здравље формирано је 1964. године. На његовом челу био је др Предраг Каличанин. Од 2001. године шеф овог одсека је проф. Душица Лечић Тошевски. У најширем смислу, запослени у овој служби баве се едукацијом, истраживањем, издавачком делатношћу, као и међународном сарадњом. У оквиру Службе налазе се Кабинет за образовну делатност, чији је шеф клинички асистент др Бојана Пејушковић, администратор Кабинета Јелена Мирић Оцић, као и Библиотека. Библиотеку је годинама водила наша непрежаљена Јелена Маја Каличанин која нас је напустила 2017. године. Поред рада у Библиотеци Маја је била секретар Етичког одбора, технички

уредник часописа *Психијатрија данас* и десна рука многих запослених у Институту за припрему слајдова, проналазак литературе, корекцију радова и многе друге послове. У Библиотеци сада ради Марко Јаковљевић.

Институт, као наставна база неколико факултета (Медицинског, Филозофског, Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију, Факултета политичких наука, Високе, Више и Средње школе за медицинске сестре), обавља научноистраживачки рад и учествује у настави и едукацији стручњака из Института и из других установа, у складу са задацима који произилазе из функције Института као републичке стручнометодолошке установе за заштиту и унапређење менталног здравља, као и унапређење стручног рада уопште. Институт сарађује са другим сродним институцијама у свету и учествује у мултицентричним међународним студијама. Задатак ове организационе јединице је да конципира, примењује и изводи научноистраживачке пројекте за чију реализацију се средства обезбеђују у земљи или у иностранству, као и да као Колаборативни центар СЗО за едукацију у области менталног здравља реализује пројекте СЗО. Као наставна база више факултета Институт има велике задатке и постигнуте резултате на пољу едукације здравствених радника и здравствених сарадника. У оквиру ове организационе јединице реализује се и издавачка делатност (часопис *Психијатрија данас*, *Билтен ИМЗ-а*, монографије и књиге, преводи стручне литературе).

Кабинет за образовну делатност одговоран је за организацију и реализацију континуиране медицинске едукације, у оквиру редовних едукативних програма, континуираних психотерапијских едукација, различитих врста едукативних семинара, конгреса, конференција, форума. До сада је организовано шест форума Института за ментално здравље (у припреми је седми), са међународним учешћем. Организована је, такође, и десетогодишња едукација лекара опште медицине у области менталног здравља, у сарадњи са Институтом

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Библиотека (горе), њлава сала (доле)

Лекције Института – Душица Лечић Тошевски и Мишел Ботбол

за јавно здравље у Сарајеву, Комитетом за људска права Норвешког лекарског друштва – 2002–2011. и Светском здравственом организацијом.

У оквиру овог кабинета од 2005. године организује се и семинар „Лекције“ који је намењен запосленима Института за ментално здравље, а одвија се у оквиру два семестра, два пута месечно. Сви програми се акредитују, чиме се стичу бодови континуиране медицинске едукације (КМЕ), обавезни за лиценце здравствених радника и сарадника. Предавачи су истакнути стручњаци како из Института, осталих установа из земље, тако и из познатих европских и светских установа.

Према Правилнику о континуираној медицинској едукацији од 2009. године програми се успешно акредитују при Здравственом савету Србије и надлежним коморама. Кабинет за образовну делатност до сада је акредитовао више од 220 програма, а едукацију у просеку годишње заврши 200 учесника из земље и иностранства.

Све доле наведене едукације акредитоване су у зависности од потреба службе, а системска породична терапија је међународно акредитована. У прошлости међународну акредитацију имали су Балинт семинар и психоаналитичка терапија одраслих.

Едукација

1. Ментално здравље у примарној здравственој заштити
2. Системска породична терапија болести зависности
3. Ментална хигијена развојног доба

4. Семинар за патронажне сестре и социјалне раднике
5. Едукација медицинских сестара и техничара за рад у службама за заштиту менталног здравља
6. Основи психодинамског саветовања и психотерапије одраслих
7. Основи психодинамског саветовања и психотерапије деце и адолесцената
8. Системска породична терапија алкохолизма
9. Едукација медицинских сестара и техничара о болестима зависности
10. Уводни курс из Роршах теста – Ексенеров интегративни систем
11. Средња група
12. Едукација за рад са лицима са поремећајима понашања
13. Општа и специфична реедукација психомоторике и релаксација
14. Општа дефектолошка дијагностика – практична примена
15. Дијагностика и третман развојних језичких поремећаја
16. Специфичне сметње учења: препознавање и рана интервенција у вртићу и школи
17. Значај пренаталне дијагностике и генетичко саветовање
18. Цитогенетичке методе култивације различитих ткива
19. Цитогенетичка анализа ткива
20. Унапређење вештина комуникације
21. Асертивни тренинг
22. Терапија игром
23. Здраво родитељство
24. Аналитичка (јунговска) психологија и креативност
25. Едукација из техника електроенцефалографије
26. Уводни курс из психодинамског разумевања дечјег развоја
27. Летња школа за младе психијатре
28. Зимска школа за младе психијатре.

Едукација младих

У последњих десет година Институт је ставио акценат на континуирану едукацију младих како кроз интерне програме као што је Journal club, тако и кроз успостављање контаката са међународним центрима, као и кроз финансирање или помоћ у налажењу средстава за студијске боравке, школе за младе психијатре, конгресе, семинаре. Специјализанти и млади специјалисти ИМЗ-а су у овом периоду били на четири студијска боравка у трајању од

два до три месеца у врхунским клиничким и истраживачким центрима на три континента. Непроцењива искуства су доносили из „*Neuroimaging Research Unit, Institute of Experimental Neurology, Division of Neuroscience, Vita-Salute University and San Raffaele Scientific Institute*“ из Милана у Италији, „*Lambeth Early Onset Psychosis, Maudsley Clinic and Institute of Psychiatry*“, Лондон, Велика Британија, „*Division of Psychiatry at the Graduate School of Medicine, Nagoya University*“, Нагоја, Јапан и „*Department of psychiatry and behavioral sciences, University of Louisville*“, из Луисвила у Сједињеним Америчким Државама.

Институт је организовао неколико школа за младе психијатре: Зимска школа за младе психијатре на Међавнику, у децембру 2004; Зонална школа за младе психијатре – Школа за младе психијатре Централне Европе у оквиру XIII конгреса Удружења психијатара Србије коспонзорисаног од стране Светске психијатријске асоцијације и Удружења психијатара Источне Европе и Балкана, 19–22. октобра 2008. године; радионица о професионалним вештинама коју је водио проф. др Норман Сарториус, 8. децембра 2010; Трећа Београдска школа за младе психијатре, у оквиру XIV националног конгреса Удружења психијатара Србије и III конгреса Удружења психијатара Источне Европе и Балкана, 17–18. априла 2012; Форум „Проблеми и перспективе психијатрије – порука младих специјалиста и специјализаната“, 12–15. октобра 2016. у оквиру V конгреса Удружења психијатара Источне Европе и Балкана који је одржан у Српској академији наука и уметности.

Поред домаћих школа и радионица Институт је помагао и усмеравао специјализанте и младе психијатре да учествују у великом броју школа организованих у иностранству. Наши специјализанти су били на пет Берлинских летњих школа психијатрије организованих у престижном Универзитету Карите (Charité – Universitätsmedizin Berlin), на два Модсли форума (Maudsley Forum) у Лондону и две ECNP школе неуропсихофармакологије у Оксфорду. Уз то присуствовали су летњој школи истраживачког рада у Берлину и летњој школи биоинформатике за генетичаре у Лондону. Специјализанти и млади специјалисти су ишли и на две летње школе организоване од стране Европске психијатријске асоцијације у Стразбуру и многобројним другим школама широм Европе (Венеција, Барселона, Женева, Мадрид, Минск, Атина итд.), као и многим домаћим и иностраним конгресима. Након сваког боравка специјализанти и млади психијатри су имали обавезу и част да прикажу колегама виђено и научено у оквиру Лекција Института.

Journal club

Journal club је основала проф. др Душица Лечић Тошевски 2010. године са циљем едукације у погледу вештине презентације и критичког размишљања и дељења нових научних сазнања међу специјализантима и младим психијатрима Института. Са жељом да се уведе додатна димензија, септембра 2012. године Journal club је отворио врата свим лекарима

како Института тако и из других установа, у којима је акценат био на већем учешћу публике (како младих учесника тако и наставног кадра), развоју дискусије и размени мишљења о актуелним и контроверзним темама у психијатрији. Таквим форумима би претходила краћа презентација (15–30 минута) у виду представљања појединих нових, актуелних или старих, али преломних и значајних радова, кроз које би се отвориле теме за дискусију.

Journal club је трајао четири школске године, једном месечно се одигравао са многобројним младим предавачима који су у највећем броју били из Института, али и из Клинике за психијатрију КЦС из Београда, Клинике за психијатрију Клиничког центра Крагујевац и Клинике за неурологију КЦС. Journal Club је водио др Милутин Костић.

Едукација из системске породичне терапије

Системска породична психотерапија је психотерапијски метод усмерен на разумевање породичног система и промену породичних односа. Студије праћења примене функционалне и мултисистемске породичне терапије потврдиле су широко индикационо поље системских интервенција. У Институту за ментално здравље програм едукације из системске породичне терапије организује се од 1996. године и реализује се у складу са важећим европским стандардима. Креатори програма за едукацију су др Марклена Милојковић и др Невена Чаловска Херцог. Програм је акредитован од стране Европске асоцијације за психотерапију 2003. године (*European Association for Psychotherapy*). Први акредитовани едукатори су били др Невена Чаловска Херцог и Десанка Нагулић. Програм се и даље континуирано акредитује.

Циљ програма едукације је стицање знања и вештина стручњака запослених у здравственој и социјалној заштити у приступу и третману појединца, парова и породица, у складу са концептима и праксом системског породичног приступа и породичне терапије. Програм едукације прати и прилагођава се модерним трендовима развоја породичне терапије који се односе на културално и родно сензитивну праксу, развој рефлексивности и саморефлексивности и подстицање кандидата да се укључе и реализују квантитативна и квалитативна истраживања.

Едукацију реализује тим породичних психотерапеута са националним и међународним сертификатима. Програм едукације је афирмисан на нашој психотерапијској сцени а интересовање за похађање едукације је значајно тако да се сваке друге године уписује приближно 60 кандидата. Руководилац ове едукације је др Сања Николић, *mr sc. med.* Предавачи су др Сања Николић, Десанка Нагулић, Даница Ђукић Бошковић и др Александар Мисојчић.

Форуми Института за ментално здравље

Проф. Душица Лечић Тошевски организовала је до сада седам форума са различитим темама и многобројним предавачима из иностранства под покровитељством Министарства здравља Републике Србије. Форуми су били акредитовани и присуствовао им је велики број лекара и сарадника.

- I Форум о реформи психијатрије – 11–12. април 2005.
- II Форум о превенцији и унапређењу менталног здравља – 3–4. април 2006.
- III Форум о дечјој и адолесцентној психијатрији – 11–12. април 2007.
- IV Форум о психотерапији – 70 година после Фројда – 23–24. април 2009.
- V Форум о коморбидитету менталних и соматских поремећаја – САНУ, 11–12. април 2013.
- VI Форум – 1st International Review of Psychiatry (InterΨ2014) у сарадњи са Међународним удружењем за неуобиологију – 5–7. јун 2014.
- VII Форум – Одабране теме из психијатрије – 12–13. април 2018.

Конгреси

Проф. др Душица Лечић Тошевски је организовала два конгреса Удружења психијатара Србије и Психијатријског удружења Источне Европе и Балкана као председник ових удружења. На конгресима је учествовао велики број предавача, истакнутих стручњака светске психијатрије са свих континената.

- XIV национални конгрес Удружења психијатара Србије и III конгрес Удружења психијатара Источне Европе и Балкана, Београд, 18–21. април 2012, Центар „Сава“
- XV конгрес Удружења психијатара Србије и Регионални конгрес Удружења психијатара Источне Европе и Балкана, Београд, 12–15. октобар 2016, Српска академија наука и уметности.

У оквиру циклуса конференција САНУ „Проблеми јавног здравља“, академик Душица Лечић Тошевски организовала је међународни симпозијум „Нема здравља без менталног здравља“, 13. новембра 2017. године.

Истраживање

Истраживања су, поред едукације и клиничког рада са пацијентима, једна од три интегралне активности Института за ментално здравље. Урађен је велики број истраживања – која проучавају етиологију и патогенезу менталних поремећаја, региструју распрострањеност појединих менталних поремећаја, баве се опсервацијом и описом клиничких ентитета и синдрома или испитују ефикасност и имплементацију појединих терапијских третмана. Истраживања се обављају по принципима добре научне праксе Медицинског факултета, а пре започињања добија се сагласност Колегијума Института и Етичког одбора. Добијени подаци служе за пројекцију, планирање и активности везане за организацију и унапређење рада психијатријске службе, унапређење лечења пацијената, али и мере превенције и заштите ризичних група становништва.

Највећи број научних и психосоцијалних пројеката реализован је у последњих 15 година, и то како националних тако и интернационалних, као и интерних истраживања. Посебан значај имају истраживања која су подржана од стране Европске уније, што је омогућило сарадњу и размену искустава и знања Института и водећих светских психијатријских установа. Из истраживачких пројеката проистекли су магистарски радови и докторске дисертације сарадника Института.

Међународни пројекти

Коморбидитет депресије и дијабетеса – међународно истраживање клиничких манифестација и исхода (The INTERPRET-DD study of diabetes and depression: improved clinical pathways for better outcomes – 2013–2018) – мултицентрична, међународна студија, пројект САНУ; руководилац истраживања: академик Душица Лечић Тошевски; координатор истраживања: академик Небојша Лалић; истраживачи из Института за ментално здравље: доц. др Оливера Вуковић, др Никола Јовановић; учесници у истраживању: докторанди и клинички лекари Института за ментално здравље у Београду и Клинике за ендокринологију КЦ Србије.

Истраживање индикатора квалитета заштите менталног здравља у Дунавском региону – DAQUMESA – земље учеснице: Немачка, Чешка Република, Мађарска, Бугарска, Србија. 2016–2019. Национални координатор: проф. Душица Лечић Тошевски.

Дечја и адолесцентна мигрена – глобални ефекти болести, међународна студија под покровитељством СЗО у организацији Европског удружења за главобоље – главни истраживач

проф. Cisek Wöber, Медицински факултет у Бечу, у Институту за ментално здравље др Мирјана Јовановић, 2014 –

Суицид у Европи – уједињај социоекономских фактора – Фондација Lopez-Ibor, 2013–2014. Национални руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Protocol for reliability field-study of dementia – EDCON међународна студија, 2013–2014. Национални руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски.

ROAMER (*Roadmap for Mental Health Research in Europe*), FP7, EU, Work Package 3, 2012–2013, позвани експерт: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Copy number variations conferring risk of psychiatric disorders in children. Мултицентрични међународни пројект у оквиру ФП7 – подржан од стране Европске комисије – seventh framework programme theme: health-2007–2.2.1–10 (EU 2009–2012) – национални руководилац: доц. др Милица Пејовић Милованчевић; учесници у истраживању: докторанди и клинички лекари Института за ментално здравље.

Choosing psychiatry as career – пројект Светске психијатријске асоцијације – 2009–2011, коруководилац: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Components, organisation, costs and outcomes of health care and community based interventions for people with posttraumatic stress following war and conflict in the Balkans. CONNECT Мултицентрични пројект – FW6 – медицински факултети из Лондона, Дрездена, Модене, Ријеке, Загреба, Сарајева, Скопља, Београда – 2004–2008. www.connectstudy.co.uk/main. Национални координатор: проф. др Душица Лечић Тошевски, учесници: др Бојана Пејушковић, Тијана Миладиновић.

Treatment seeking and treatment outcomes in people suffering from posttraumatic stress following war and migration in the Balkans. Мултицентрични пројект – СТОП, у оквиру ФП5 – подржан од стране Европске комисије – године пројекта Истраживачки центри: Лондон, Дрезден, Ријека, Загреб, Сарајево, Београд (2002–2006) (ref ICA2–2001–10003); <http://www.stopstudy.co.uk>. Национални коруководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Јачање социјалне кохезије преко оснаживања службе за ментално здравље у заједници у оквиру Пакта стабилности Југоисточне Европе – мултицентрични пројект, учесници девет земаља: Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Црна Гора, Хрватска, Македонија, Молдавија, Србија, Румунија – 2005–2010. Сарадња Министарства здравља, СЗО. Национални координатор: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Personality of psychiatric trainees. Бицентрични пројект, 1995–2000, у сарадњи са Универзитетском психијатријском клиником у Атини, коруководилац: проф. др Душица Лечић Тошевски.

System of early treatment of speech and hearing in children with impaired hearing, 1985–1990. Руководилац за Институт за ментално здравље – проф. др Вероника Ишпановић. Међународни пројект Савезног завода за међународну научну и техничку сарадњу и National Institute of Handicap Research, Washington.

Процена и рехабилитација након траума мозга у деце. Заједнички пројект Института за ментално здравље, Београд и Burden Neurological Institute, Бристол, Велика Британија. Главни истраживач: проф. др Драган Ерцеговац, координатор за Институт за ментално здравље: проф. др Вероника Ишпановић, 1989–1991.

Национални пројекти

Темперамент и структура симптома поремећаја личности, 2011–2017, руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски, Министарство просвете и науке Републике Србије, бр. пројекта ON175013.

Јачање капацитета едификационе здравствене заштите за подршку развоју деце у раном детињству, 2014 – партнери: Институт за здравствену заштиту мајке и детета Србије „Др Вукан Чупић“, Институт за ментално здравље, Друштво за дечију и адолесцентну психијатрију и сродне струке (ДЕАПС), домови здравља (10). Подршка: Министарство здравља РС и Уницеф. Руководилац пројекта у Институту: доц. др Милица Пејовић Милованчевић.

Преваленција посттравматског стресног поремећаја у постпарталном периоду и његова повезаност са власничким хипоталамо-хипофизне осовине, 2010–2014. Руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски, Српска академија наука и уметности.

Акутни коронарни синдром: истраживање вулнерабилности (илака, крви и миокарда), оптимално лечење и одређивање прогностичких фактора, 2010–2017. Руководилац пројекта: академик Миодраг Остојић, истраживач доц. др Оливера Вуковић. Министарство просвете и науке Републике Србије, бр. пројекта ОН41022.

Димензије личности, квалитет родителства и злостављање деце – трансгенерацијско преношење трауме, 2006–2010. Руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски. Министарство науке и просвете Републике Србије. MN145027

Стрес, резилијентност, вулнерабилност – ирвенција психосоцијалне дисфункције деце и породице. Министарство науке Републике Србије, бр. пројекта 1809. Руководилац пројекта: проф. др В. Ишпановић, 2001–2005.

Развој епилепсије код анималних модела и шестирање конвулзивних и антиконвулзивних препарата. Министарство науке Републике Србије, 1943, 2001–2004. Истраживач: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Защити деце од злостављања и занемаривања. Уницеф. Руководилац пројекта: проф. др В. Ишпановић, 1999–2005.

Психичке и психосоматске последице стреса, Министарство науке Републике Србије, 13Т25/5, 1996–2000. Руководилац пројекта: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Афективни поремећаји – повезаност епидемиолошких и клиничких фактора и фармакотерапије. Министарство науке Републике Србије, 13М04/11, 1996–2000. Руководилац пројекта: проф. др Ивана Тимотијевић.

Социјално-психијатријска, клиничка и неуропсихолошка исцртавања психичких поремећаја у детињству и адолесценцији, 1996–2000. Руководилац: проф. др Вероника Ишпановић. Министарство за науку и технологију Републике Србије, бр. пројекта 13Т25.

Унапређење психосоцијалног развоја деце кроз примарну здравствену заштиту. Мултинационални пројект Светске здравствене организације и Европске заједнице. Руководилац пројекта у Србији: проф. др Вероника Ишпановић, 1991–2001.

Интелигенција, емоционална зрелост и социјална прихваћеност деце са дискоинитивним појавама. Министарство за науку и технологију Републике Србије. Главни истраживач: проф. др Вероника Ишпановић, 1990–1995.

Примена рачунара у дијагностици и рехабилитацији ментално ретардиране деце. Дефектолошки факултет и ОСИЗ науке Београда. Главни истраживач: проф. др Вероника Ишпановић, 1989–1990.

Епидемиолошко исцртавање дискоинитивних појава и говорних поремећаја у деце од 8 до 15 година и моућности превенције и третмана у школи и здравственој установи. Републички фонд науке. Главни истраживач: проф. др Светомир Бојанин, 1986–1990.

Неуропсихолошка дијагностика и рехабилитација поремећаја виших кортикалних функција у деце са жаршним оледама мозга. ОСИЗ здравства Београда. Главни истраживач: проф. др Вероника Ишпановић, 1986–1989.

Психосоцијални пројекти

Превенција стреса код избелица под покровитељством УНХЦР – 1994–1998. године. Координатор: проф. др Предраг Каличанин, заменик координатора проф. др Душица Лечић Тошевски

Превенција последица тортуре, Норвешки комитет за људска права, Норвешко лекарско друштво – 2000. године, руководилац: проф. др Душица Лечић Тошевски.

Защитија менталног здравља становништва Србије у периоду кризе – сарадња са Црвеним крстом Србије, Интернационалном организацијом за миграције (ИОМ) – координатор: проф. др Душица Лечић Тошевски, 1994–1996.

Едукација стручњака примарне здравствене заштите за превенцију и третман психосоцијалних последица рата и кризе на децу, младе и њихове родитеље. ИМЗ и Уницеф. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 1993–1995.

Психотраума центар – помоћ деци и младима жртвама рата. Институт за ментално здравље, Министарство спољних послова Краљевине Холандије и Intercare. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 1995–1999.

Психосоцијална помоћ деци и породицама кроз мрежу развојних саветодавалица. Институт за ментално здравље и Уницеф. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 1995–99.

Защитија права злостављане и занемарене деце. Институт за ментално здравље и Уницеф. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 1999–2001.

Хуманитарна психолошка помоћ жртвама рата. Институт за ментално здравље, Министарство спољних послова Краљевине Холандије и Intercare. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 2000–2001.

„Најбољи интерес деце“ – Центар за подршку злостављаној и занемареној деци. Институт за ментално здравље, Уницеф и „Save the Children“ Норвешке и Шведске. Координатор: проф. др Вероника Ишпановић, 2002–2005.

Посривање социјалне кохезије преусмеравањем бриге о деци са сметњама у развоју од институција за трајни смештај ка заједници. Светска здравствена организација, Здравствена мрежа југоисточне Европе. Регионални координатор пројекта за земље Југоисточне Европе: проф. др Вероника Ишпановић, 2009–2012.

СЛУЖБА ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ

У протеклим годинама назив Службе мењао се од Заједничке службе Завода, (потом Института), Управе и општих послова, до садашњег назива – Служба за немедицинске послове. Служба за немедицинске послове у актуелном статусу формирана је почетком 2007. године после неколико реорганизација којима суштински нису значајно мењани њена делатност и основни задаци и циљеви.

Примарни послови Службе за немедицинске послове, као посебне организационе јединице, обухватили су, од настанка до данас, правне, кадровске, опште и техничке послове, с једне стране, и планске, финансијске и рачуноводствене послове, с друге стране. Служба за немедицинске послове има за циљ да благовремено и ефикасно обезбеди све предуслове за обављање послова из своје надлежности у складу са позитивним законским прописима, подзаконским актима и упутствима надлежних органа, у циљу стварања предуслова за квалитетно извршавање основне делатности Института у целини.

У оквиру Службе за немедицинске послове, организоване су уже организационе јединице, и то:

Одсек за правне и опште послове који је задужен да прати законске прописе старајући се да се они примене у пракси; да обезбеди потпуну и правилну нормативно-правну основу за делатност Института; да обезбеди планирање, пријем и праћење кретања кадрова; припрему и пружање правне и организационе помоћи раду органа управљања у Институту и сталних и привремених комисија; да обезбеди да се општи и технички послови у Институту обаве брзо, квалитетно и економично.

У Одсеку се обављају и послови јавних набавки за Институт у целини, послови противпожарне заштите, безбедности на раду и одбране.

Послове шефа Одсека за правне и опште послове обављали су Олга Катурић, Славка Лакићевић и сада Зора Поповић, дипломирани правници.

Одсек за финансијске послове који је задужен, да прати прописе из економско-финансијске области и да обезбеди њихову правилну примену у раду; да обезбеди правилно и целовито евидентирање наменски опредељених средстава: прилив, утрошак и доставу података о стању расположивих средстава за инвестиционо одржавање, за едукацију, реализацију научноистраживачких и других пројеката и средстава наменски опредељених од стране различитих донатора. Одсек је дужан да обезбеди правилно пословање благајне, осигурање имовине и запослених, статистичко и аналитичко евидентирање услуга и извештавање према различитим нивоима органа власти; пра-

*Део тима Службе за немедицинске послове, 2017. године
Мирјана Лазаревић, Весна Тодоровић, Ранка Црногорац, Снежана Агоштон,
Зора Поповић, Бошко Раковић, Весна Стојаковић Савићевић, Љиљана Дупор,
Рената Крчмар, Сениша Милошевић, Снежана Радосављевић, Снежана Рунић,
Аница Ничић, Бранка Николић*

вилно и тачно достављање периодичних обрачуна и извештаја надлежном заводу за јавно здравље; исправност финансијског плана, периодичног и завршног рачуна, као и реализацију пописа имовине Института.

Послове шефа Одсека за финансијске послове обављали су Ранко Кнежевић, Љубица Мартиновић, Слободан Поповић и сада Мирјана Лазаревић, дипломирани економисти. Службом за немедицинске послове руководила је Славка Лакићевић, а од фебруара 2013. године послове шефа Службе обавља Бранка Николић, дипломирани економиста. Запослени у Служби: Ивана Гавриловић, пословни секретар, Вера Јаковљевић, технички секретар, Јелена Мирић Оџић, Марко Јаковљевић. У Правној служби раде: Зора Поповић, Ранка Црногорац; у Техничкој служби раде: Сениша Милошевић, Бошко Раковић, Раденко Божић, Снежана Радосављевић, Аница Јовић, Душанка Нинковић, Гордана Бјелић и Гордана Грегковић, а у Економско-финансијској служби раде: Мирјана Лазаревић, Љиљана Дупор, Весна Стојаковић Савићевић, Снежана Рунић, Аница Ничић, Снежана Агоштон, Рената Крчмар и Весна Тодоровић.

Улога Института у реформи заштите менталног здравља

Институт за ментално здравље значајно доприноси реформи заштите менталног здравља у Србији. То је чинио и у периоду кризних година у земљи и региону које су довеле до пораста преваленције менталних поремећаја и понашања у Србији за 13,5% за неколико година, чинећи их другим највећим проблемом јавног здравља. Због дуготрајних тешких околности систем здравствене заштите суочио се са многобројним тешкоћама и изазовима.

Документ „Национална политика у области менталног здравља“ производ је рада експерата Националне комисије за ментално здравље (НКМЗ), установљене у јануару 2003. године од стране Министарства здравља Републике Србије. Комисијом је руководила проф. др Душица Лечић Тошевски. Документ представља део активности у оквиру регионалног пројекта Пакта за стабилност Југоисточне Европе „Јачање социјалне кохезије преко интензивирања служби за ментално здравље у заједници“ у којем је учествовало девет земаља. Припрема овог документа урађена је кроз активности НКМЗ које су започете после политичких промена у земљи и после процене законодавног оквира за заштиту особа са проблемима менталног здравља.

Иницирана је и реформа заштите менталног здравља, са два циља: припрема националне стратегије развоја заштите менталног здравља са Акционим планом за њено спровођење, коју је усвојила Влада Републике Србије 18. јануара 2007. године („Службени гласник РС“, бр. 8/07) и припрема Закона о заштити лица са менталним сметњама. Стратегија је објављена на српском и енглеском језику, а од стране СЗО високо је оцењена и била пример другим земљама учесницама пројекта.

Стратегија развоја заштите менталног здравља промовисала је предности садашње организације заштите менталног здравља у Републици Србији, и то:

- а) Равномерну територијалну покривеност стационарним психијатријским службама (посебно истичемо важност постојања психијатријских постеља – одељења у општим болницама).
- б) Добро образован стручни кадар.
- в) Мали проценат институционализованих пацијената (у поређењу са другим европским земљама), у тренутку отпочињања реформе у области заштите менталног здравља.
- г) Постојање психијатријских служби на нивоу примарне здравствене заштите.
- д) Релативно добру развијеност психосоцијалне оријентације у заштити менталног здравља, са дневним болницама и клиникама у већини великих градова у Републици Србији.
- ђ) Постојање психосоцијалних програма разних удружења.

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05, 75/05 – исправка, 101/07 и 65/08), Влада РС донела је „Стратегију за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената“ у којој је активно учествовала НКМЗ.

Овом стратегијом тежи се достизању највишег нивоа квалитета рада и безбедности пацијената у Републици Србији. Примена ове стратегије имала је циљ да смањи неуједначен квалитет здравствених услуга, време чекања на медицинске процедуре и интервенције, незадовољство корисника пруженим здравственим услугама и др.

Стратегијом је дефинисано пет стратешких циљева, тако да сваки од њих има своје специфичне циљеве као и мере и активности за њихову реализацију. Стратешки циљеви су:

- Стварање услова да корисници-пацијенти буду у средишту система здравствене заштите.
- Унапређење стручног знања здравствених радника и јачање свести о значају сталног унапређења квалитета здравствене заштите и развијање специфичних знања и вештина.
- Стварање услова који промовишу културу сталног унапређења квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената у здравственим установама.
- Обезбеђење сигурности, безбедности и исплативости здравствених технологија.
- Обезбеђивање финансијских подстицаја за стално унапређење квалитета здравствене заштите и безбедности пацијената.

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05 и 71/05), Влада доноси „Стратегију за развој и здравље младих“.

Ову стратегију израдила је Радна група за развој и здравље младих, коју је формирало Министарство здравља Републике Србије 2003. године, као документ од националног значаја, који је обухватио циљеве, активности и очекиване резултате у унапређењу здравља младих, укључујући оспособљавање младих за бригу о сопственом здрављу. Радну групу чинили су запослени у Институту за ментално здравље: др Петар Настасић, др Милица Пејовић Милованчевић и др Оливер Видојевић. Стратегија подразумева и унапређење квалитета, ефикасности и доступности здравствене заштите.

Главни правци Стратегије су успостављање националних приоритета у области здравља младих, креирање активности у области унапређења здравља, посебно оних чији су носиоци млади, померање тежишта активности са болести на детерминанте здравља и факторе ризика као узроке оболевања и превремене смртности и др.

На основу члана 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС“, бр. 55/05 и 71/05 – исправка, 101/07 и 65/08), 2008. године Влада РС донела је „Националну стратегију за заштиту деце од насиља“. У изради Националне стратегије учествовале су др Вероника Ишпановић Радојковић, др Милица Пејовић Милованчевић и правник Славка Лакићевић.

На основу података из описа и анализе стања о насиљу над децом у РС, издвојених приоритетних проблема и чврстог опредељења за поштовање права сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља истакнута су два општа стратешка циља:

- развој безбедног окружења у којем ће бити остварено право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља,
- успостављање националног система превенције и заштите деце од свих облика злостављања, занемаривања и искоришћавања.

Закон о заштити лица са менталним сметњама усвојила је Народна скупштине Републике Србије 22. маја 2013. године и објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр. 45/13. Овакав закон постоји само у двадесет земаља Европе. Његово доношење обавеза је и свих земаља Пакта за стабилност Балкана и Југоисточне Европе, а постало је обавеза и свих земаља Европе које су чланице Светске здравствене организације после министарске конференције о менталном здрављу која је одржана 2005. године у Хелсинкију. На тој конференцији сви министри европских земаља чланица СЗО потписали су Декларацију о менталном здрављу и Акциони план, и на тај начин су се обавезали да ће се заложити да њихове владе донесу закон о заштити лица са менталним сметњама. У изради Закона учествовала је НКМЗ. Завршну верзију припремило је МЗ, после усклађивања са осталим законима.

Институт за ментално здравље учествовао је и у две антистигма кампање јер је дестигматизација психијатријских болесника издвојена као значајан корак у реформи.

1. Уз подршку Caritas-а Италије и СЗО 2004. године организована је кампања „Уједињене боје душе“. У кампању су били укључени лекари, здравствени сарадници, невладине организације и пацијенти.
2. Уз подршку хуманитарне организације Caritas заједно са Министарством здравља Републике Србије 2009. године покренута је антистигма кампања под називом „И ја имам парво“.

Сарадња са Светском здравственом организацијом – Колаборативни центар

Од оснивања Институт је имао интензивну сарадњу са СЗО. Идеја и сан проф. Предрага Каличанина били су да Институт постане колаборативни центар. Проф. Каличанин је годинама припремао документа и именовање Института је било заказано. Нажалост, до именовања није дошло – оно је заустављено због санкција УН.

Да би се остварила идеја проф. Предрага Каличанина, поново су припремљена сва неопходна документа. После строге процене, а и вишегодишње сарадње са СЗО (учешће проф. Душице

Лечић Тошевски у припреми Хелсиншке декларације и Акционог плана за заштиту менталног здравља на конференцијама СЗО) Институт за ментално здравље 2009. године постао је Колаборативни центар Светске здравствене организације (КЦ СЗО) (*Collaborating Centre for Mental Healthcare Force Development*). Захваљујући значајном доприносу, наша установа је 2013. године, после процене предлога нових активности, септембра 2017. године поново изабрана за вршење ове функције. На челу Колаборативног центра ИМЗ је академик Душица Лечић Тошевски.

У оквиру улоге Колаборативног центра Светске здравствене организације (СЗО), од стране ИМЗ формирано је неколико група активности које обухватају значајне елементе заштите менталног здравља у Србији.

Прва група активности односи се на едукацију лекара примарне здравствене заштите (ПЗЗ) у циљу олакшања и побољшања рада у области менталног здравља. Овај модул обављан је кроз побољшање знања, разумевања теоретских концепата заштите менталног здравља, што подразумева дијагностику, лечење и праћење пацијената. ИМЗ је организовао велики број семинара за стручњаке ПЗЗ, медицинске сестре и техничаре.

Друга група активности сваке године односила се на унапређење рада са породицама особа са менталним поремећајима. Обављана је едукација психолога и социјалних радника у оквиру надлежних центара за социјални рад, са циљем побољшања приступа у раду са особама са менталним поремећајем, у циљу дестигматизације, подршке у интеграцији ових особа и њихових породица у социјално окружење. На тај начин спајају се систем здравствене и социјалне заштите (програм „Системски приступ породицама са чланом са менталним поремећајем у оквиру система социјалне заштите“). У самом Институту за ментално здравље формиране су психоедукативне и супортивне групе за породице чији члан има ментални поремећај (родитељи деце која су имала прву психотичну епизоду, давање подршке особама са менталним поремећајем које су и саме родитељи). У оквиру овог модула, обављане су и истраживачке активности родитељског функционисања и менталних поремећаја. Током 2015. године организован је и програм едукације запослених у домовима социјалне неге.

Следећа група активности односи се на ментално здравље деце и адолесцената, и то у више модула, са фокусом на злостављање и занемаривање деце. Активности су се вршиле кроз мултицентричне пројекте, објављивање *Приручника за примену јојсебној јројџокола система здравствене заштитџе за заштитџу деце од злостављања и занемаривања*, учешће на регионалним конференцијама, као и кроз истраживање. Тако је 2015. године наша установа учествовала у истраживању „Како побољшати ефикасност служби у идентификацији, пријављивању и обради случајева насиља над децом“, које је спровео SeConS. На тај начин добијене су прецизне информације о недостацима система по питању препознавања, пријаве, као и решавања случајева злостављања и занемаривања деце, што је омогућило постављање конкретних задатака и циљева. Поред тога, Институт је у сарадњи са Институтом за јавно здравље, имао значајну улогу у формирању инструмената за прикупљање података, као и за развој софтвера који олакшава прикупљање и анализу података о злостављању и занемаривању деце, који долазе из свих релевантних здравствених институција у Србији. У оквиру пројекта „Успостављање одрживог система пријављивања

злостављања и занемаривања деце, при здравственом систему Републике Србије“ током 2013. године развијене су савремене методе за прикупљање и пријављивање. Резултати овог пројекта утицали су на доношење нових закона са темом пријаве злостављања и занемаривања деце. Скоро све здравствене установе у Србији формирале су тимове који се специфично баве пријавом и праћењем постојања злостављања и насиља према деци.

Други модул активности везане за ментално здравље деце односио се на побољшање рада система ПЗЗ везаног за рани развој деце и развојне тешкоће. Овај део активности обављен је у сарадњи са Удружењем педијатара Србије и односио се како на боље препознавање раних развојних тешкоћа тако и на рад са родитељима деце са развојним тешкоћама. Примена овог програма довела је до значајних промена у свакодневној пракси педијатара у ПЗЗ. У креирање и извођење програма били су укључени доц. др Милица Пејовић Милованчевић, др Ненад Рудић, др Оливера Алексић Хил, Душанка Калањ, дипл. социјална радница, доц. Јелена Радосављев Кирћански, клинички психолог.

Један од значајних програма КЦ СЗО у оквиру ИМЗ је и едукација лекара ПЗЗ за идентификацију и дијагнозу алкохолизма. У оквиру програма ИМЗ и СЗО остварено је неколико значајних активности. Успешно је имплементиран програм под називом „Одговорно пијење“ аутора прим. др Ивице Младеновића. Објављен је водич који је промовисан у више градова Србије, као и у свим већим штампаним и електронским медијима.

КЦ СЗО Института за ментално здравље је сарађивао са Пактом за стабилност Југоисточне Европе, „*Strengthening the Capacity of the Mental Health Professionals and Capacities of the Users Associations*“.

У оквиру новог четворогодишњег циклуса планиране активности су: истраживање доступних података о злостављању и занемаривању деце и организација нових података путем побољшаног и стандардизованог система пријављивања у региону; едукација здравствених радника и сарадника о злостављању/занемаривању деце у складу с новим протоколом и новим законима; допринос раду СЗО на адолесцентном менталном здрављу – прилагођавање организације психолошке и психијатријске заштите популацији адолесцената, у складу са препорукама СЗО, са фокусом на заштиту у заједници; наставак пружања подршке породицама са чланом са менталним поремећајем, уз едукацију и лекара ПЗЗ у тој области, као и наставак рада са особама које су родитељи и имају ментални поремећај.

Награде Института

Институт за ментално здравље препознат је у иностранству као лидер у заштити менталног здравља. У марту 2014. године Сократов комитет за едукацију и науку из Оксфорда прогласио је Институт за најбољи регионални центар за едукацију и добио лиценцу за период од пет година (до 2019. године). Исте године World Confederation of Business из Хјустона, САД, прогласила је Институт лидером у пословању.

Психијатрија данас

Институт за ментално здравље је 1969. године покренуо издавање часописа *Анали Завода за ментално здравље* са циљем бољег међусобног упознавања неуропсихијатара и стручњака из других профила ангажованих у заштити и унапређењу менталног здравља.

Први одговорни уредник *Анала Завода за ментално здравље* била је проф. Славка Морић-Петровић, главни уредник проф. Предраг Каличанин, а технички уредник проф. Љубомир Ерић. Редакциони колегијум чинили су Милица Јојић, Милица Маринков, Миран Мехле, Петар Милосављевић, Томислав Седмак и Невенка Тадић. Техничку подршку пружала су и два стално запослена лектора.

Током 1977. године *Анали Завода за ментално здравље* променили су име у *Психијатрија данас*. Формира се Издавачки савет у саставу: Душан Брезник, Јован Вељковић, Славка Морић-Петровић, Александар Прелић и Веселинка Шушић, одговорни уредник је и даље проф. Славка Морић-Петровић, а главни уредник проф. Љубомир Ерић. Часопис је тада излазио четири пута годишње и именован је редакциони колегијум од 20 чланова, састављен од истакнутих стручњака у области менталног здравља. Од 1980. *Психијатрија данас* је и званичан часопис Удружења психијатара Југославије.

У наредним годинама *Психијатрија данас* наставља да излази два пута годишње, а по потреби објављује тематске бројеве и прилоге у оквиру редовних свезака. У *Психијатрији данас* објављују се радови из психијатрије, психологије и сродних дисциплина. Часопис објављује оригиналне радове у виду прегледних и истраживачких радова, приказе случајева, опште и специјалне радове, приказе књига и писма уредника. До 1997. године главни уредник био је проф. Предраг Каличанин, а од 1997. године проф. Душица Лечић Тошевски. Редакциони колегијум броји 36 угледних домаћих и светских стручњака. Часопис је индексиран у следећим базама података: PsycInfo, Psychological Abstracts, Ulrich's International Periodicals Directory, SCI Index и EBSCO.

На основу мишљења Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије од 2001. године *Психијатрија данас* је публикација од посебног интереса за науку и припада категорији националних часописа од значаја у области медицинских и хуманистичких наука.

Психијатрија данас је званични часопис Удружења психијатара Србије. Од 2012. часопис је доступан преко сајта Института за ментално здравље или SCI Indexа и може се дистрибуирати у едукативне и некомерцијалне сврхе (часопис је у режиму отвореног приступа).

ПУБЛИКАЦИЈЕ ИНСТИТУТА

Књиге

1. Славка Морић-Петровић, Предраг Каличанин: *Социјална њсихијатрија (њоследњломска настјава V)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
2. Невенка Тадић: *Психотерапија (социјална њсихијатрија, њоследњломска настјава II)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
3. Љубомир Ерић, Душан Петровић: *Социјална њсихијатрија (њоследњломска настјава IV)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
4. Милан Поповић: *Основи њсихотерапије (социјална њсихијатрија, њоследњломска настјава IV)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
5. Мирослав Антонијевић: *Социотерапија (социјална њсихијатрија, њоследњломска настјава V)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
6. Предраг Каличанин, Љубомир Ерић: *Испраживачки рад у њсихијатрији (социјална њсихијатрија, њоследњломска настјава VI)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1976.
7. Драгослав Ерцеговац: *Психомоторна еџилеџија*. Удружење публициста Београда, Београд, 1980.
8. *Библиографија Инстџиџиџа за ментално здравље од 1963 до 1982. године*. Институт за ментално здравље, Београд, 1983.
9. Светомир Бојанин: *Приручник за џроцену њсихомоторној развоја дејџеџа*. Институт за ментално здравље, Београд, 1984.
10. Светомир Бојанин, Ковачевић Д.: *Приручник за џроцену њсихомоторној развоја џредшколске деџе*. Институт за ментално здравље, Београд, 1984.
11. Јовица Потребић: *Основи алкохолизма*. Институт за ментално здравље, Београд, 1985.
12. Предраг Каличанин: *Бихејвиорална терапија*. Институт за ментално здравље, Београд, 1991.
13. Предраг Каличанин, Јован Букелић, Вероника Ишпановић, Душица Лечић Тошевски: *Стресови раџа*. Институт за ментално здравље, Београд, 1994.
14. Предраг Каличанин, Јован Букелић, Вероника Ишпановић, Душица Лечић Тошевски: *Стресови раџа и санкџија*. Институт за ментално здравље, Београд, 1994.
15. Предраг Каличанин, Душица Лечић-Тошевски, Ирида Петковић: *Традиционална и научно медицина – џрихваџање и инџеџраџија*. Институт за ментално здравље, Европски центар за мир и развој Универзитета за мир Уједињених наџија, Савезни завод за здравствену заштиту, Београд, 1993.

16. Предраг Каличанин, Душица Лечић-Тошевски, Јован Букелић, Вероника Ишпановић-Радојковић (уредници): *Здравље њод санкцијама*. Институт за ментално здравље, Београд, 1994.
17. Predrag Kalicanin, Jovan Bukelic, Veronika Ispanovic Radojkovic, Dusica Lecic Tosevski: *The Stresss of War*. Institute of Mental Health, 1994.
18. Kalicanin P., Bukelic J., Ispanovic Radojkovic V., Lecic Tosevski D.: *The Stresss of War and Sanctions*. Institute of Mental Health, 1994.
19. Предраг Каличанин, Душица Лечић Тошевски: *Књиџа о сџресу*. Медицинска књиџа, Београд, 1994.
20. Хилтон Дејвис: *Савешовање родитеља хронично оболеле или деце омењене у развоју*. Београд, 1995.
21. Јован Букелић: *Дроја у школској клуџи*. Веларта, Београд, 1995.
22. Предраг Каличанин, Душица Лечић-Тошевски: *Дејресије*. Медицинска књиџа, Београд, 1995.
23. Јован Букелић: *Социјална џсихијатрија 1 (џсихопатологија)*. Институт за ментално здравље, Београд, 1996.
24. Жарко Мартиновић: *Еџилеџије*. Дечје новине, Горњи Милановац, 1997.
25. Ивана Тимотијевић: *Принципи фармакотерапије*. Институт за ментално здравље, Београд, 1998.
26. Предраг Каличанин: *Психијатрија у служби сџанизације и џеноцида*. Институт за ментално здравље, Београд, 1999.
27. Смиљка Поповић-Деушић: *Проблеми менталној здравља деце и адолесценатиа*. Београд, 1999.
28. Жарко Мартиновић: *Главобоље. Неуроџихобиологија, класификација и лечење*. ЈУКН, Београд, 1999.
29. Ксенија Ковачевић, Душанка Добрашиновић: *Психијатријска здравсџвена неџа*. Институт за ментално здравље, Београд, 1999.
30. Надежда Крстић: *Основи развојне неуроџихологије*. Институт за ментално здравље, Београд, 1999.
31. Андреа Краигхер-Гузина: *Сейарациона анксиозност, џоремењаџи емоционалној везивања и неуроџичност деце*. Институт за ментално здравље, Београд, 1999.
32. Бранко Ђорић: *Људи џоворе – Морал и џсихијатрија, Савремени човек и савремена џсихијатрија*. Институт за ментално здравље, Београд, 1999.
33. Виола Повше-Ивкић, Тања Говедарица: *Практикум оџише дефектџолошке дијагносџике*. Институт за ментално здравље, Београд, 2000.

34. Davis Hilton и сар.: *Primary Health Care Worker Training Manual*. Институт за ментално здравље, Београд, 2000.
35. Јован Букелић: *Социјална психијатрија*. Институт за ментално здравље, Београд, 2000.
36. Бранко Ђорић: *Људи њоворе – заблуде у психијатрији*. Институт за ментално здравље, Београд, 2000.
37. Hilton Davis и сар.: *European early promotion project – Primary health care worker training manual*. Институт за ментално здравље, Београд, 2000.
38. Предраг Каличанин, Драгослав Ерцеговац: *Психијатрија – дијагностика*. Медицински факултет Универзитета у Београду, Институт за ментално здравље, Београд, 2001.
39. Предраг Каличанин, Душан Петровић: *Приручник о стресу*. Крамер принт, Београд, 2001.
40. Зорка Лопичић: *Сујервизија у психоаналитичкој психотерапији*. Институт за ментално здравље, Београд, 2002.
41. Зора Петровић: *Приручник за рад медицинске сестре-техничара у психијатрији*. Београд, Институт за ментално здравље, 2002.
42. Љубомир Ерић: *Психотерапија*. Медицински факултет, Београд, 2002.
43. Предраг Каличанин: *Клиничка психијатрија*. Институт за ментално здравље, Београд, 2003.
44. Тијана Јанкулов-Путник, Јелена Пушица-Тасић: *Спазе ка менталном здрављу*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
45. Жарко Мартиновић: *Лечење епилепсије*. Веларта, Београд, 2005.
46. Жарко Мартиновић: *Главобоље. Класификација и лечење*. УКНСЦГ, Београд, 2006.
47. Љубомир Ерић: *Психотерапија*, Институт за ментално здравље, III издање, Београд 2006.
48. Горан Лажетић: *Интернет – њододар или њодичињени*. Институт за ментално здравље, Београд, 2006.
49. Ивана Тимотијевић: *Литијум и афективни њоремењаји*. Институт за ментално здравље, Београд, 2007.
50. Даница Бошковић-Ђукић, Вера Трбић: *Прихватити да знаије – њриручник за њомоћ њородици*. Институт за ментално здравље, Београд, 2007.
51. Ивица Младеновић: *Морално расуђивање у алкохоличарској њородици – компаративна анализа адолесценатна и њихових родителја*. Задужбина Андрејевић, Београд, 2008.
52. Ивица Младеновић: *Моралност у алкохоличарској њородици*. Задужбина Андрејевић, Београд, 2008.
53. Зоран Станковић, Вера Трбић, Петар Настасић, Ивица Младеновић: *Дијагностичко-терапијске смернице у алкохолизму*. Институт за ментално здравље, Београд, 2009.

54. Жарко Мартиновић: *Клиничка електироенцефалографија*. Научна КМД, Београд, 2009.
55. Жарко Мартиновић: *Главобоље*. Завод за уџбенике, Београд, 2010.
56. Загорка Брадић, Душица Лечић Тошевски (уредници): *Превенција самоубиства и самоубилачкој њонашања младих; љриручник*. Институт за ментално здравље, Београд, 2010.
57. Милица Пејовић Милованчевић, Душица Лечић Тошевски: *Превенција насиља деце и младих; љриручник*. Институт за ментално здравље, Београд, 2010.
58. Горан Лажетић: *Алкохолизам и наркоманија*. Институт за ментално здравље, Београд, 2011.
59. Марија Митковић: *Злостављање у дејинствиву и адолесценцији као фактор ризика за њовећану склоности одрасле особе ка злостављању деце*, Графонин д.о.о., 2011.
60. Душица Лечић Тошевски, Чедо Миљевић, Цветана Црнобарић: *Анђийсихойици – 60 љодина клиничке љраксе*. Хемофарм, 2011.
61. Душица Лечић Тошевски, Славица Ђукић Дејановић, Чедо Миљевић, Цветана Црнобарић, Милица Пејовић Милованчевић, Горан Михајловић, Александар Дамјановић, Александра Недић, Албина Станојевић, Богданка Чабак, Слободан Симић: *Национални водич добре клиничке љраксе за лечење дејресије*. АЗУС, Министарство здравља, 2012.
62. Светомир Бојанин, Смиљка Поповић Деушић: *Психијаљрија развојној доба*. Институт за ментално здравље, Београд, 2012.
63. Милица Пејовић Милованчевић, Душанка Калањ, Теодора Минчић (уредници): *Приручник за љрмену љосебној љрољокола система здравствене зашђиите за зашђиитиу деце од злостављања и занемаривања*. Институт за ментално здравље, Београд, 2012.
64. Горан Лажетић, Ивица Младеновић: *Изљубљени у вирљуелном свељу – зависности од инљернетљ и видео иљара, са љераиљјским љриручником*. Институт за ментално здравље, 2013.
65. Душица Лечић Тошевски, Славица Ђукић Дејановић, Чедо Миљевић, Милица Пејовић Милованчевић, Горан Михајловић, Александар Дамјановић, Олга Живановић, Савета Драганић Гајић, Оливера Вуковић, Албина Станојевић, Јасмина Грозданов, Богданка Чабак: *Национални водич добре клиничке љраксе за лечење схизофреније*. Министарство здравља РС, Институт за јавно здравље, 2013.
66. Ивица Младеновић и сар.: *Одљоворно љијење*. Институт за ментално здравље, 2014, 2016.
67. Ивица Младеновић, Горан Лажетић: *Зависности од коцкања – са љераиљјским љриручником*, Чигоја штампа, Београд, 2014.
68. Горан Лажетић, Ивица Младеновић: *Алкохолизам – љрољрамско лечење у хосљиљалним условима*, Шпринт, Београд, 2016.

Стручни преводи (преводи књига)

1. Предраг Каличанин, Вероника Ишпановић Радојковић, Димитрије Миловановић, Јован Букелић (уредници): *ICD-10 Класификација менталних поремећаја и поремећаја понашања – Клинички описи и дијагностичка упућива*. Завод за уџбенике и наставна средства, Београд, 1992.
2. Предраг Каличанин, Јован Букелић, Вероника Ишпановић, Душица Лечић-Тошевски (уредници): *СЗО – Запшћипа менталног здравља избелица*. Институт за ментално здравље, Београд 1993.
3. Предраг Каличанин, Јован Букелић, Вероника Ишпановић, Душица Лечић-Тошевски (уредници): *СЗО – Психосоцијалне последице несрећа – превенција и вођење*. Институт за ментално здравље, Београд 1993.
4. Ауер С., Видановић И., Мићић В., Митровић А., Лечић Тошевски Д., Тодоровић Л.: *Како помоћи избелицам*. Институт за социјалну политику, Београд, 1994.
5. Предраг Каличанин, Душица Лечић Тошевски, Владимир Јовић: *Упућива за дијагностику и вођење менталних поремећаја у примарној запшћипи*. МКБ-10 Поглавље V, верзија за примарну запшћипу. Институт за ментално здравље, СЗО, Београд, 1997.
6. Предраг Каличанин, Душица Лечић Тошевски, Вероника Ишпановић-Радојковић, Јован Букелић: *МКБ-10 класификација менталних и бихевиоралних поремећаја – дијагностички критеријуми за исцраживање*. СЗО, Завод за издавање уџбеника, Београд, 1998.
7. Душица Лечић Тошевски, Вероника Ишпановић-Радојковић, Ивана Тимотијевић: *Извештај о светском здрављу 2001: Ментално здравље – ново разумевање, нова нада*. СЗО, Институт за ментално здравље, Београд 2003.
8. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: приручник за стручњаке запслене у медијима*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
9. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: приручник за лекаре опште медицине*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
10. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: приручник за наставнике и остало школско особље*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
11. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: приручник за здравствене раднике у примарној здравственој запшћипи*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
12. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: како започети стручни рад са ожалостенима*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.

13. Душица Лечић Тошевски и сар.: *СЗО – Превенција самоубиства: приручник за службенике зашвора*. Институт за ментално здравље, Београд, 2005.
14. Предраг Каличанин, Душица Лечић Тошевски: *Учешћива за дијагностику и вођење менталних поремећаја у примарној здравственој заштити МКБ-10*. Институт за ментално здравље, СЗО, Београд, 2005.
15. Норман Сарториус. *Стазе и учешви медицине* (уредник Душица Лечић Тошевски). Институт за ментално здравље, Слш, Београд, 2016.

Докторске дисертације

1. Славка Морић-Петровић: *Неурисихијапријске карактеристике монолизма у Србији*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1965.
2. Предраг Каличанин: *Епидемиолошки аспекти шизофреније у Београду*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1970.
3. Душан Петровић: *Дейресивна стања у старијих особа*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1972.
4. Невенка Тадић: *Психологија и исихопатологија покушаја самоубиства код деце и омладине*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1973.
5. Љубомир Ерић: *Методи процењивања страха и анксиозности у исихијатрији*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1974.
6. Петар Милосављевић: *Психолошки и исихопатолошки аспекти породичне сирруктуре шизофрених болесника*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1974.
7. Мирослав Антонијевић: *Психозе лувонемих*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1975.
8. Светомир Бојанин: *Дисграфија деце млађе школској узраси као диспраксичка појава*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1976.
9. Драгослав Ерцеговац: *Клиничке и електроенцефалографске особености мешовите епилепсије са исихоморним и тран мал нападима*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1976.
10. Бранко Гачић: *Породична терапија у лечењу алкохолизма*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1977.
11. Предраг Видојковић: *Социодемографске, клиничке и неке епидемиолошке карактеристике исихоза на одручју реиона Ниш*. Медицински факултет Универзитета у Нишу, 1980.

12. Ковиљка Радловић: *Утицај психомоторне организованости лако ментално заостале деце на прилежност и успех у школи*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду, 1981.
13. Вероника Ишпановић: *Тонично-постурална психомоторна и сазнајна организованост у деце са развојном конструктивном диспраксијом*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1982.
14. Марко Муњиза: *Нека социјално-психијатријска обележја афективних психоза у Београду*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1982.
15. Ивана Тимотијевић: *Клинички и биохемијски модел афективних психоза и примена литијума*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1983.
16. Зоја Вулетић: *Алкохоличарски породични систем и његов утицај на психички и социјални развој деце*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1984.
17. Петар Опалић: *Теоријске основе и феноменолошко-евалуацијско истраживање егзистенцијалистичких аспеката групе психотерапије*. Филозофски факултет Универзитета у Београду, 1986.
18. Томислав Седмак: *Терапијска заједница као метода лечења алкохоличара токсикомана*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1988.
19. Марклена Ивановић: *Експресија емоција у породицама пацијената са најчешћим типовима шизофреније и утицај на ток болести*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1989.
20. Ненад Рајшић: *Интегрирална основна активност електроенцефалограма код епилепсија*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1989.
21. Иван Димитријевић: *Утицај системске породичне терапије алкохолизма на развојни животињи циклус породице*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1990.
22. Ирида Петковић: *Психосоцијални проблеми адолесцената са епилепсијом*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1990.
23. Душица Лечић-Тошевски: *Дистимични поремећај – психологија и веза са поремећајима личности*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1993.
24. Смиљка Поповић-Деушић: *Клиничко-еидемиолошка истраживања поремећаја деце и омладине у урбаној средини*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1994.
25. Надежда Крстић: *Неуропсихолошка анализа поремећаја функције јажење у деце са развојним и органским дискоинтезивним синдромима*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1996.
26. Бранко Ђорић: *Упоредна анализа исхода појединих облика кућног лечења као метода у третману и праћењу психичких болесника*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1996.

27. Петар Настасић: *Трансгенерацијска трансмисија и фенограм – импликација за дијагностичку и третман породице*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1997.
28. Милица Пејовић Милованчевић: *Континентни аспекти моралног расуђивања код деце с поремећајима понашања*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1998.
29. Снежана Бранковић: *Генетички савети и пренајална дијагностика у ревизији хромозомских синдрома*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2000.
30. Богдан Дракулић: *Временске карактеристике трауматског искуства и субјективни доживљај времена у посттрауматском стресном поремећају*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2004.
31. Снежана Филиповић: *Евалуација групе терапије адолесцената из породице алкохоличара*. Филозофски факултет у Београду, 2007.
32. Вера Трбић: *Психосоцијални фактори повезани са алкохолизмом особа мушкој и женској пола*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2008.
33. Маја Миловановић: *Квалитивни животи нацијената са епилепсијом*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.
34. Светлана Здравковић: *Развојне перцептивне психотерапеутичког процеса у аналитичкој психологији*. Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2012.
35. Весна Дуканац: *Повезаност социопатолошких појава и психопатологије адолесцената са структуром личности родитеља и породичним функционисањем*. Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, 2013.
36. Оливера Вуковић: *Утицај димензија личности на кардиоваскуларну реактивност код пацијената са дијагнозом коронарне болести*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2014.
37. Бојана Пејушковић: *Посттрауматски стресни поремећај – предиктори развоја и опоравка*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2014.
38. Наташа Љубомировић: *Примена социјалне групе рада у локалној заједници*. Факултет политичких наука Универзитета у Београду, 2014.
39. Амир Пељто: *Значај интензивне симптома дејесије код пацијената оболелих од схизофреније у односу на фазу болести*. Медицински факултет Универзитета у Крагујевцу, 2014.
40. Јелена Радосављевић Кирћански: *Емоционални и бихевиорални проблеми адолесцената изложених насиљу у заједници*. Филозофски факултет у Београду, Одсек за психологију, 2014.
41. Марија Митковић Вончина: *Психосоцијални и психопатолошки чиниоци склоности ка понављању злостављања деце у следећој генерацији*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2015.

42. Милутин Костић: *Ујврђивање ѿвезаносћи релеванћних ѿнећских ѿолиморфизама и налаза нуклеарне маћнећне резонанце мозіа код ѿацијенаћа са дећресивним ѿоремећајем*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2016.
43. Маја Милосављевић: *Преваленца ѿосћћтраумаћској сћресној ѿоремећаја (ПТСП) у ѿосћћарћалном ѿериоду и ѿећова веза са нивоом корћизола у крви*. Медицински факултет Универзитета у Крагујевцу, 2016.
44. Ана Подгорац: *Корелација налаза ћранскранијалној ућћразвучној ѿрећледа церебралних арћерија и клиничке слике код особа са ећизодичним ѿримарним ѿавобољама*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2017.

Магистарски радови

1. Милан Поповић: *Грућна ѿсихотераћија као једна од мећода лечења схизофрених болесника у болничким условима*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1971.
2. Живана Лаћа: *Рині хромозом у хуманој ѿоћулацији – анализа једној случаја са Д13Р*. Лабораторија за хуману генетику Завода за ментално здравље, 1972.
3. Марко Мућиза: *Инцидентија и ѿревалентија афекћивних ѿсихоза у Беоћраду од 1966. до 1971. године*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1974.
4. Ивана Тимотијевић-Марковић: *Улоћа и значај биохемијских и неурофизиолошких ѿоказатеља у евалуацији дећресивних сћћања*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1977.
5. Петар Опалић: *Катећорија самореализације и ћрућна ћтераћија*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1978.
6. Андреја Краигхер-Гузина: *Појам анскиозносћи одвајања, ѿена улоћа и значај у дећјој ѿсихијатрији*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1980.
7. Снежана Бранковић: *Квалићативна и кванћићативна обележја дермаћоћлифа у особа са хромосомским аберацијама и у ѿихових сродника*. Медицински факултет, Универзитета у Београду, 1981.
8. Марклена Ивановић: *Психосоцијалне каракћерисћике алкохоличарској брака*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1983.
9. Татјана Поповић-Василић: *Рећсћтар алкохоличара и ѿихов значај*. Стоматолошки факултет у Загребу, 1985.
10. Ненад Рајшић: *Значај вишечасовној рећсћровања ЕЕГ-а у диференцијалној дијаћнози елекћроконвулзивних сћћања*. Центар за мултидисциплинарне студије Универзитета у Београду, 1985.

11. Ирида Петковић: *Обезвређивање личности у делима Фројда, Јунга и Адлера*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1986.
12. Надежда Крстић: *Оштрењења концепцијалној мишљења код деце са лезијама ЦНС*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1987.
13. Смиљка Поповић-Деушић: *Психички поремећаји деце и омладине на територији општинске Спацијалне Медицине*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1988.
14. Зоран Станковић: *Проблеми младих везаних за алкохол*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1988.
15. Бранко Ђорић: *Упоредна вредност визуелне и компјутерске обраде ЕЕГ сигнала у изражавању менталних поремећаја*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1990.
16. Богдан Дракулић: *Етички аспекти комуникације и манипулације ирационалним у групи*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1991.
17. Дејан Мандић: *Општа доживљаја телесних промена у току психотерапије*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1994.
18. Милица Пејовић Милованчевић: *Moral development, self-understanding and forgiveness: comparison between aggressive and prosocial children*. University of Notre Dame, Indiana, USA, 1995.
19. Мирјана Јовановић: *Упоредна анализа дијагностичких критеријума хиперкинетског синдрома код деце*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1996.
20. Весна Дуканац: *Крос-културални аспекти личности*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1996.
21. Дејан Радојковић: *Презентација и неуролошки поремећаји младих*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1997.
22. Наташа Љубомировић: *Психичке последице стрессова раја код адолесцената*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1997.
23. Оливера Алексић: *Однос субклиничких епилептиформних изражења и когнитивних поремећаја деце*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1998.
24. Сара Димић: *Димензије личности код особа са посттравматским стресним поремећајем*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1998.
25. Снежана Филиповић: *Агресивност деце у породици алкохоличара*. Факултет политичких наука Универзитета у Београду, 1998.
26. Благоје Куљић: *Утицај хроничног стресса на неуроендокрини одговор на бласни повреду*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1998.
27. Маја Миловановић: *Епидемиолошко-клиничка студија примарних главобоља у деце и адолесцената*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2002.
28. Невенка Будер: *Психомоторна епилепсија: морфолошке промене на ЦТ мозга и корелација са ЕЕГ налазима и клиничком сликом*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2003.

29. Светлана Здравковић: *Психодинамички аспекти женској у аналитичкој психологији и личном професионалном искуству*. Филозофски факултет Универзитета у Београду, 2003.
30. Јелена Радосављевић: *Стресс родитељства код мајке и фактори ризика за психосоцијални развој деце*. Филозофски факултет у Београду, Одсек за психологију, 2004.
31. Тања Адамовић: *Психо-социјалне карактеристике суруђа алкохоличара и њихових примарних породица*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2006.
32. Оливера Вуковић: *Анализа односа феномена жудње и димензија личности код алкохолних зависника: полне разлике*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2006.
33. Љубица Замуровић-Дунђеровић: *Молекуларно-генетичка анализа гена код пацијената оболелих од шизофреније: TH01, RAI1 и PCQAP локуса*. Биолошки факултет Универзитета у Београду, 2006.
34. Ивица Младеновић: *Морално расуђивање у алкохоличарској породици – компаративна анализа адолесцената и њихових родитеља*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2006.
35. Олга Чоловић: *Утицај поремећаја повезаних са стресом на квалитет живота*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2006.
36. Марија Митковић Вончина: *Злоставање у детињству и адолесценцији као фактор ризика за повећану склоност одрасле особе ка злоставању деце*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2009.
37. Бојана Пејушковић: *Синдром сагоревања код лекара различитих специјалности (лекара опште праксе, психијатра и хирурга) – улога личности и стратезија за превладавање стреса*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2009.
38. Ана Радојковић: *Карактеристике говора и језика деце са социо-емоционалним сметњама*. ФАСПЕР Београд, 2010.
39. Периша Симоновић: *Анализа анксиозности код епилепсије*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.
40. Наташа Врањеш: *Епидемиолошки преглед психосоматској болести у психијатријској пракси*.

Радови уже специјализације

1. Томислав Мелцер: *Социотерапија у клиничким условима*. Факултет политичких наука Универзитета у Београду, 1982.
2. Ивана Тимотијевић: *Клиничка психофармакологија литијума*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1982.

3. Татјана Говедарица: *Хијеркинетичко дејње: приказ случаја*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду, 1994.
4. Милена Каровић-Бањац: *Дисхармоничан развој са психотизацијом: приказ случаја*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду, 1994.
5. Мира Костић: *Полисимптомајски тик: анализа случаја и приказ третмана*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду, 1994.
6. Зорка Лопичић: *Невербални аспекти комуникације у сеанси аналитичке психотерапије*.
7. Виола Повше-Ивкић: *Дејње које муца: анализа случаја и приказ третмана*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду, 1994.
8. Андреа Крајгер-Гузина: *Крајња психоаналитичка психотерапија деце са тешкоћама одвајања*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 1998.
9. Загорка Брадић: *Конјрајнрансфер у психотерапији граничних пацијената*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2005.
10. Весна Дуканац: *Утицај идентификационог модела на формирање психопатологије адолесцената*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.
11. Слободан Симић: *Процена психичког стања и глобалне функционисања код шизофрених пацијената који су лишени јеловне способности*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.
12. Олга Чоловић: *Механизми одбране код анксиозних и депресивних поремећаја*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2012.
13. Љубица Видић: *Судско-психијатријски аспекти поремећаја личности у процесу вешиачења*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2015.
14. Горан Гајић: *Ментални поремећај и процена родитељске компетенцијности*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2015.
15. Емина Гарибовић: *Депресивност родитеља деце са поремећајем из аутистичног спектра*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2017.
16. Биљана Мердовић: *Генерализовани тик: приказ случаја*. Дефектолошки факултет Универзитета у Београду.

Специјалистичке академске студије

1. Вања Мандић Маравић: *ГАБА рецептори, ајонисти, антиајонисти и њихова примена у психијатријским поремећајима*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.
2. Ана Подгорац: *Менструална мијрена*. Медицински факултет Универзитета у Београду, 2010.

Мастер студије

1. Слађана Милошевић: *Ушњицај њородице и особина личности на социјалну њрилајођеност адолесцената.* Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду, 2012.
2. Мина Милосављевић: *Социјални њоложај радника у Србији између Првој и Другој светској рата.* Факултет политичких наука Универзитета у Београду, 2014.
3. Ивана Гавриловић: *Психолошки ушњицаји као фактори који ушњичу на њојрошача и одлуку о кујовини.* Факултет за предузетнички бизнис Универзитета „УНИОН – Никола Тесла“ Београд, 2016.

**ГАЛЕРИЈА
СЛИКА**

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Улаз у Институт

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Адам и Ева – скулптуре вајара Рајка Вуловића

Слика Лазара Вујаклије

Први сѝраї

Дневни боравак њацијенаџа – Одељење за њсихотичне њоремећаје

Дневни боравак њацијенаџа – Одељење за њсихотичне њоремећаје

Тимска соба - Одељење за кризна стања и афективне пормећаје

Тимска соба - Одељење за кризна стања и афективне пормећаје

Клиника за болести зависности

*Приземље Клинике за
болести зависности*

Група соба Клинике за болести зависности

Дневна болница Клинике за болести зависности

Соба стиручної тима Клинике за болести зависности

Дисјансер за децу

Дисјансер за децу – іруйна соба, учионица

Дисјансер за децу – іруйна соба, учионица

Дневна болница за децу

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Дневна болница за децу

Дневна болница за адолесценције

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Дневна болница за адолесценције – соба за групни рад, учионица

Лекарска соба у Дневној болници за адолесценџе

Лабораторија Одсека за џенетику

Лабораторија

Лабораторија

Лабораторија

Кабинет за клиничке студије

Плава сала

Плава сала

Црвена сала

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

*Зимска школа за младе психијатре,
Међавник, 2004.*

*Зонална школа за младе психијатре,
Београд, 2008.*

Школа за младе психијатре, ИМЗ, 2010.

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Библиотека

*Триезарија на њеном сирају
(Одсек за њенеику и айарџман дежурној лекара)*

Анџисџрес клуб

Клуб „Палмојићева“

*Пойиисивање сјоразума
о сарадњи са Клиником
за њсихијајтрију КЦ Крајујевац*

*Пойиисан сјоразум
о сарадњи са Клиником
за неурологију КЦС*

Програми десџиимайизације

Слике љацијенаџа из Клуба средом

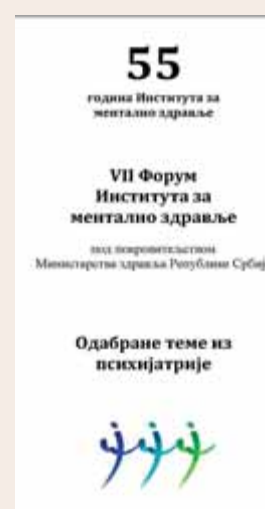
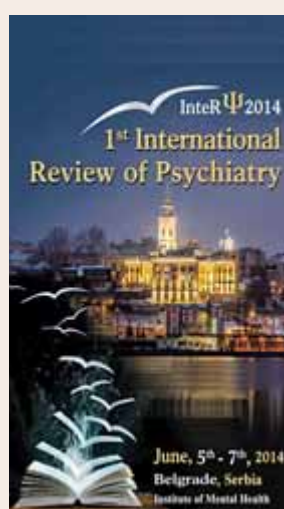

*Слика бомбардовања у ходнику
Инсџиџуџа – љоклон љацијенаџа
из Грчке*

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ
ПРВИХ 55 ГОДИНА

Форуми Института

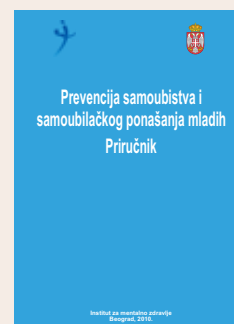
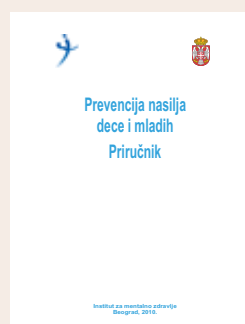
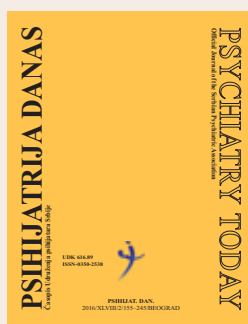

Коніреси

Коніреси

Национална стратегија заштите менталног здравља

Часопис Инстиџиуша

Приручници о превенцији – Инстиџиуш и Министарство здравља

Радови наших малих њацијенаџа

Изложба радова њацијенаџа

Европски профил Института

Сокраћива награда за најбољи Институт, Лондон, 2014.

Директор Института, седница Колејума, јануар 2018.

Колејум Института, јануар 2018.

Канцеларија дирекћора

Припремамо монографију

ИНСТИТУТ ЗА МЕНТАЛНО ЗДРАВЉЕ – ПРВИХ 55 ГОДИНА

Уредник

Душица Лечић Тошевски

Лектура и коректура

Светлана Стојковић

Дизајн

Ивана Зорановић

Технички уредник

Ирена Ђаковић

Припрема и штампа

Досије студио, Београд

Тираж

1.000

ISBN 978-86-82277-67-5

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
613.86:005.71(497.11)“1963/2018“

ИНСТИТУТ за ментално здравље : првих 55 година /
уредник Душица Лечић Тошевски ; [фотографије Александар
Летић]. – Београд : Институт за ментално здравље, 2018
(Београд : Досије студио). – 180 стр. : илустр. ; 30 cm
Тираж 1.000. – Стр. 9: Уводна реч / Душица Лечић Тошевски.
ISBN 978-86-82277-67-5

а) Институт за ментално здравље (Београд) – 1963–2018
COBISS.SR-ID 260330508

ПРВИХ 55 ГОДИНА

Институт
за ментално
здравље

ISBN 978-86-82277-67-5

9 788682 277675